

AZ OKTATÁSI JOGOK
BIZTOSÁNAK BESZÁMOLÓJA
2015. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

**AZ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK
BESZÁMOLÓJA
2015. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL**

KIADJA

Oktatási Jogok Biztosának Hivatala

1055 Budapest
Szalay utca 10-14.
Telefon: (06-1) 795 4097
Fax: (06-1) 795 0274
e-mail: panasz@oktbiztos.hu
Internet: www.oktbiztos.hu

FELELŐS KIADÓ:
Aáry-Tamás Lajos

SZERKESZTETTE:
Aáry-Tamás Lajos
Dr. Szirmai Ágnes

A borítón szereplő hivatali logó Simon András grafikusművész munkája.

ISSN 1589-8407

„Ha a vadász fegyvert fog a nyúlra,
a nyúl pártján vagyok,
ha a nyúl a káposztába harap, a káposztáén.”

Benedek Elek

AZ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK BESZÁMOLÓJA 2015. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Az oktatási jogok biztosának kötelessége évente beszámolni tevékenységéről. Fontosnak tartom, hogy e beszámoló közzététele által a nyilvánosságot is tájékoztassam a hozzánk érkezett panaszokról, a vizsgálatokról, sikerekről és kudarokról. Hivatalunk 1999. december 1-jén kezdte meg működését, tizenhatodik beszámolónk a 2015. január 1-jétől 2015. december 31-éig terjedő időszakban végzett közös munkánkat mutatja be.

Budapest, 2016. március 15.

Aáry-Tamás Lajos

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető alkotmányos alapjog, amely alapján többek között tilos a tanulók testi és lelki bántalmazása, megalázó büntetésben való részesítése. Az emberi méltósághoz való jog az oktatási szereplőket életkorukra való tekintet nélkül megilleti. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: köznevelési törvény) 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. (716/2015/OJBIT)

A nevelési intézményen belüli bántalmazás egyik megvalósulási formája, amikor a pedagógus fegyelmezési eszköztárának része a testi fenyegetés. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, ugyanis azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a tanuló teljesíti-e a kötelességeit az óvodában vagy az iskolában, tehát a gyermekeket, tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével.

Egy szülő beadványában elmondta, hogy gyermekét egyik tanára bántalmazta. A beadvány alapján a tanuló kiment az udvarra társaival együtt, ahol játszottak, állathangokat utánoztak. Ekkor az udvaron tartózkodó tanár a tanári szobába, majd egy kisebb, zárt helyiségbe vitte a tanulót, megragadta a kabátjánál fogva és a szekrényhez csapkodta, a fülébe kiabált, rángatta, a lába sem érte a földet. A panaszos szerint azt mondta a pedagógus a gyermeknek, hogy kidobja az ablakon, majd „Takarodj ki!” felszólítással elküldte. A gyermek 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett, kabátját szétszakította a tanár. A tanítás után a gyermek otthon elmesélte a történeteket, mire édesapja visszament az iskolába, beszélt az érintett pedagógussal, aki elismerte a bántalmazást. Ezt követően a szülő rendőrségi feljelentést tett, látelleletet vetetett. A gyermek az eset óta félt az iskolában az őt ért trauma miatt, a történetek óta pszichológushoz jár.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, és az intézményvezetőhöz fordultunk, aki nyilatkozatához csatolta a rendelkezésére álló dokumentumokat. Ezek vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy az iskolavezetés kivizsgálta a panaszt. Meghallgatta az érintett pedagógust, aki elismerte, hogy emelt hangon, kiabálva utasította rendre a tanulót, azonban tagadta a bántalmazást. Az igazgató vizsgálata keretében több pedagógust meghallgatott, továbbá a tanuló osztályfőnökének véleményét is kérte a gyermek viselkedésével kapcsolatban. Az így keletkezett dokumentumokat a

tankerületi igazgató mint fenntartó is megvizsgálta, és további intézkedést nem látott szükségesnek. A gyermek által elmondottak és a pedagógus nyilatkozata ellentmondott egymásnak a bántalmazást illetően. Az oktatási jogok biztosa az ügyre vonatkozó álláspontját a rendelkezésre álló nyilatkozatok alapján alakítja ki, és nincs hatásköre egyéb módon vizsgálatot folytatni. A hivatalunk működését szabályozó 40/1999. (X. 8.) OM rendelet (továbbiakban: 40/1999. (X. 8.) OM rendelet) 7. § (5) bekezdése kimondja, hogy a beadvány alapjául szolgáló tényeket a kérelmezőnek, nyilatkozatának alapját jelentő tényeket az intézménynek kell bizonyítania. Tekintettel arra, hogy az ügyben a szülő rendőrségi feljelentést tett, a további bizonyítékok beszerzése, és a pedagógussal szembeni nyomozás lefolytatása a rendőrség feladata. Az intézményvezető nyilatkozata tartalmazta az osztályfőnök esetet követően készített jellemzését, mely szerint a történetek óta a gyermeknél pozitív változások mutatkoztak, viselkedésével nincs annyi probléma, mosolygós, eleven, az osztályközösségben jól érzi magát. A szülő további eljárást, intézkedést ezt követően nem kért, erre tekintettel az ügyet lezártuk. (126/2015/OJBIT, 473/2015/OJBIT)

A korábbi években a hasonló ügyekben arról tudtuk tájékoztatni az intézményvezetőket, hogy a testi fenyegetés - a Legfelsőbb Bíróság egyik eseti döntése szerint - olyan súlyú fegyelmi vétséget valósít meg, amellyel a legsúlyosabb fegyelmi büntetés, az elbocsátás is arányban állhat. E szemléletet tükrözi az alábbi ügy.

Alsó tagozatos osztály szülői közössége fordult hivatalunkhoz gyermekeik napközis tanítójának nevelési, oktatási, fegyelmezési módszerei miatt. A szülők a tanító bántó, indokolatlanul durva, tanárhoz méltatlan modora, vulgáris kifejezései, szóbeli és fizikai tettlegességig fajuló durvaságai, gyermekekkel szembeni megalázó magatartása miatt kérték segítségünket. A szülők elmondása szerint a pedagógus több esetben büntetésből nem engedte ebédelni valamely gyermeket; az erdei iskolában együtt zuhanyozott a kisgyermekkel; a tanári mosdó helyett a gyermekek mosdóját használta; a napközis tanulók uzsonnáját megette, így volt akinek nem jutott uzsonna. Folyamatosan a tanulók méltóságát sértő kifejezéseket használt: „sötét vagy, gyere ide, szemüveg;na, megszólalt az okostojás”. További sérelmek, hogy a tanító rendszeresen felügyelet nélkül hagyta a tanulókat, indulatosan, agresszívan viselkedett, lökdöste, rángatta a gyerekeket.

A panasz szerint az intézményvezető megtekintette a tanító foglalkozásait, ám ekkor az érintett pedagógus fegyelmezte magát, és nem derült fény kifogásolható viselkedésére. A helyzetet nehezítette, hogy a napközis pedagógus magatartása miatt a gyermekek szeretett tanítója távozott az iskolából. A panasz nyomán megkerestük az intézmény vezetőjét, aki tájékoztatta hivatalunkat, hogy saját hatáskörben az intézmény rendezte a helyzetet, az érintett pedagógus jogviszonya megszűnik. Így további eljárásra hivatalunk részéről nem volt szükség, az ügyet lezártuk. (132/2015/OJBIT)

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (továbbiakban: Kjt.) 2012. július 1-jétől hatályba lépő módosítása alapján a fegyelmi felelősség és a fegyelmi eljárás szabályai megszűntek. A jelenleg hatályos jogi szabályozás szerint így a pedagógus fegyelmi felelősségre vonásának lehetősége nem áll fenn, ugyanakkor a

Legfelsőbb Bíróság korábbi elvi döntésének a testi fenytés súlyosságával kapcsolatos megítélése továbbra is irányadó.

A pedagógusok által elkövetett kötelességszegés esetén a 2014. január 1-jétől hatályos, a pedagógusok kollektív szerződésében szabályozottak érvényesek, miszerint a közalkalmazotti jogviszonyból származó kötelezettség vétkes megszegése esetén – meghallgatását követően, az eset súlyától függően – a közalkalmazottal szemben alkalmazható hátrányos következmények: szóbeli figyelmeztetés, írásbeli megrovás, a jutalmazás lehetőségéből legfeljebb hat hónapra történő kizárás. A pedagógus kötelességszegésével kapcsolatban alkalmazható legsúlyosabb eljárás pedig a köznevelési törvény 61. § (6) bekezdése szerint a közalkalmazotti jogviszony megszüntetése, mely jogot az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézményben az állami intézményfenntartó központ vezetője gyakorolja.

Egy vidéki általános iskola igazgatója arról kért tájékoztatást hivatalunktól, milyen eszközök állnak rendelkezésére, ha kollégája a szünetekben nem engedi ki a folyosóra a tanulókat, hanem különböző indokokra hivatkozva (balesetveszélyes folyosó; a gyerekek eltanulnának rossz dolgokat más osztályok tanulóitól) a gyerekeket az osztályteremben tartja. Az intézményvezető kifejtette, a tanítónő annak ellenére nem engedi ki a gyerekeket a folyosóra, hogy írásos felszólítást kapott a gyakorlat beszüntetésére. Tájékoztattuk az intézményvezetőt, hogy a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet) 5. § (2) bekezdése kimondja, hogy a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a tanítási órák, foglalkozások közötti szünetek, valamint a főétkezésre biztosított hosszabb szünet időtartamát, a csengetési rendet. E rendelet kimondja azt is, hogy a tanítási órák és az egyéb foglalkozások között a tanulók részére szünetet kell tartani. A köznevelési törvény 46. § (3) bekezdés b) pontjában rögzítettek szerint a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, óvodai életrendjét, iskolai tanulmányi rendjét pihenőidő, szabadidő, testmozgás beépítésével, sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsák ki. A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdése szerint a pedagógus kötelessége különösen, hogy a gyermekek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa. A köznevelési törvény 69. § (1) bekezdése a köznevelési intézmény vezetőjének elsődleges feladataként fogalmazza meg, hogy az intézményvezető felel az intézmény szakszerű és törvényes működéséért. Tájékoztattuk az intézményvezetőt, hogy e feladatkörében ő köteles kollegáival a jogszabályok és a helyi szabályok rendelkezéseit betartatni, ehhez eszközül a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (a továbbiakban: KLIK) által kötött kollektív szerződésben foglalt hátrányos következmények is szolgálhatnak. Tájékoztattuk továbbá, hogy a pedagógus eljárását kifogásolva a tanulók, illetve törvényes képviselőjük kérhetik az oktatási jogok biztosa vizsgálatát. (186/2015/OJBIT)

A szülő gyermeke egyik pedagógusa gyermekével szemben tanúsított magatartását, nevelési, fegyelmezési módszereit kifogásolta. A panaszok már hosszú ideje fennálltak, ám megoldás nem

született azokkal kapcsolatban. A beadvány szerint az érintett pedagógus a panaszos gyermekét testileg megfenyítette, fülét rángatta, érzelmileg több esetben zsarolta, durván bánt vele, gúnyolódott rajta. Szülőkkel, tanulókkal kiabált, a gyermekét megalázta. A gyermek számára adott büntetések emberi méltóságot sértőek, aránytalanok, és alkalmanként alaptalanok voltak. Az érintett pedagógus munkája, a tanulók ügyeinek intézése a panaszos véleménye szerint hanyag, tanórán magánügyeivel, telefonálással foglalkozott. A tanulók felügyeletét nem biztosította megfelelően. A gyermek orvosi felmentése ellenére futásból időmérésen, versenyen kellett részt vennie.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, melynek során az intézményvezető nyilatkozatában az alábbiakról tájékoztatt. Az érintett pedagógus munkaviszonyának kezdetekor, az első tanévben - a korábbi intézményvezető elmondása szerint - nem volt panasz a viselkedésére, munkájára. 2012-ben a pedagógus és közvetlen kolléganője közt konfliktus alakult ki. Ez a rossz viszony az osztályteremben a mindennapok során is érződött, hatását a szülők is érezték, akik panasszal fordultak az iskola vezetősége felé.

Az ügyben érdekelték között a konfliktusok békés rendeződése érdekében a panaszokat megbeszéltek, a kulturált magatartási és kölcsönös tiszteletet jelző kommunikációs szabályokat lefektették. Mivel a kollégák közti feszültség és a szülői elégedetlenség továbbra is érezhetően jelen volt, az igazgató tájékoztatása szerint úgy látták helyesnek, hogy a kolléganőt egy másik osztály tanításával bízzák meg. A 2013/2014-es tanévben a jelenlegi osztályban kapott feladatokat egy pályakezdő, új kolléga mellett. Sajnos az új osztályban, új szülői közösséggel, új kolléganővel sem volt sokáig problémamentes a munkakapcsolata az érintett pedagógusnak. A szülők a tanévkezdés után hamarosan jelezték az iskola vezetősége felé a kolléganővel kialakult nézeteltéréseiket, problémáikat.

Rendkívüli szülői értekezletek szervezésével, problémák egyeztetésével, tisztásával, szabályok alkotásával, az iskola elvárásainak megbeszélésével ismét békés úton igyekeztek a kialakult helyzetet rendezni. A pedagógus óráit gyakrabban látogatta az intézmény vezetősége, két ízben szaktanácsadó is. Módszertani tanácsokkal látták el a kolléganőt, megbeszéltek a tapasztalt hiányosságokat, fejlesztendő területeket. Ennek megfelelően feladatokat fogalmaztak meg. A helyzet többé-kevésbé konszolidálódni látszott egy rövid ideig. A tanév áprilisától azonban ismét szaporodtak a kolléganővel kapcsolatos - néhány szülő, alsós kolléga, intézményvezető-helyettes által jelzett és megfogalmazott - problémák.

A szülői panaszok az intézményvezetőhöz először csak pedagógusok, intézményvezető-helyettes útján jutottak el, majd szülők is megkeresték. Az ügyvel kapcsolatos összes részletről tájékoztatta szóban és írásban is az illetékes tankerület igazgatóját. Az érintett pedagógussal elbeszélgetett, munkáltatói írásbeli figyelemfelhívást és utasítást nyújtott át neki hangneme, előnytelen magatartása, munkaviszonyból eredő kötelezettségek be nem tartása miatt. A kolléganő a munkáltatói írásbeli figyelemfelhívást és utasítást átvette. A szülői panaszokat azonban nem ismerte el, meggyőződése, hogy minden a legnagyobb rendben.

Az intézményvezető tájékoztatása szerint a panaszt tevő szülők beadványait, az iskola pedagógusainak jelzéseit, véleményeit megismerte, az érintett pedagógus ellen felhozott panaszokat írásban összegyűjtötte, megvizsgálta. A vezetőség óralátogatásai, a mindennapi munkakapcsolat alapján a kolléganő pedagógushoz méltatlan hibáit (rendetlenség az osztályban, hiányosságok az adminisztrációban, a tanórákra való felkészülésben, az óravezetésben, a szakmai

munkaközösség munkájában való passzivitás) több ízben megbeszélték. Ennek hatására a kolléganő igyekezett a megbeszéltek szerint viselkedni, a kéréseket betartani.

Az ügyben érdekelt szülők és a panasszal érintett tanító közti konfliktus békés rendezése az intézményvezető véleménye szerint ugyanakkor már nem lehetséges. Sem a szülők, sem a kollégák nem kívánják tovább tolerálni a kolléganő magatartását, munkához való hozzáállását, nevelési-oktatási módszereit. A kolléganő pedig nem ért egyet a szülők felvetéseivel, a problémák megoldásában láthatóan nem tud partner lenni.

A helyzet rendezése érdekében - a munkatársakkal, a tankerület igazgatójával történt egyeztetés alapján - az intézményvezető úgy döntött, hogy a tanítót a napközibe helyezi át. Amennyiben új munkakörében is sikertelennek, együttműködést elhárítónak, a tanulókkal és szülőkkel szemben ellenséges magatartásúnak bizonyul, az intézményvezető megfontolja a munkaviszony megszüntetését.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel, és megállapítottuk, hogy az érintett pedagógus oktatási jogokat sértő magatartása az intézményvezető nyilatkozata alapján bizonyított. Megállapítottuk továbbá, hogy a jogsérelem orvoslása érdekében az intézményvezető a szükséges intézkedéseket megtette. (352/2015/OJBIT)

A bemutatott ügyekben – annak ellenére, hogy fegyelmi eljárás indítására már nincs lehetősége a köznevelési intézmény vezetőjének – láthattuk, hogy az intézményvezetők fontosnak tartották, hogy a testi fenyítés valamilyen formáját alkalmazó pedagógus magatartása ne maradjon következmények nélkül.

Több, a pedagógus testi fenyítésével összefüggő ügyben azzal zártuk le vizsgálatunkat, hogy az eljárás során kiderült, az ügyben rendőrségi feljelentés született, rendőrségi vizsgálat indult. Tekintettel arra, hogy a rendőri nyomozás szélesebb eszközkészlettel rendelkezik a valóság felderítésére, mint amit számunkra a 40/1999. (X. 8.) OM rendelet lehetővé tesz, ezen esetekben vizsgálatunkat a panaszosok esetleges ismételt jelentkezéséig lezártuk. (343/2015/OJBIT)

Egy szülői panasz egy általános iskolában oktató testnevelőtanár viselkedésével volt kapcsolatos. A szülők a következőket jelezték beadványukban: az érintett tanár bemegy a lányöltözőbe, mikor a lányok öltöznek, pedig nem is tanítja azt az osztályt. Angolórán helyettesített, és az iskola hátsó kijáratán kivitte a gyerekeket boltba, ahol csokoládét vett nekik. A tanár heti szinten 5000- Ft-ért vásárolt a kisboltban csokoládét, amit a gyerekek között szétosztott, és simogatta, puszilgatta, ölelgette őket. Egyik osztályban megkérdezte, hogy leszbikus vagy homokos van-e közöttük, vagy ismernek-e ilyet? Egyik kislány fenekére csapott, és azt mondta: apád biztos nem csinálta sűrűn. Durván belemarkol a fiúk fenekébe, vagy simogatja őket. Egy gombostűvel a kezében megállt egy tablókép előtt, azt beleszúrta egy fiú lába közé, és azt mondta a gyerekeknek: a fiúk ezt használják pisilésre, de lehet másra is. A 8. osztályos lányokat sorba állította, le kellett hajolniuk háttal, vállukat, derekukat nyomkodta. Azt mondta nekik közben, hogy lehetne a fenekeden még dolgozni. A panaszosok elmondása szerint az iskola igazgatója megkérdezte a 8. osztályos lányokat, hogy mi történt, mire a lányok azt mondták, hogy semmi. Az igazgató válasza erre az volt, hogy akkor

számíthatnak arra, hogy a fizika dolgozat nagyon könnyű lesz. Miközben a lányok öltöztek, a testnevelőtanár beküldött 2 hetedikes fiút. Szexibébinek nevezte a gyerekeket.

A pedagógus a következőket is mondta a panaszosok szerint: „Milyen szép kislány vagy!” „Ha annyira tetszik neked az a fiú, miért nem mész oda és csókolod meg?” „Ha beköptök, úgymint letagadok mindent.” „Szexi alakod van!”

Vizsgálatunk során az intézményvezető nyilatkozatában tájékoztatott, hogy osztályfőnöki jelzés érkezett az intézmény vezetése felé a testnevelő tanárral kapcsolatban. A bejelentés után az ügyet kivizsgálták. Az addig rendelkezésre álló információk alapján megállapításra került, hogy az érintett testnevelő kolléga a szülők által felsorolt egyes eseményeknél fegyelmi vétséget követett el. Más eseteknél a vádként felhozott viselkedéstől a kolléga egyértelműen elhatárolódott, az elkövetést a tanulók beszámolóit sem támasztották alá.

Az intézményvezető arról is tájékoztatott, hogy az oktatási jogok biztosa által küldött nyilatkozatkérő levél néhány olyan elemet is tartalmazott, amelyeket eddig nem teljes egészében ismert. Ezeket is megvizsgálta, melynek keretében a csokoládévásárlással kapcsolatban megkérdezték az érintett kisbolt eladóját és a testnevelőt is. Az eladó beszámolt arról, hogy a tanár egy esetben vásárolt csokoládékat; az érintett pedagógus elmondta, hogy ezekkel a sportversenyen helyezést ért diákjait jutalmazta. Az összes megkérdezett tanuló határozottan cáfolta, hogy a testnevelőtanár ölelgette, puszilgatta őket, vagy bármilyen, szexuális értelmű kijelentést, vagy mozdulatot tett volna („gombostű jelenet”). A fizika dolgozat és a lányok válaszai közötti összefüggést határozottan visszautasította az intézményvezető. Kiderült továbbá, hogy két hetedikes fiú engedély nélkül ment be a lányok öltözőjébe, amit beismertek; ezzel összefüggésben a megfelelő fegyelmi fokozatot megkapták.

A rendelkezésre álló dokumentumokat megvizsgáltuk és megállapítottuk, hogy az intézményvezető a panasz nyomán vizsgálatot indított, az érintetteket (tanulók, kollegák, egyéb információval rendelkező személyek) meghallgatta. A bizonyítottnak látott cselekményekkel összefüggésben az érintett pedagógust szóbeli figyelmeztetésben részesítette. Álláspontunk szerint az intézményvezető megtette a szükséges intézkedéseket, a jogsérelmet a bizonyítottnak látott cselekményekkel kapcsolatban saját hatáskörben tett intézkedésekkel orvosolta. A 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (5) bekezdése kimondja, hogy a beadvány alapjául szolgáló tényeket a kérelmezőnek, nyilatkozatának alapját jelentő tényeket az intézménynek kell bizonyítania. Azon cselekményekkel kapcsolatban, melyek az intézményvezető vizsgálata során nem nyertek bizonyítást, nem tudunk állást foglalni. Az intézményvezető nyilatkozatából tudomásunkra jutott ugyanakkor, hogy rendőrségi eljárás is indult, mely során lehetőség biztosított a szülők további állításainak felderítésére, bizonyítására is. A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (337/2015/OJBIT)

Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető alkotmányos alapjog, amely a köznevelési törvényben is megfogalmazást nyer. A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

Az emberi méltóság megsértése nem kizárólag a testi fenyegetés alkalmazásával valósítható meg, hanem számos egyéb módon, mint azt a fenti ügy is mutatja.

A bemutatott ügyekben az intézményvezetők eljárása azt igazolta, hogy fontosnak tartják azt, hogy a pedagógusok semmilyen körülmények között ne éljenek a fizikai bántalmazás eszközével. Az alábbi esetben az intézményvezető eljárása hasonló szemléletet mutatott, ám az érintett pedagógus nem érezte tettének súlyosságát, és az oktatási jogok biztos segítségét kérte az intézményvezető intézkedésével szemben.

Az érintett óvodapedagógus aránytalanul érezte az óvodavezető vele szembeni intézkedését. Elmondása szerint az egyik gyermek az anyák napi műsorra készülődésbe az óvónő többszöri felszólítására sem kapcsolódott be, hanem a szőnyegen hason fekve folytatta a játékot. Ezért az óvodapedagógus egy kisméretű füzettel megpaskolta a gyermek hátsóját, hogy üljön fel, mint a többi gyerek. Egy másik gyermek a látottaktól megijedt, mire az óvodapedagógus megismételte a paskolást, mutatva, hogy az nem fáj, nem kell félni. Ez a gyermek azonban otthon úgy mesélte el a történetet, hogy az óvónő bántotta őt, mire a szülő panaszt tett az óvodavezetőnél, aki kivizsgálta az esetet, és arról tájékoztatta a panaszost, hogy korábban is érkeztek hozzá kifogások szülőktől a munkájával kapcsolatban. Az óvodavezető a pedagógus számára az azonnali hatállyal történő elbocsátást helyezte kilátásba, ám eddigi pályafutására tekintettel felajánlotta a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését. Az óvodapedagógus az Oktatási Jogok Biztosának Hivatala segítségét kérte az ügyben, ám az oktatási jogok biztosának munkáltatói intézkedések megítélésére nincs hatásköre. Ugyanakkor tájékoztattuk a beadványozót, hivatalunk fentebb bemutatott álláspontjáról, miszerint a testi fenyegetést a legsúlyosabb cselekménynek tartjuk. (321/2015/OJBIT)

A bántalmazó magatartás a köznevelési intézményekben leggyakrabban a tanulók közötti konfliktusok során alakul ki. A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdése szerint a tanuló kötelessége, hogy óvja saját és társai testi épségét, tanulótársai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, tiszteletet tanúsítson irántuk, segítse rászoruló tanulótársait. E rendelkezések alapján a tanulók közötti bántalmazás a tanuló kötelességszegésének minősül, az intézmény feladata ilyen esetben a kötelességszegés kivizsgálása, a megfelelő fegyelmezési eszköz megállapítása. (84/2015/OJBIT)

Egy 5. évfolyamos osztály szülői közössége azért fordult hivatalunkhoz, mert gyermekeik osztályában tanult egy durva, agresszív, ön- és közveszélyes magatartást tanúsító tanuló. A gyermek kegyetlensége következtében egyes tanulók testi sérülést is szenvedtek már (egyikük fejét a mosdó csapjába vágva okozott sérülést, másoknak a szemé alá ököllel behúzott, megint másokat ütött, rugdosott, agyrázkódást, kettőslátást okozva ezekkel). Verbálisan is folyamatosan gyalázkodott, sem osztálytársait, sem a pedagógusokat nem tiszteli. Órákon gátolta a tanítást, szünetekben bántotta társait. A panaszban foglaltakat, valamint a tankerületi igazgató jogorvoslati kérelemre adott válaszát tanulmányoztuk, és összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel. Megállapítottuk, hogy számos döntéssel igyekezett az intézmény kezelni az érintett tanuló viselkedéséből fakadó helyzeteket. Így például a pedagógusok felé a felügyeletet fokozó

feladatokkal, a tanulóval szemben a házirend szerint alkalmazott fegyelmező intézkedésekkel igyekezett rendezni a kialakult szituációkat. A tanuló tanulói jogviszonya csak a köznevelési törvény 53. §-ában felsorolt okokból szűnhet meg. A házirend megszegése, a köteleességek elmulasztása a házirendben előírt rendben szankcionálható. A tanulói jogviszony megszüntetése pedig erre tekintettel fegyelmi eljárás során kiszabott szankcióval lehetséges. A fegyelemi eljárás megindítására a köznevelési törvény szerint akkor van lehetőség, ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, erről az intézmény jogosult dönteni. (240/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. §-a az emberi méltóság jogának tiszteletben tartás mellett a (3) bekezdésben rögzíti, hogy a gyermek, tanuló joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, továbbá, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozható másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

A nevelési-oktatási intézményben előforduló gyermekek, tanulók közötti konfliktusok, bántalmazások esetén mindig felmerül az intézmény felügyeleti kötelezettségének kérdése. A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint ugyanis a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

A gyermekek, tanulók egészségét és biztonságát tehát minden veszélyeztető tényezővel szemben védelemben kell részesíteni. A pedagógus kiemelt kötelessége, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával. A felügyeletre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből eredő kiemelt pedagógusi kötelesség, hogy megtegyenek mindent az olyan jellegű konfliktusok megakadályozása érdekében, amelyek a gyermekek, tanuló társak közötti bántalmazásokhoz vezetnek.

Ilyen konfliktusok esetén azonban mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak - akár külső segítség bevonásával történő - feltárása és megfelelő kezelése is.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 129. § (2)-(3) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, segítséget kérhet az oktatásügyi közvetítői szolgálattól vagy megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem, területen működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

Abban az esetben, ha felmerül a gyanú, hogy a magatartási problémák mögött a tanulónál beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, illetőleg a sajátos nevelési igény áll, úgy az intézményvezető hatáskörébe tartozik, hogy felhívja a szülőt, forduljon gyermekével a tankerületi pedagógiai szakszolgálathoz.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint különleges bánásmódot igénylő gyermeknek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (továbbiakban: 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) rögzíti a szakértői bizottsági eljárásra vonatkozó részletszabályokat.

A helyzet megítéléséhez mindenképpen szükséges a gyermek állapotának vizsgálata, esetében pontos diagnózis felállítása, hiszen ezen információk alapján dönthető el, hogy jelenleg állapotának megfelelő intézményben tanul-e. Hiszen amennyiben a tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer a sajátos nevelési igény, akkor a tanuló számára a szakértői bizottság fog nevelési-oktatási intézményt kijelölni az általa kiállított szakértői véleményben, mivel a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló esetében a fogyatékosnak megfelelő intézmény kijelöléséről a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ugyanis csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

Abban az esetben, ha egy intézményben felmerül a tanulói bántalmazás, illetve a bántalmazó tanuló magatartása felveti a szakértői vizsgálat szükségességét, úgy mindenképpen szükséges, hogy az intézmény elindítsa az érintett tanuló szakértői bizottság általi vizsgálata érdekében az eljárást. Ennek során megtörténik a tanulóval kapcsolatos diagnózis megállapítása, az ennek megfelelő ellátásról, továbbá indokoltság esetén az intézményi kijelölésről, vagy a magántanulói státuszról való rendelkezés. Ezen szakértői javaslatokat a tanuló állapota, a szakértői bizottság által lefolytatott vizsgálat megállapításai alapozzák meg. Amennyiben a hivatalunkhoz érkezett panaszban felmerült, hogy az intézmény nem teljesítette e feladatát, úgy az érintetteket tájékoztattuk a fentiekről. (23/2015/OJBIT, 33/2015/OJBIT, 96/2015/OJBIT, 107/2015/OJBIT, 219/2015/OJBIT, 682/2015/OJBIT)

Egy szülői beadvány szerint a gyermekről készült szakértői véleményben foglaltakat az intézmény figyelmen kívül hagyta, továbbá a pedagógusok megsértették a gyermek emberi méltóságát, ellenséges, megszegyenítő helyzeteket teremtettek, diszkriminálták őt.

Vizsgálatunk során a panasszal összefüggésben a tankerületi igazgató a következőkről tájékoztatott. A gyermek kapcsán az illetékes családsegítő munkatársa kereste meg a tankerületet. E megkeresés után az intézményvezetőtől kért részletesen tájékoztatást, írásbeli beszámolót, és folyamatosan konzultáltak az ügyről. Mindezek alapján a tankerületi igazgató asszony meggyőződött arról, hogy intézményvezető úr keresi a megoldást, törekszik a probléma megoldására. A nyilatkozat szerint az intézményvezető beszámolója alapján a legnagyobb problémát a gyermek viselkedése okozta, aki sorozatosan megsértette a házirendet, társaival szemben többször agresszív magatartást tanúsított, tanáraival szemben becsmérlő szavakat használt. Ennek ellenére a kollégák folyamatosan tolerálták a gyermek súlyos fegyelemsértéseit és deviáns magatartását. Március hónapban a már szinte kezelhetetlen magatartási problémák miatt szóba került a fegyelmi eljárás indítása. Ekkor a tankerületi igazgató arra kérte az intézményvezetőt, hogy tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy fegyelmi eljárás nélkül változás történjen a gyermek magatartásában.

Az intézményvezető beszélgetést kezdeményezett a szülővel, amelyen részt vett a családsegítő munkatársa is. Mivel a problémák továbbra is fennálltak, az a döntés született, hogy elindítják a fegyelmi eljárást. Bár a szülő nem élt a határidőn belüli mediáció kérésének lehetőségével, az intézményvezető úgy döntött, hogy kezdeményezi azt, és újfent elállt a fegyelmi tárgyalás kiírásától, azt remélve, hogy egy külső szakember (a családsegítő vezetője, aki képzett mediátor) segíthet a probléma megoldásában. Ezen a beszélgetésen részt vett a családsegítő vezetője, munkatársa, szülő, osztályfőnök, intézményvezető-helyettes és intézményvezető. Az érintett tanuló azonban nem. Ezt a családsegítő munkatársa javasolta, mondván, hogy a tanuló nem alkalmas erre. A megbeszélés eredményeképpen érdemi előrelépés az ügyben nem történt.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a szülő panaszlevelében jelzett jogsértések a tankerületi igazgató nyilatkozata alapján nem bizonyosodtak be, állításaik ellentmondóak. Ugyanakkor javasoltuk, hogy az iskolával együttműködve, a tankerületi igazgató és a családsegítő szolgálat segítségét kérve keressék a gyermekkel kapcsolatos megoldásokat, amelyek segíthetik oktatását, nevelését, beilleszkedését környezetébe. A fenntartó

levele alapján úgy tűnt, mind a tankerületi igazgató, mind az intézményvezető nyitottak a felmerült konfliktusok rendezésére. (45/2015/OJBIT)

Az emberi méltóság sérelmének egyik megvalósulása az egyenlő bánásmód megsértése, a hátrányos megkülönböztetés megvalósítása. Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) Szabadság és felelősség című fejezetének XV. cikke kimondja, hogy „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

Egy pedagógiai szakértő egy pedagógus által alkalmazott ültetési rend miatt kérte állásfoglalásunkat, mivel a tanulók tanulmányi teljesítmény szerint kerülnek ültetésre a tanteremben (jó tanulók elől, rossz tanulók hátul). Kérésére tájékoztattuk a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről. (288/2015/OJBIT)

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének VI. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. A köznevelési törvény külön fejezetben szabályozza a legfontosabb adatkezeléssel összefüggő szabályokat, kibontva ezzel a fenti alkotmányos alapjog tartalmát. Hivatalunkhoz minden évben több adatkezeléssel összefüggő sérelmet jelző panasz érkezik.

Egy szülő beadványában kifogásolta, hogy a gyermekére vonatkozó adatokat a pedagógus más szülőkkel is közli. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 41. § (7)-(8) bekezdései pontosan meghatározzák, hogy az intézmény a gyermek adatai közül melyeket és milyen irányba továbbíthat. (140/2015/OJBIT)

Egy iskola képviselőjében kérdezte egy beadványozó, hogy a szülő milyen információkat köteles elárulni az iskolának gyermeke egészségügyi állapotáról annak érdekében, hogy az iskola a gyermek biztonságát, ellátását megfelelően meg tudja valósítani. A szülő a gyermek számonkérésével összefüggésben is kérte, hogy rosszulléte esetén halasszák el a dolgozatok íratását gyermeke esetében. Ezt a kezelőorvos is megerősítette anélkül, hogy a gyermeke betegségéről informálta volna az iskolát.

A szülőt tájékoztattuk arról, hogy a köznevelési törvény 4. § 13. pontja határozza meg a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmát, melybe beletartozik az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, illetőleg kiemelten tehetséges.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése alapján a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés

alkalmazását írja elő, illetve a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Tájékoztatottuk a beadványozót, hogy a köznevelési törvény csak a betegséggel összefüggésben jelentkező mulasztások igazolásával kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza. Egyebekben a betegséggel összefüggésben külön eljárást nem ír elő a törvény. Álláspontunk szerint a tanuló, illetve szülője a gyermeke egészségi állapotával kapcsolatos adatokat nem köteles közölni a köznevelési intézménnyel, amennyiben az nem jelent egészségügyi kockázatot a többi tanulóra. Ez a magatartás azonban azt is jelenti, hogy az intézmény sem köteles semmiféle különleges elbánásban részesíteni a tanulót. A köznevelési intézménytől akkor várható el, hogy döntéseivel alkalmazkodjon a tanulók egészségi állapotához, ha tudomása van arról. Egyebekben a köznevelési jogszabályok szerint az értékelés kapcsán a szakértői bizottság véleménye alapján kerülhet sor értékelés alóli mentesítésére. (199/2015/OJBIT)

A fenti ügyekben a személyes adatok védelmét a már ismertetett rendelkezéseken túl az is biztosítja, hogy a köznevelési törvény 42. § (1) bekezdése a köznevelési intézményben foglalkoztatottak számára titoktartási kötelezettséget ír elő. Eszerint a pedagógust, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottat, továbbá azt, aki közreműködik a gyermek, tanuló felügyeletének az ellátásában, hivatásánál fogva harmadik személyekkel szemben titoktartási kötelezettség terheli a gyermekkel, a tanulóval és családjával kapcsolatos minden olyan tény, adatot, információt illetően, amelyről a gyermekkel, tanulóval, szülővel való kapcsolattartás során szerzett tudomást. E kötelezettség a foglalkoztatási jogviszony megszűnése után is határidő nélkül fennmarad. A titoktartási kötelezettség nem terjed ki a nevelőtestület tagjainak egymás közti, a tanuló fejlődésével összefüggő megbeszélésre.

A köznevelési törvény 66. § (2) bekezdése alapján a pedagógust magasabb szintű védelem illeti meg. E rendelkezés szerint a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

A köznevelés az állam által működtetett óriási alrendszer, amely közpénzből működik, és az itt tevékenységet végző munkavállalók közfeladatot látnak el. A pedagógusok munkájának különleges aspektusa, hogy – más közfeladatot ellátó személyekhez hasonlóan – túrniük kell a vizsgálatot, a kritikát, ezért cserébe viszont a jog magasabb szintű védelmet biztosít számukra az esetlegesen hátrányukra elkövetett bűncselekményekkel szemben.

A hivatalunkba érkezett panaszok alapján vizsgálatot indítottunk az egyik kerületi önkormányzat mint óvodafenntartó intézkedésével kapcsolatban. A panaszosok a fenntartó azon döntését kifogásolták, mellyel a szülői elégedettség mérésére szolgáló kérdőív kitöltését kérték.

A beadvány alapján felmerült az oktatási jogok sérelme, ezért a rendelkezésünkre álló adatokat megvizsgáltuk, és összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel. A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdése kimondja, hogy a fenntartó ellenőrizheti a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét, illetve értékeli a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programjában meghatározott feladatok végrehajtását, a pedagógiai-szakmai munka eredményességét. E feladatának végrehajtása érdekében a fenntartó önkormányzat kérheti a szülőktől elégedettségi kérdőív önkéntes kitöltését. A beadványukhoz csatolt kérdőív kérdései nem kérték személyes adatok megadását, így nem sértik az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) rendelkezéseit. A fentiek alapján a pedagógusok munkájának ellenőrzése pedig a fenntartónak nemcsak joga, de kötelessége is.

A pedagógusszakma különleges szerepét jelzi az is, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 170. § (1) bekezdésének c) pontja értelmében a tanúvallomást megtagadhatja az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási kötelességét sértené meg, kivéve, ha az érdekelt e kötelesség alól felmentette. A pedagógusok számára a köznevelési törvény adja meg e különleges helyzet jogi alapját. A köznevelési törvény 42. § (1) bekezdése szerint ugyanis a pedagógust, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottat, továbbá azt, aki közreműködik a gyermek, tanuló felügyeletének az ellátásában, hivatásánál fogva harmadik személyekkel szemben titoktartási kötelezettség terheli a gyermekkel, a tanulóval és családjával kapcsolatos minden olyan tény, adatot, információt illetően, amelyről a gyermekkel, tanulóval, szülővel való kapcsolattartás során szerzett tudomást. E kötelezettség a foglalkoztatási jogviszony megszűnése után is határidő nélkül fennmarad. E szabályok jól mutatják, hogy a jog a pedagógusok munkáját a legfontosabb szakmák egyikeként kezeli és részesíti védelemben. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy mivel a tanár közpénzből megvalósított közfeladatot lát el, számos formában számot kell adnia, arról, hogy mit és hogyan tesz munkája során. A pedagógusszakma e két meghatározó oldala csak együtt, egymást kiegészítve érvényesülhet.

Tekintettel arra, hogy az oktatási jogok megsértését a rendelkezésünkre álló adatok alapján nem állapítottuk meg, az ügyet lezártuk. (400/2015/OJBIT)

Az Alaptörvény kimondja, hogy mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

A köznevelési törvény 2. § (3) bekezdése szerint köznevelési intézményt az állam, valamint e törvény keretei között a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát - jogszabályban foglaltak szerint - megszerezte. A köznevelési törvény az állam és a települési önkormányzat által fenntartott intézmények számára előírja, hogy az ismereteket, a vallási, világnézeti információkat

tárgyilagosan, sokoldalúan kell közvetíteni, a teljes nevelés-oktatási folyamatban tiszteletben tartva a gyermek, a tanuló, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését, és lehetővé kell tenni, hogy a gyermek, tanuló fakultatív hitoktatásban, illetve hit- és erkölcsstan oktatásban vehessen részt. A tanuló joga különösen, hogy vallási, világnézeti vagy más meggyőződését, nemzetiségi önazonosságát tiszteletben tartsák, és azt kifejezésre juttassa, feltéve, hogy e jogának gyakorlása nem ütközik jogszabályba, nem sérti másoknak ezt a jogát, és nem korlátozza a társai tanuláshoz való jogának gyakorlását. Mindezen szabályok mellett a köznevelési törvény lehetővé teszi, hogy az az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet által fenntartott intézmények számára, hogy a hitéleti tevékenységgel összefüggő szabályokat állapítsanak meg, melyek betartása minden, az intézménybe jelentkező tanuló számára kötelező. A szülő, tanuló szabadsága pedig abban jut kifejezésre, hogy világnézeti semleges vagy elkötelezett intézményt választ tanulása színhelyéül.

A panaszos szülő azt kifogásolta, hogy településükön és környékén minden iskola egyházi fenntartásba került, állami iskolába csak nagy távolságok vállalásával tudná átíratni gyermekét. Beadványában gyermeke vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelésben-oktatásban való részvételhez fűződő joga érvényesítése kapcsán kérte segítségünket.

Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 74. § (3) bekezdése szerint, ha a köznevelési közfeladat ellátása vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelési, nevelési-oktatási intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján történik, a szerződés megkötése nem mentesít a feladatellátási kötelezettség alól azon gyermekek tekintetében, akiknek a szülei nem akarják vallási, világnézeti elkötelezett óvodába, iskolába járatni gyermeküket. Az állami intézményfenntartó központ, óvoda átadása esetében a települési önkormányzat, gondoskodik arról, hogy ezekre a szülőkre, gyermekekre, tanulókra a köznevelési szerződés miatt a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelésben, nevelésben-oktatásban való részvételhez fűződő joguk érvényesítésében aránytalan teher nem hárulhat. Akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. Az állami intézményfenntartó központ akkor tehet javaslatot az oktatásért felelős miniszternek, hogy az intézmény átadásával egyidejűleg kössön köznevelési szerződést a vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett nevelést-oktatást folytató fenntartóval, ha az iskola állami tulajdonban van, vagy a tulajdonos települési önkormányzat az átadásról döntött, és a nevelést-oktatást, a szakképzést a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelést-oktatást igénylő tanulók számára változatlan színvonalon biztosítja. (529/2015/OJBIT)

A hasonló tájékoztatást adtunk annak a szülőnek, aki állami iskolába íratta gyermekét, ám a tanulmányok közepette az iskolát átvette az egyik egyház. A szülő azt kifogásolta, hogy egyre több hitéleti tevékenységet tesz az iskola kötelezővé a gyermeke számára. (549/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 32. § (1) bekezdésének d) és f) pontja szerint, ha a nevelési-oktatási intézményt egyházi jogi személy vagy a vallási tevékenységet végző szervezet tartja fenn:

d) pedagógiai programjába beépítheti a vallási, világnézeti elkötelezettségnek megfelelő ismereteket, helyi tantervébe a vallási közösség tanításának megfelelő tartalmú hitoktatást építhet be,

f) szervezeti és működési szabályzatában (SZMSZ) és házirendjében a vallási közösség tanításával összefüggő viselkedési és megjelenési szabályokat, kötelességeket, jogokat és hitéleti tevékenységet írhat elő.

Egy szülő beadványában gyermeke iskolájában előírt hitéleti tevékenységgel összefüggésben kérte segítségünket. Azt kifogásolta, hogy gyermeke számára az evangélikus egyházi fenntartású intézményben kötelezővé tették az évi hétszeri vasárnapi istentiszteleten való részvételt. Annak ellenére, hogy az istentisztelet a tanulók szabadidejében van, hiányzás esetén a gyermek hittan tantárgyból elégtelen osztályzatot kaphat. (55/2015/OJBIT)

A szülő azt kifogásolta panaszában, hogy az egyházi fenntartású iskolába járó gyermekét – aki egyébként jó magaviseletű, jó tanuló gyermek – azzal büntette az intézményvezető a vasárnapi istentisztelet elmulasztásáért, hogy nem mehetett az iskola által szervezett táborba. (629/2015/OJBIT)

Tájékoztatottuk a panaszosokat a fenti szabályokról, továbbá arról, hogy az egyházi intézményekben a hitéleti tevékenységgel összefüggő kötelezettségek elmulasztásáért a köznevelési törvény szerint akár fegyelmi eljárás is indítható. A fegyelmező intézkedések alkalmazásának feltételeiről az intézmény házirendjéből tájékozódhatnak.

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezetének I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Ennek alapján tehát az alapjog korlátozása csak törvényben történhet. A köznevelési intézményekben folyó élet speciális viszonyait törvényi szinten a köznevelési törvény szabályozza. Az iskola világában érintett alapjogok korlátozására vonatkozó rendelkezések tehát nagyrészt itt találhatók.

A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdése értelmében az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az e törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait. A házirend tartalmazza tehát a diákok kötelességeiről szóló fejezetet. E fejezet rendelkezései azonban csak a jogszabályokban előírt kötelességeket részletezhetik, azok teljesítésének módját határozhatják meg. Nincs arra lehetőség, hogy a jogszabályokban rögzített kötelességeken túl az iskola házirendje további tanulói kötelességeket írjon elő.

Egy szülői panasz szerint az iskola egyenruha bevezetését tervezi, melyet az iskolai ünnepeken kellene viselni. A döntést a szülői közösség vezetése is támogatta, de a szülők csak utólag értesültek erről. (635/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény diákok külső megjelenésével, öltözködésével kapcsolatos előírásainak alapja az, hogy a köznevelési intézmény köteles felügyeletet biztosítani a kiskorú tanulók felett, és ennek keretében óvnia kell azok testi épségét, egészségét, vigyáznia kell értékeikre, gondoskodnia kell a tanulók erkölcsi védelméről. Mindebből következik, hogy a külső megjelenéssel, öltözködéssel kapcsolatos iskolai előírások kizárólag e cél érdekében születhetnek, hiszen, ha nem ezt a célt szolgálnák, akkor törvényi felhatalmazás nélkül, indokolatlanul korlátoznák a tanulók önrendelkezési jogát. Ezek alapján az iskola saját belső normáiban (pl. pedagógiai program, házirend) csak a törvényi korlátozás kifejtését, konkretizálását végezheti el, új indokokat nem alkothat.

Az oktatás világában azok a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó iskolai előírások jogszerűek, amelyek a tanuló testi épségét kívánják megőrizni. Ilyen előírás lehet például, hogy bizonyos ékszerek nem hordhatók testnevelés órán, mert balesetveszélyesek; vagy az az előírás, hogy műhelygyakorlatokon védőöltözetet kell használni. Szakképzés során természetesen a munkavédelmi, illetve higiéniai előírások betartatása is jogszerű, hiszen ezek a szabályok nem is csak a tanulókra vonatkoznak, hanem mindenkire, aki az adott jellegű tevékenységgel foglalkozik. Jogszerűek továbbá azok az előírások is, amelyek nem feltétlenül a testi épséget, hanem a tanuló ruháját hivatottak védeni, ezek sok esetben nem is különíthetők el a balesetvédelmi előírásoktól.

Nem jogszerű azonban az az előírás, amely csak azért ír elő a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó szabályokat, hogy ezzel "egyneműsítse" a tanulókat, hiszen nincs olyan törvényes cél, amely ezt megkövetelné. Szintén jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályoknak mögöttes fegyelmezési célja van. A köznevelési intézményben történő fegyelmezésnek a köznevelési törvényben rögzített más eszközökkel kell történnie. Az iskolai házirend szabályai a köznevelési törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Esztétikai követelményeknek, ízlésbeli elvárásoknak való meg nem felelés azonban álláspontunk szerint nem vonhat maga után hátrányos következményeket: fegyelmező intézkedéseket vagy súlyosabb esetben fegyelmi büntetést.

A tanulók külső megjelenésére, viseletére vonatkozó kérdésekbe az iskola nem avatkozhat be, ez a tanulók személyiségi jogainak csorbítása lenne. Így ugyancsak jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályok célja esztétikai követelmények, ízlésbeli elvárások kikényszerítése. A fentiek értelmében sem a házirend, sem a pedagógus nem írhat elő jogszerűen az iskolában való megjelenés követelményeként hajviselettel, öltözködéssel kapcsolatos esztétikai elvárásokat. Általánosságban elmondható, hogy ezen szabályokon az sem változtat, ha a vonatkozó szabályzatot a tanulók és a szülők is aláírták.

Egy beadványban azzal kapcsolatban érkezett kérdés, hogy előírható-e a tanulók számára, hogy tiszta, ápolt, kulturált külsővel, extrém tárgyak, viseletek és eszköz (pl.: piercing) nélkül, a helyhez, az alkalomhoz illő, időjárásnak megfelelő öltözékben jelenjen meg. A beadványozót tájékoztattuk a külső megjelenéssel kapcsolatos álláspontunkról. (147/2015/OJBIT)

A tulajdonhoz fűződő jog alkotmányos alapjog. Az Alaptörvény a Szabadság és felelősség cím XIII. cikkében szabályozza a tulajdonhoz való jogot. Eszerint mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.

Az Alaptörvény azt is kimondja, hogy az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

Kizárólag tehát néhány, törvény által szabályozott szűk körben (például jogos védelem, végszükség) van lehetőség ideiglenesen, arányosan és a szükséges mértékben korlátozni a tanuló jogait, ha mások személye, javai vagy a közérdek sérül.

Ilyen törvényi korlátozást fogalmaz meg a köznevelési törvény 25. §-ának (3) bekezdése is, mely szerint a házirend előírhatja az óvodába, iskolába, kollégiumba a gyermekek, tanulók által bevitt dolgok megőrzőben, öltözőben való elhelyezését vagy a bevitel bejelentését. A házirend az óvodába járáshoz, a tanulói jogviszonyból, kollégiumi tagsági viszonyból származó kötelezettségek teljesítéséhez, jogok gyakorlásához nem szükséges dolgok bevitelét megtilthatja, korlátozhatja vagy feltételhez kötheti. Ha az előírt szabályokat megszegik, a bekövetkezett kárért a nevelési-oktatási intézmény nem felel.

Egy beadványban azzal kapcsolatban érkezett kérdés, hogy előírható-e a tanulók számára az a szabály, hogy tanításhoz nem tartozó felszerelést (pl.: játék, rádió, híradástechnikai eszközök, MP3, nagy értékű ékszer, nagy mennyiségű pénz) ne hozzon az iskolába, kivéve, ha valamelyik tanártól engedélyt kap erre. Továbbá, hogy tilos a tanórák, foglalkozások alatt a mobiltelefon használata. A készüléket az óra elején kikapcsolt állapotban vagy néma üzemmódban az erre a célra kijelölt dobozba kell tenni. (Ha ezek után egy másik készüléket használ, és a tanár azt elveszi, csak a tanév végén szolgáltatható vissza.) A beadványozót tájékoztattuk az iskolába bevitt dolgokkal és a tulajdonhoz való joggal összefüggésben kialakított állásfoglalásunkról. (147/2015/OJBIT)

Amennyiben a tanuló az iskolában magánál tart egy tárgyat, akkor tulajdonjogából eredő egyik részjogosítványát gyakorolja. A tanuló által elkövetett kötelességszegés alapos gyanúja sem függesztheti fel e jogokat. A fent említett korlátozás nem jelent teljes körű, általános felhatalmazást. Fontos látni, hogy e jogszabályhely alapján az iskolák nem tilthatnak ki tetszőlegesen mindenféle, a tanuláshoz nem szükséges tárgyat. Annak a döntésnek, hogy valamit kitiltanak, ésszerűnek kell lennie, soha nem lehet önkényes.

Általánosságban elmondható, hogy azok a tárgyak, amelyeket az emberek az adott helyre általában magukkal visznek, nem tilthatók ki, mert ez indokolatlanul széles mértékben korlátozná a tulajdonhoz fűződő alkotmányos alapjogot. Álláspontunk szerint napjainkban a mobiltelefon olyan használati eszköz, amelyet az emberek – így a tanulók is – rendszeresen hordanak, folyamatosan használnak, és maguknál tartanak szinte mindig.

A tanulói jogviszonyból származó jogok és kötelezettségek gyakorlásához, teljesítéséhez nem szükséges dolgok bevitelének megtiltása, korlátozása vagy feltételhez kötése két, jogkövetkezményében élesen elkülönülő csoportra bontható. Egyrésztől kizárhatóak az olyan dolgok, amelyek valamely, a jogszabályban előírt tanulói jogot sértenek, illetve nevesített tanulói kötelezettséggel ellentétesek. Például a tanulók egészségére, illetve testi épségére veszélyes dolognak az oktatási intézménybe való behozatalát megtilthatja az iskola házirendje. Egy ilyen dolognak az intézménybe való bevitele ugyanis többek között sérti a tanulónak a köznevelési törvény 46. § (3) bekezdésében külön nevesített jogát, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák őket. Emellett a tanuló cselekményével megsérti a törvény 46. § (1) bekezdésében előírt kötelezettségét, hogy óvja saját és társai testi épségét. Ha a pedagógus ilyen tárgy behozatalát észleli, akkor azt természetesen elveheti a tanulótól, ami egyébként a törvény 62. § (1) bekezdéséből is adódik, miszerint a pedagógusnak kötelessége, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával. A fentiek értelmében tehát a pedagógus az egészségre, illetve a testi épségre veszélyes dolgokat a tanulótól elveheti és azokat a dolog jellegéből adódóan csak a szülőnek, illetve hatósági személynek adhatja ki. Továbbá az ilyen esetekben, mivel a tanuló kötelességszegést követett el, vele szemben fegyelmező intézkedés alkalmazása, illetve fegyelmi eljárás megindítása is indokolt lehet.

Ettől teljesen elkülönülő, másik esetkör, amikor az iskola a köznevelési törvény fent idézett 25. § (3) bekezdése alapján azért tiltja vagy korlátozza, illetve köti feltételhez egy tárgynak az iskolába történő behozatalát, hogy ezzel saját kárfelelősségét csökkentse. Ha egy dolognak az iskolában történő birtoklása nem sért, illetve veszélyeztet törvényben nevesített jogot, illetve a pedagógus nem kapott törvényi felhatalmazást a tulajdonjog ilyen mértékű korlátozására, akkor a tárgyat a tanuló nem veheti el. A köznevelési törvény előbb említett rendelkezése csupán az intézmény kárfelelősségének mérséklésére hivatott.

Amennyiben a tanuló a házirend előírásának ellenére a tárgyat az iskolába beviszi, annak bevitelét nem jelenti be, illetve a dolgot nem kívánja a megőrzőben elhelyezni, attól - a jogszabály céljából következik - még nem sújtható a dolog elvételével vagy bármely más fegyelmező intézkedéssel. Ilyen jellegű szabályozás ugyanis túlzott mértékben korlátozná a tulajdonjogból eredő és a tulajdonost illető rendelkezési jogosultságot. A törvény azért

nevesíti külön a jogkövetkezményt, a kárfelelősségnek a szándékos károkozásra történő korlátozását, mert ebben az esetben csak ilyen szinten szeretné az alapjogot korlátozni. Ennek megfelelően az intézmény házirendjében kitilthatóak például a feltűnően nagy értékű mobiltelefonok, csakúgy mint a nagy értékű ékszerek. Azonban, ha a pedagógus azt észleli, hogy a tanuló ennek a szabálynak a megszegésével tart magánál ilyen tárgyat, akkor a tanulótól nem veheti el a dolgot, a pedagógusnak csupán fel kell hívnia a gyermek figyelmét, ha a fenti szabályt nem tartja be, akkor a dologban keletkezett kárért az intézmény csak szándékos károkozás esetén felel. A pedagógus emellett felhívhatja a kiskorú tanuló törvényes képviselőjének a figyelmét, hogy a gyermeknél az iskolából kitiltott tárgyat láttak. Azonban a törvény csak a szülőt hatalmazza fel arra, hogy a kiskorú gyermek tulajdona felett rendelkezessen, ezért ha a szülő nem kívánta megakadályozni, hogy a gyermek az adott tárgyat az iskolába elvigye, ennek felülbírálatára a pedagógus nem jogosult.

Lényeges továbbá megemlíteni, hogy a fentiek nem jelentik azt, hogy a tanulók ne lennének felelősségre vonhatók, ha tanórán nem a tananyaggal, hanem bármi mással, így a mobiltelefonjukkal foglalkoznak. A nevelési-oktatási intézményekben ugyanis a pedagógus kötelezettsége, hogy a tanítás zavartalanságát biztosítsa. Ennek keretében, amennyiben a rend másképpen nem biztosítható, elveheti a tanulóktól azt a zavaró eszközt, amely megakadályozza, hogy a tanuló vagy társai a tanulásra koncentrálhassanak. Ez az intézkedés a tulajdonjog jogszerű korlátozásának minősül. Figyelemmel kell lenni azonban a jogkorlátozás céljára. Mivel a cél az volt, hogy a tanuló ne mással, hanem az órai anyaggal foglalkozzon, a korlátozás – a dolog elvétele – is csak addig terjedhet, amíg ez a cél fennáll. Ez a gyakorlatban azt jelenti, mielőtt az órák vége, a cél megszűnt, a dolgot vissza kell adni, ilyenkor a pedagógus a tanuló tulajdonában lévő tárgyat nem tarthatja többé magánál. Amennyiben a tanuló mobiltelefonjával akadályozza a tanítást, tőle a mobiltelefon elvehető, azonban amikor a foglalkozásnak vége, a pedagógus köteles azonnal visszaadni a dolgot tulajdonosának. A pedagógus tehát jogszerűen nem zárhatja el a tanuló mobiltelefonját. Más szankcióval, úgymint fegyelmező intézkedésekkel és fegyelmi eljárással kell a tanulót a jogkövető magatartásra rábírni. A tanulót ugyanis a dolog jogos birtokosának kell tekinteni, akit a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerint megillet a birtokvédelem azokkal szemben, akik őt birtokától jogalap nélkül megfosztják. A tanórát zavaró helyzet megszüntetése és a többi tanuló tanuláshoz való jogának védelme jogalapot biztosít a dolog elvételére. Azonban amint ez az állapot megszűnt (azaz a legkésőbb a tanóra végén) a pedagógus jogalap nélkül birtokolja a dolgot és a Ptk. szerint köteles azt a birtoklásra jogosultnak, ebben az esetben a tanulónak kiadni. Amennyiben ezt nem teszi meg a pedagógus, rosszhiszemű birtokossá válik, és felelős lesz minden olyan, a dolgot érintő kárért, ami a jogosultnál nem következett volna be.

Kérdésként merült fel egy beadványban, hogy megtiltható-e a tanulóknak, illetve szankcionálható-e fegyelmező intézkedéssel, hogy közösségi oldalra az iskolával kapcsolatos negatív megfogalmazást tegyenek fel. Ezzel összefüggésben tájékoztattuk, hogy hivatalunk gyakorlatában,

a hozzánk érkező panaszok, kérdések alapján látható, hogy a virtuális tér és az iskola tere „összecsúszik”, és még tanítás után, a délutáni, esti órákban sem választható el egymástól. Ugyanis a közösségi oldalakon tett bejegyzések nyilvánosak, és ezáltal ezek a bejegyzések alkalmasak lehetnek arra, hogy becsületsértők, rágalmazók, megütközést keltők legyenek. Ugyanakkor a zárt csoportban tett bejegyzések a magánlevelezéssel esnek egy tekintet alá, az esetleges nyilvánosságra kerülésük kapcsán létrejött konfliktus nem oktatási jogi kérdés. (147/2015/OJBIT)

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének VI. cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

Egy tanuló kérte hivatalunk segítségét, mert osztályfőnöke beavatkozott az osztályon belüli barátságok kialakulásába. Az érintett tanuló egy új középiskolába iratkozott be, ahol barátira talált, ám ez egyik osztálytársa nem tetszésébe ütközött. Az osztályfőnök is kifejtette véleményét a kialakult helyzettel kapcsolatban, többször hangot adva annak, hogy helyteleníti az új barátságot. A beadványozót tájékoztattuk a magánélethez való jogával összefüggő szabályokról. (267/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (3) bekezdése a tanulókat megillető jogosultságok között rendelkezik arról, hogy a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozható másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

Minden évben érkeznek hivatalunkhoz olyan panaszok, amelyek a gyermekek, tanulók, egészségével, egészséges életmódhoz való jogával összefüggésben fogalmazódnak meg. Korábbi beszámolóinkban foglalkoztunk már élelmiszerallergiás tanulók jogaival, a cukorbeteg gyermekek oktatásban való részvételével, az idei évben epilepsziával élő gyermek óvodai ellátásával kapcsolatos panasz érkezett hivatalunkba.

Egy iskola vezetője kérte hivatalunk segítségét egy epilepsziás gyermek iskolai ellátásával kapcsolatban. Az intézményvezető szerint a szülő nem tájékoztatta az iskolát gyermeke betegségéről. Az iskolakezdéskor a szülő átadta az epilepsziás roham esetén végbelen át beadandó gyógyszert a pedagógusnak, és tájékoztatta az esetleges roham esetén szükséges ellátásról. A pedagógusok azonban tartottak attól, hogy a görcsös roham esetén nem tudják megfelelően alkalmazni a gyógyszert.

Tájékoztattuk az intézményvezetőt, hogy a köznevelési törvény 50. §-a szerint a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. Amennyiben a gyermek nem a kötelező felvételt biztosító iskolába jelentkezik, úgy a felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Ezzel szemben az általános iskola köteles felvenni,

átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). A köznevelési törvény alapján tehát nem utasítható el az epilepsziában szenvedő gyermek jelentkezése, ha a kötelező felvételt biztosító iskolába jelentkezik, hiszen a jogszabályok nem tartalmazzak az epilepszia betegség vonatkozásában eltérő rendelkezést.

A gyermek ismert betegsége ugyanis nem jelent kockázatot társaira, nevelőire, így a köznevelési rendszerben történő ellátása során sem lehet ésszerű indoka megkülönböztetésének. Ugyanakkor a pedagógusok részéről az esélyegyenlőség biztosítása érdekében szükséges lehet a nagyobb odafigyelés, többlettörődés. A fentieknek megfelelően a nevelési-oktatási intézményekben nincs egészségügyi indoka az epilepszia alapján történő elkülönítésnek, ugyanakkor elengedhetetlen az egészségügyi felvilágosítás, az elsősegélynyújtás alapjainak oktatása. Álláspontunk szerint az érintetteknek helyben kell megtalálniuk az iskolai szereplők együttműködésének lehetséges formáit, annak érdekében, hogy az érintett gyermek állapotának megfelelő nevelésben részesülhessen. Az együttműködésnek nélkülözhetetlen része, alapfeltétele az érintettek minél szélesebb körben való tájékoztatása a betegséggel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókról. A tájékoztatás során azonban mindenkor tekintettel kell lenni a beteg gyermek személyiségi jogaira, személyes adatok védelméhez fűződő jogára. Az intézmény vezetőjének az adott helyzetben azt kell biztosítania, hogy az érintettek – akár orvosok, egészségügyi dolgozók, epilepsziával foglalkozó szakemberek, civil szervezetek bevonásával is – minél szélesebb körben tájékoztatást kapjanak azokról az teendőkről, amelyeket a gyermek állapotváltozásakor meg kell tenniük. Mindez pedig kijelöli az intézményvezető problémával kapcsolatos felelősségének határait is. Természetesen az intézmény dolgozóinak félelme érthető, hiszen az óvónők nem találkoznak gyakran olyan gyermekkel, aki ebben a betegségben szenved. Annak ellenére, hogy az epilepsziás kisgyermek tünetei, rohamai riadalmat okoznak, nem zárható ki a köznevelésből. Betegsége ellenére a többi gyermekkel azonos jogokkal bír, ám többletfigyelemmel kell felé fordulni a nevelésében, oktatásában részt vevő pedagógusoknak. Arról is tájékoztattuk a beadvány készítőjét, hogy álláspontunk szerint a pedagógusok nem kötelezhetőek az epilepsziával élő tanulók számára végbélen át beadandó gyógyszer alkalmazására. Javasoltuk továbbá az érintettek számára, hogy keressék meg az alábbi epilepsziával élők helyzetének megkönnyítésével foglalkozó szervezeteket, akik a honlapjukon szereplő információk szerint várják az iskolák, óvodák jelentkezését azzal a céllal, hogy segítségükre lehessenek az epilepsziával élő gyermekekkel való foglalkozás során. Ilyen a Magyar Epilepsziával Élők Alapítványa <http://www.eboc.hu/> és a Magyar Epilepsziával Élők Országos Egyesülete <http://www.epilepsziás.hu/>. (608/2015/OJBIT)

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezete XI. cikke kimondja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 2. §-ának rendelkezése szerint az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve a szakképzésről szóló törvényben meghatározott feltételek szerinti második szakképesítés megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közzolgálati feladata. Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő nemzetiségi önkormányzati, egyházi és magánintézményekben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes.

A 2015. szeptember 1-jétől módosult a köznevelési törvény: bevezetésre került a három éves kortól kötelező óvodai részvétel. (239/2015/OJBIT, 678/2015/OJBIT, 251/2015/OJBIT, 262/2015/OJBIT, 385/2015/OJBIT, 581/2015/OJBIT)

Egy szülő a 2015. szeptember 1-jétől hatályos jogszabály-módosítás kapcsán kialakult helyzetet sérelmezte. A köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A jegyző - az egyházi és magán fenntartású intézmények esetében a fenntartó - a szülő kérelmére és az óvodavezető, valamint a védőnő egyetértésével, a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, az ötödik életév betöltéséig felmentést adhat a kötelező óvodai nevelésben való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete indokolja. E szabályok szerint 5 éves kor után nincs lehetőség a kötelező óvodai részvétel alóli felmentésre. (322/2015/OJBIT)

E szabályozás kapcsán az eltérés lehetőségéről kértük az Emberi Erőforrások Minisztériumának köznevelésért felelős helyettes államtitkárának nyilatkozatát. Kértük, hogy fejtsse ki álláspontját azzal kapcsolatban, hogy mi az indoka annak, hogy a

jogszabályi rendelkezések szerint 3-16 éves kor között kizárólag egy olyan év van, amikor semmilyen indok, családi helyzet, személyes körülmény nem adhat alapot a köznevelési intézményi ellátásban való kötelező részvétel alóli felmentési kérelemhez. Hiszen a szeptember 1-jétől hatályos szabályozás szerint a gyermekek 3-16 éves életkoruk között kötelesek részt venni a köznevelési ellátórendszer valamelyikében. Ezen folyamat alatt a köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése alapján 3-5 éves korukig lehetőségük van felmentést kérni a kötelező részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete indokolja. A köznevelési törvény 45. § (5) bekezdése alapján 6-16 éves koruk között pedig - ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos - a tankötelezettség magántanulónaként teljesíthető. Ez esetben pedig - az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.

Az államtitkár nyilatkozatában a következőkről tájékoztatta hivatalunkat. A 2015. szeptember 1-jétől hatályba lépő óvodakötelezettség és az az alóli felmentés lehetősége kapcsán a mulasztás szabályaira kell figyelemmel lenni. Abban az esetben, ha egy gyermek jogszabályban kapott felhatalmazás alapján nem járt öt éves koráig óvodába, úgy vele szemben főszabály szerint egy év intézményes nevelés teszi lehetővé azt, hogy biztosan elérje az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet (továbbiakban: 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet) mellékletének VI. fejezetében előírt fejlettségi szintet, ennek eredményeként sikeresen kezdhesse meg az iskolai éveket. Ez időben a mulasztás rugalmas szabályainak alkalmazása teremti meg annak lehetőségét, hogy a gyermek szükség szerinti távolléte engedélyezhetővé váljon, vagy annak engedélyezése mérlegelhető legyen. Ez a lehetőség abban figyelemre méltó, hogy a mulasztás szabályaiban az igazolt távollét napjai nem korlátozottak. A szülő a gyermeke távollétét - legyen az egy előre ki nem számítható élethelyzetből eredő távollét - az óvoda házirendjében meghatározott rendben kell, hogy igazolja. Arról, hogy igazoltnak tekinthető-e a gyermek óvodából való távolléte, az óvodavezető dönthet. A gyermek távolmaradásával, mulasztásával kapcsolatos szabályokat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § tartalmazza, mely szerint igazolatlan hiányszámnak az tekinthető, ha a szülő nem az óvoda házirendjében meghatározott formában és időben jár el gyermeke távollétének kérdésében. Ez egyben az óvodakötelezettség utolsó évében megteremti annak lehetőségét, hogy a gyermek szükség szerint távol maradhasson a szülő által kért időben, ugyanakkor indokolatlan esetben annak kérése elutasíthatóvá váljon a napi négy óra teljesülésében.

Az államtitkársággal folytatott konzultációt követően megállapítottuk, hogy a jelenleg hatályos szabályozás értelmében öt éves kortól nincs lehetőség a kötelező óvodai részvétel alóli felmentésre. Ennek fő indoka a köznevelésért felelős államtitkár szerint, hogy biztosított legyen a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének elérése, azaz, hogy a gyermek fejlettsége megfeleljen a 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet mellékletének VI. fejezetében előírt követelményeknek. Arra az esetre pedig, ha előre

nem látható okból a gyermek huzamosabb távollétére kerül sor, az óvodai mulasztás rugalmas szabályai kínálnak megoldást. A fentiekre tekintettel megállapítottuk, hogy nem okoz jogsérelmet az, ha az öt éves kort betöltött gyermekek felmentésre vonatkozó kérelmét a jegyző elutasítja. A jogi szabályozást és annak indokait megismerve nem láttunk alapot arra, hogy javaslatot tegyünk a jogszabály kiadására, módosítására vagy hatályon kívül helyezésére. (322/2015/OJBIT)

Rendszeresen visszatérő panasz az óvodai/iskolai jogviszony keletkezésekor a kötelező felvételt biztosító intézmény jelentkezést elutasító döntése. A köznevelési törvény szerint ugyanis az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda). Az iskolával kapcsolatban is hasonló szabályt találunk: az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). A 2015. év során módosultak a jogszabályok, és mind az iskola, mind az óvoda vonatkozásában egyértelművé tették, mit jelent az életvitelszerű helyben lakás fogalma.

Hivatalunkhoz panasz érkezett egy szülőtől, aki óvodaköteles korba érő gyermekének felvételét kérte egy egyesített óvoda tagóvodájába, mely intézmény a gyermek számára a kötelező felvételt biztosító óvoda. A szülő kérelmét az óvoda vezetője helyhiány miatt elutasította, majd jogorvoslati kérelmére is elutasító választ kapott.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, és összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel. A köznevelési törvény 49. § (2) bekezdése kimondja, hogy a gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik vagy ahol szülője dolgozik. A felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, amennyiben az óvoda fenntartója több óvodát tart fenn, az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre. E § (3) bekezdése azonban szűkíti az óvodavezető döntési jogát a felvétellel kapcsolatban, ugyanis egyértelmű rendelkezést tartalmaz arra vonatkozólag, hogy az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (kötelező felvételt biztosító óvoda). Természetesen előállhat az a helyzet, hogy egy adott óvoda körzetében nagyobb számú gyermek él, mint az óvodába felvehető gyermekek száma. Ezeket az adatokat az önkormányzat mint intézményfenntartó azonban ismeri, ugyanis a köznevelési törvény 45. § (8) bekezdése alapján a jegyző gondoskodik az óvodai nevelésben részvételre kötelezettek nyilvántartásáról. A köznevelési törvény 49. § (3) bekezdése pedig akképp rendelkezik, hogy a települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét. A fentieknek megfelelően a fenntartó önkormányzat a nyilvántartott adatok és az óvodai férőhelyek ismeretében állapítja meg az egyes intézmények körzetét. A körzetek közzétételét követően az óvodavezető a köznevelési törvény értelmében nem utasíthatja el az óvoda körzetében életvitelszerűen lakó gyermekek jelentkezését.

Álláspontunkat a fenntartóval is ismertettük. A fenntartó válasza szerint az érintett egyesített óvoda (továbbiakban: óvoda) a köznevelési törvény 4. § 27-28. pontja értelmében egyetlen székhellyel, valamint 14 feladatellátási hellyel rendelkező, alapfeladatot - óvodai nevelést - ellátó köznevelési intézmény. Az önkormányzat ennek értelmében egyetlen óvodai nevelési alapfeladatot ellátó

köznevelési intézménynek a fenntartója, amelynek körzete a kerület teljes közigazgatási területe. A jegyző tájékoztatása szerint a feladatellátási helyek (tagintézmények/tagóvodák) körzetét csupán orientáló jelleggel határozták meg, de a köznevelési törvényi értelemben vett felvételi körzete az Egyesített Óvodának van, amely egybeesik a kerület teljes területével. A fenntartó tájékoztatása szerint az évben 2015. május 4-től 2015. május 8-ig terjedő időszakot jelölte ki a fenntartó az óvodai beiratkozásra. A panaszban érintett tagóvoda férőhelyeinek száma 67, a tagóvodába a májusi jelentkezési időszakban 37 gyermek felvételét kérték, a felvehető létszám 25 fő volt. A jelentkezők száma meghaladta a felvehető gyermekek számát, ezért az ágazati jogszabály előírása szerint meghatározott bizottságot az óvodavezető megszervezte, és sorsolás útján választották ki a felvételt nyert gyermekeket. A sorsolás jogszerűségéről a fenntartó az intézményvezető által beküldött jegyzőkönyv alapján a másodfokú hatósági eljárásban meggyőződött. A fenntartó nyilatkozata szerint a szóban forgó ügyben az eljárás másodfokon lezárult, bírósági jogorvoslatról nincs tudomása. A panaszban érintett óvodaköteles korú gyermek felvételt nyert az óvoda másik olyan tagintézményébe, amelyet a szülők a felvételi eljárás során szintén megjelöltek. A gyermek a 2015/2016. nevelési év kezdetétől folyamatos óvodai jogviszonnal rendelkezik, így a napközbeni ellátása és óvodakötettségének teljesítése ebben a nevelési évben biztosított.

A rendelkezésünkre álló adatokat megvizsgáltuk, és a következő álláspontot alakítottuk ki. A köznevelési törvény az óvodai felvétellel kapcsolatosan kimondja, hogy az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. Az óvodába a gyermek - e törvényben foglalt kivétellel - harmadik életévének betöltése után vehető fel. A szülő gyermeke óvodai felvételét, átvételét bármikor kérheti, a gyermekek felvétele folyamatos. A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik vagy ahol szülője dolgozik. A felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, amennyiben az óvoda fenntartója több óvodát tart fenn, az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre. A települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (kötelező felvételt biztosító óvoda). Az érintett önkormányzat által fenntartott Egyesített Óvoda egyetlen székhellyel, valamint 14 feladatellátási hellyel rendelkező alapfeladatot - óvodai nevelést - ellátó köznevelési intézmény, melynek körzete a kerület teljes közigazgatási területe, így az óvodavezető nem járt el jogsértő módon, mikor a gyermek felvételi kérelmét nem teljesítette a választott intézménybe. A felvételtől szóló döntés meghozatala sorsolás lebonyolításával történt, mely a jogszabályokkal egyezően került lebonyolításra, tekintettel arra, hogy az érintett óvodába jelentkezők száma meghaladta a felvehető gyermekek számát. Az óvodaköteles gyermek ellátását egy másik feladatellátási helyen biztosította a fenntartó. Tekintettel arra, hogy az oktatási jogok megsértését a fenntartó kiegészítő információinak ismeretében nem állapítottuk meg, az ügyet lezártuk. (498/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés n) pontja szerint a tanuló joga különösen, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. Az 50. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. (54/2015/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy van-e lehetősége gyermekének iskolaváltásra. A köznevelési törvény 50. § (6) bekezdése akként rendelkezik, hogy az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik. Tájékoztatottuk a szülőt, hogy bármely másik iskolát választhatja gyermeke számára, a felvételtől a választott iskola igazgatója dönt. Ugyanakkor egyedül a lakóhelyük, ennek hiányában tartózkodási helyük szerinti kötelező felvételt biztosító intézmény köteles felvenni őt. (702/2015/OJBIT, 509/2015/OJBIT)

Egy panaszos szülő elmondása szerint gyermeke a körzeti általános iskolában kezdte meg tanulmányait, majd átiratkozott egy egyházi intézménybe. Később a szülők mégis megfelelőbbnek tartották a körzeti intézményt, megkísérelték gyermeküket visszaíratni ide, ám az iskola elutasította a jelentkezését, mondván, hogy a gyermek iskoláztatása megoldott. Tájékoztatottuk a szülőt a kötelező felvételt biztosító iskolákkal kapcsolatos - fentebb ismertetett - jogszabályi rendelkezésekről. (510/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 72. § (2) bekezdése alapján a szülő gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzetiségi hovatartozására tekintettel szabadon választhat óvodát, iskolát, kollégiumot. A gyermek - ha nem cselekvőképtelen - tizenegyedik életévének betöltésétől a szülő ezt a jogát gyermekével közösen gyakorolhatja.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy beirathatja-e a gyermekét egy olyan település iskolájába, ahol sem lakóhelyük, sem tartózkodási helyük nincs, és életvitelszerűen sem ott laknak. A tankerület szóban arról tájékoztatta őket, hogy a választott iskola csak az életvitelszerűen a településen tartózkodó tanulókat veheti fel, ezt a védőnő is ellenőrizheti. A szülő viszont a szabad iskolaválasztás jogával kívánt élni választásakor. Tájékoztatottuk, hogy a köznevelési törvényben a fenti jogszabályhely alapján megfogalmazást nyer a szabad iskolaválasztás joga. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a választott iskola köteles felvenni a gyermeket, ugyanis a felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Az intézményvezető döntési szabadságát a kötelező felvételt biztosító iskolára vonatkozó szabályok korlátozzák. A fentiek szerint az intézmény szabad megválasztásának joga alapján a szülő bármely köznevelési intézménybe benyújthatja gyermeke jelentkezését, a felvételtől az intézményvezető dönt majd. Abban az esetben, ha a jelentkezés abba az intézménybe történik, melynek körzetében életvitelszerűen tartózkodik a gyermek, az intézményvezető nem utasíthatja el a jelentkezést. (255/2015/OJBIT)

Az életvitelszerű ott lakás fogalmi köre 2015. április 22-i hatállyal az iskolával kapcsolatban is megfogalmazást nyert a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 22. § (6) bekezdésében a következő módon: a köznevelési törvény 50. § (6) bekezdése alkalmazásában életvitelszerű ott lakásnak minősül, ha a tanulónak a kötelező felvételt biztosító iskola körzetében van a lakóhelye, ennek hiányában a tartózkodási helye.

Az Oktatási Jogok Biztosa Hivatalába panasz érkezett egy szülőtől, akinek gyermeke állami fenntartású általános iskolába kérte átvételét. A panasz szerint a család költözése miatt megváltozott a tanuló számára kötelező felvételt biztosító intézmény, és a jogszabály adta

lehetőséggel élve a szülő kérte gyermeke átjelentkezését az új, körzetes iskolába. Az intézményvezető azonban elutasította a felvételi kérelmet, a fenntartó pedig a másodfokú eljárás során helybenhagyta az intézményvezető döntését. A köznevelési törvény a kötelező felvételt biztosító iskolára vonatkozó szabályok mellett kimondja azt is, hogy az óvodai csoportok, iskolai osztályok, kollégiumi csoportok minimális, maximális és átlagléttségét a 4. melléklet határozza meg. Az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetőleg a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. Kizárólag ezen tanítási év közbeni átvételre vonatkozó szabályok adnak lehetőséget arra, hogy az intézményvezető átlépje a osztálylétszám maximumára vonatkozó rendelkezéseket. A fenntartó nyilatkozata alátámasztotta a panaszban foglaltakat, ám végül a jogsérelem kimondására nem kerülhetett sor, mert a panaszos bírósági úton rendezte a kialakult konfliktust. A bírósági eljárásra tekintettel az ügyet hivatalunknál lezártuk. (642/2015/OJBIT)

Egy panaszos gyermeke általános iskola 1. évfolyamára történő felvételi kérelmének elutasítása miatt fordult hivatalunkhoz. Elmondása szerint gyermeke felvételét kérte a 2014/2015-ös tanévre egy magyar-angol két tanítási nyelvű általános iskola és gimnázium általános iskolájának első évfolyamára. Kérelmüket helyhiányra hivatkozással elutasította az intézmény. Elmondása szerint a felvétellel kapcsolatos információik hiányosak voltak, az intézmény nem tette nyilvánossá a szabályokat. A beadvány szerint alkalmassági vizsgára kellett jelentkezni, ám az érintett gyermek felvételét nem a sportosztályba kérte. Az alkalmassági vizsga során a gyerekekkel a nem fizikai alkalmassági részre nem mehetett be a szülő, a gyermek teljesítményéről semmilyen tájékoztatást nem kaptak.

Vizsgálatunk keretében nyilatkozatot kértünk az intézmény fenntartójától, valamint a köznevelésért felelős helyettes államtitkártól. Az érintett intézmény fenntartójának képviselőjében a tankerületi igazgató tájékoztatót arról, hogy az érintett iskolában a 2014/15-ös tanévben három 1. osztály indul. Mindhárom tanulócsoportban angol két tanítási nyelvű és - négy kerületi sportklub részére, aktív közreműködésükkel, utánpótlásuk biztosítása érdekében - emelt szintű testnevelés oktatás folyik. Az osztályok tanulóit a sportszakemberek részvételével zajló képességfelmérés keretében választják ki. A tankerületi igazgató elmondása szerint a körzettel nem rendelkező iskolába csak olyan tanuló kerülhet be, aki a négy sportág valamelyikének versenyszerű üzésére is alkalmas. Az intézménynek tehát nem két, hanem csak egyetlen képzési formája van. Az intézmény vezetője január 27-én szülői értekezleten részletes tájékoztatást adott az iskola pedagógiai programjáról, kiemelten a két tanítási nyelvű- és az emelt szintű sportoktatásról, a beiskolázás gyakorlati és adminisztratív menetéről. Ismertette, hogy három területet (figyelemkoncentráció, mozgáskoordináció, ügyesség) vizsgálnak, s ennek összesített eredménye alapján döntenek a felvételtől. Az alkalmassági vizsgálat egy héten át zajlott. Ezen eredmények alapján választották ki azt a 96 tanuló, akik ebben az iskolában kezdhetik meg általános iskolai tanulmányaikat. Az alkalmassági vizsgálat ténye az intézmény pedagógiai programjában is szerepel. A képességvizsgálaton kevésbé sikeresen szereplő - az intézménybe helyhiány miatt fel nem vehető - valamennyi tanuló számára a tankerület illetékességében lévő iskolákban biztosítják a tankötelezettség teljesítésének feltételeit.

A köznevelésért felelős helyettes államtitkár az ügyel kapcsolatban a következőkről tájékoztatott. Az érintett intézmény 2012-ben jött létre egy gimnázium és egy általános iskola összevonásával. Az általános iskola két tanítási nyelvű, körzettel nem rendelkezik. A 2014/2015-ös tanévtől elindították az emelt szintű testnevelés-oktatást is. Az osztályok tanulóit a sportszakemberek részvételével zajló képességfelmérés keretében választják ki. Az általános iskolai és gimnáziumi részére külön pedagógiai program vonatkozik, ám a honlapon a gimnázium pedagógiai programja található.

A fenntartó a rendelkezésére álló dokumentumokat, valamint az általános iskola honlapját megvizsgálva azt állapította meg, hogy a pedagógiai program 13.8. pontja tartalmazza a 2014/2015. tanévtől felmenő rendszerben bevezetésre kerülő emelt szintű sportoktatással kapcsolatos szabályozást. A fenntartó a további félreértések elkerülése végett kezdeményezte az intézmény általános iskolai és gimnáziumi része külön pedagógiai programjának összevonását és az intézmény honlapján történő megjelentetését. A fentiek alapján további intézkedést nem láttunk szükségesnek, az ügyet lezártuk. (124/2015/OJBIT)

Az Oktatási Jogok Biztosa Hivatalába panasz érkezett egy szülőtől, akinek gyermeke egy általános iskolába kérte átvételét. A szülők válása miatt az iskolaváltás nem volt zökkenőmentes, így a gyámhatóság döntésére várva a gyermek oktatási intézményben való jogviszonya rendezetlen, igazolatlan mulasztásainak száma viszont nőtt. A beadvány nyomán a tankerületi igazgatóhoz fordultunk segítségét kérve a gyermek helyzetének rendezésében, és azért, hogy szolgáljon iránymutatással az iskolák számára az adminisztratív feladatok megoldásában. A tankerületi igazgató tájékoztatott, hogy a gyermek iskoláztatása ügyében a járási gyámhivatal döntést hozott, mellyel a szülő kérésének megfelelően a választott általános iskolát jelölte ki, ahol a gyermeknek tankötelezettségét teljesíteni kell. Tekintettel arra, hogy a beadványában foglalt sérelmes helyzetet a járási gyámhivatal határozata orvosolta, az intézményt kijelölték, az ügyet lezártuk. (195/2015/OJBIT)

Míg az általános iskolai felvétellel összefüggésben a hozzánk érkező panaszok alapját az intézményvezető felvétellel összefüggésben hozott elutasító döntése jelenti, addig a középiskolai felvétellel összefüggő panaszok többsége a felvételi eljárással függ össze. A köznevelési törvény 50. § (2) bekezdése kimondja, hogy a középfokú iskola és a kollégium - jogszabályban meghatározott keretek között - állapíthatja meg a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítésének tanulmányi feltételeit (a továbbiakban: felvételi követelmények).

A panaszos szülő gyermekük felvételi kérelmének elutasítása miatt kérte segítségünket. A választott egyházi iskola felvételi tájékoztatója szerint a tanulmányi eredmény és az írásbeli vizsga eredménye mellett a vallási elkötelezettség is figyelembe vehető a felvételnél. A szülő sérelmezte, hogy három gyermeke ennek az intézménynek a tanulója, ám a negyedik jó eredményei ellenére sem szerepelt a felvételt követően nyilvánosságra hozott ideiglenes felvételi rangsorba, de még a várólistán szereplő tanulók közé sem került be. Ezután személyesen is beszéltek az intézményvezetővel, a beszélgetésről jegyzőkönyv készült. Itt hangzott el, hogy a szülők gyermekei nincsenek megkeresztelve, nem is akarnak megkeresztelkedni. A hittanórákon részt vett

ugyan a gyermek, de a plébánia tapasztalata szerint folyamatosan kritizálta a szent énekeket, a liturgiát. Mivel az intézmény nem látta a reményt, hogy a jövőben a gyermek keresztény életet tud élni, elutasította a jelentkezését.

A köznevelési törvény 31. § (1) bekezdése kimondja, hogy az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények az e törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket. Továbbá arról is rendelkezik ehelyütt a törvény, hogy a nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett intézményként működhet, és ennek megfelelően a gyermekek vagy a tanulók felvételének előfeltételeként kikötheti valamely vallás, világnézet elfogadását, és ezt felvételi eljárás keretében vizsgálhatja.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy az iskola tájékoztatója a felvétel rendjéről tartalmazza a felvételi kérelem elbírálásának feltételeként a vallási elkötelezettséget. A százalékos számítási rendszerben ez nem kerül értékelésre, ám a köznevelési törvény fenti rendelkezéseinek értelmében akár a tanulmányok vizsgálatának előfeltételeként is szerepelhet. A csatolt jegyzőkönyvből kiderült, hogy a vallási elkötelezettséget az iskola nem látja megfelelőnek. Álláspontunk szerint amennyiben egy adott intézményben nagyobb a jelentkezők száma, mint a rendelkezésre álló helyeké, úgy a vallási elkötelezettség vizsgálata után a tanulmányi és felvételi eredmények alapján számított sorrend adja a felvételi sorrendet. Ha azonban a férőhelyeket az intézmény fel tudja tölteni a vallásilag elkötelezett tanulókkal, úgy helyhiány miatt elutasításra kerülnek azon tanulók, akiknek a tanulmányi eredményük megfelelő ugyan, de a vallási kritériumoknak nem felelnek meg. Tekintettel arra, hogy a rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján az oktatási jogok megsértése nem volt megállapítható, az ügyet lezártuk. (329/2015/OJBIT)

A 2015. január 1-től hatályos szabályozás a korábbihoz képest szűk körben engedte az évfolyamismétlés lehetőségét abban az esetben, ha a tanuló teljesítette a tanulmányi követelményeket. A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése szerint a tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt évfolyamról kap bizonyítványt a tanuló. (276/2015/OJBIT)

Egy szülő elmondása szerint költözés miatt iskolaváltásra kényszerült gyermeke. A választott iskolában nem volt hely az adott évfolyamon (negyedik évfolyam), ezért a harmadik évfolyam szülői kérésre történő megismétlésével nyert felvételt a tanuló az iskolába. A harmadik évfolyam tanulmányait azonban betegség miatt az új iskolában nem tudta teljesíteni, ezért osztályozó vizsgát kell tennie. A szülő ezt sérelmezte, hiszen a harmadik évfolyam követelményeit egyszer - korábbi iskolájában - már teljesítette gyermeke. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése szerint a tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló. A szülő kérésére az iskola magasabb

évfolyama is megismételhető legfeljebb egy alkalommal. Ez a rendelkezés – mely ma már nincs hatályban – adott alapot gyermeke számára, hogy a harmadik évfolyamot megismételje. Így ismételen ennek az évfolyamnak a követelményeit kell teljesítenie. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdése alapján osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha az 51. § (7) bekezdésében meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet. E rendelet 51. §-ának (7) bekezdése pedig kimondja, hogy ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszázötven tanítási órát vagy egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület a (7) bekezdésben foglaltak alapján az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a (3) bekezdésben meghatározott értesítési kötelezettségének. Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.

A fentiek alapján tehát annak ellenére, hogy a gyermek mulasztásainak száma meghaladta a jogszabályban meghatározott mértéket, az ebben - és csak az adott - a tanévben nyújtott teljesítménye alapján az adott tantárgyat oktató pedagógus a megszerzett érdemjegyei alapján értékelheti a gyermeke munkáját. Amennyiben véleménye szerint ezt nem tudja megtenni, úgy a nevelőtestület dönt az osztályozó vizsgára bocsátásáról, melyet azonban csak az igazolatlan mulasztások nagy száma miatt tagadhat meg. (248/2015/OJBIT)

Több panasz érkezett a köznevelési törvény módosításával kapcsolatban, mely a középfokú felvételi eljárást érintette. A 2015/2016. tanévre szóló felvételi eljárás első lényeges dátuma 2014. december 9-e volt. E napig kellett jelentkezni a központi írásbeli felvételi vizsgára. Ekkor hatályban volt a köznevelési törvény 57. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, miszerint a szülő kérésére az iskola magasabb évfolyama is megismételhető legfeljebb egy alkalommal. 2015. január elsejétől hatályba lépett módosítás ezt a mondatot kivette a törvény szövegéből, így a magasabb évfolyam esetében nincs lehetőség a szülői kérésre történő évfolyamismétlésre.

A panaszos szerint 2015. január 15-én - két nappal a központi írásbeli vizsga előtt - találkozott a választott iskola honlapján azzal az információval, hogy gyermeke esetleges évismétlőként a leadott jelentkezés ellenére, a jogszabályváltozás miatt nem vehet részt a felvételi eljárásban. A panasz nyomán az Emberi Erőforrások Minisztériumának köznevelésért felelős helyettes államtitkárához fordultunk tájékoztatásért. A helyettes államtitkár tájékoztatott, hogy a jogszabályok már valóban nem teremtik meg annak lehetőségét, hogy szülői kérésre a tanuló a köznevelési rendszerben évfolyamot ismétljen - ide nem értve az általános iskolai első évfolyam megismétlését. Álláspontjuk szerint nem indokolt fenntartani azt a szabályozást, ami lehetővé tette, hogy egyes tanulók annak ellenére ismételték évfolyamot - akár a 9. vagy a 11. évfolyamot -, hogy tanulmányi

eredményük az adott teljesített évfolyam vonatkozásában megfelelő vagy akár nagyon jó volt. Az évfolyam megismétlése esetén vélelmezhető, ám nem bizonyosan jelentkező pedagógiai, tanulmányi előnnyel szemben a tanuló esetében elszenvedett egy tanulmányi év elvesztése nem biztos, hogy arányaiban valóban olyan többlettudást eredményezett, ami miatt ezt a lehetőséget érdemes megtartani. Továbbá ilyen évfolyamismétlés esetén az egy évvel idősebb és egyébként jól teljesítő tanuló megjelenése a fiatalabb életkorú tanulók között előnybe hozhatja az évfolyamot ismétlő tanulót, valamint adott esetben hátrányt is jelenthet épp a különböző felvételi eljárásoknál a többi, a fiatalabb és az évfolyamokat rendes ütemben végző tanulók részére. Az iskolai követelmények, tantárgyismeretek, jogszabályban (kerettantervek) rögzítettek. Az iskolák, nevelőtestületek változatos pedagógiai programokkal, intézkedésekkel segítik a tanulókat a felzárkózásban, felkészítésben, és a nevelőtestület szakértelme garantálja a pedagógiailag megalapozott döntést. Ha a nevelőtestület úgy dönt, hogy a tanuló magasabb évfolyamba léphet, akkor nem indokolt az évfolyam megismétlése a szülő egyedi igénye alapján. Különleges esetkör az, amikor a középfokú iskolai eljárás során a szülő megismételtetné gyermekével az adott iskolai évfolyamot annak érdekében, hogy egy másik iskolatípusba (pl.: nyolc évfolyamos gimnáziumba) akár egy vagy két évfolyamvesztéssel is felvételre kerülhessen.

A helyettes államtitkár az Oktatási Hivatal erre vonatkozó felhívásával szemben a helyzet egyedisége miatt a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. tv. (a továbbiakban: Jat.) 15. §-ára tekintettel azt az utasítást adta, hogy a középiskolai felvételt szervező intézményeket haladéktalanul értesítsék arról, hogy a középfokú felvételi eljáráshoz kapcsolódó írásbeli vizsgára történt jelentkezésről ne zárják ki azokat a tanulókat, akik még 2014 decemberében határidőben jelentkeztek a megszervezésre kerülő írásbeli vizsgára. A Jat. 15. §-a ugyanis akképp rendelkezik, hogy a jogszabályi rendelkezést - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni.

Az államtitkár álláspontja szerint bár a felvételi eljárás még nem kezdődött meg, ám az irányadó jogszabály úgy rendelkezik, hogy a tanulók jelentkezése a központi írásbeli felvételi vizsgára közvetlenül történik 2014. december 9-ig. Mivel az írásbeli vizsga - azon tanulók esetén, akik valóban részt vesznek majd a teljes felvételi eljárásban - része lesz a felvételi eljárásnak, számukra meg lehet engedni a felvételi eljárásban való részvételt, így a megkezdett eljárási cselekményre tekintettel nem zárják ki ezt a néhány tanulót a felvételi eljárásból. (213/2016/OJBIT, 81/2015/OJBIT, 114/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 45. §-a kimondja, hogy a tankötelezettség iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulóként teljesíthető. Az iskola igazgatója a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményének kikérése után dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének magántanulóként tehet eleget.

Gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén az iskola igazgatójának a döntéséhez be kell szereznie a gyermekvédelmi gyám véleményét.

A magántanulói jogviszony kétféle módon jöhet létre. A fenti alapeset mellett speciális esete a magántanulói jogviszony keletkezésének, amikor ezt a gyermek sajátos nevelési igényére vagy egészségi állapotára tekintettel javasolja a hatáskörrel rendelkező szerv. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (3)-(4) bekezdése kimondja, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító, a nevelési tanácsadást ellátó intézménynek; sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni. Az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatának megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait. Eszerint ha a tanuló nem szülői kérésre, hanem szakértői, szakorvosi vélemény alapján lesz magántanuló, úgy az intézmény vezetőjének semmiféle mérlegelési lehetősége nincs, feladata a magántanulói jogviszony adminisztrálása, valamint a tanuló felkészítésének megszervezése. (414/2015/OJBIT)

Egy pedagógus kérte hivatalunk véleményét, mert iskolájában az intézményvezető egy tanulót magántanulói státuszba helyezett, büntetésképp. A beadványozót tájékoztattuk a fenti jogszabályi rendelkezésekről. (135/2015/OJBIT)

Egy tanuló kérte segítségünket, mert az intézményvezető nem engedélyezte számára a magántanulói jogviszonyt. Elmondása szerint 18 éves elmúlt, sokat betegeskedik, mulasztásainak nagy száma miatt inkább magántanulóként végezné tanulmányait. Tájékoztattuk a fenti rendelkezésekről, valamint arról, hogy a jogszabályoknak megfelelően egészségügyi problémák miatt tartós betegsége okán fennálló otthoni gyógykezelés miatt lehet valaki magántanuló. Egyéb esetekben, ha a sajátos nevelési igény nem áll fenn, úgy a szülői kérés nyomán - a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményének kikérése után -, igazgatói engedéllyel válhat egy tanuló magántanulóvá. (190/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 45. §-a szerint Magyarországon - az e törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A tankötelezettség általános iskolában, középfokú iskolában, Köznevelési Hídprogram keretében, valamint fejlesztő nevelés-oktatásban teljesíthető.

Egy szülő gyermeke Hídprogramban történő tanulásával kapcsolatban érdeklődött. A köznevelési törvény 14. § (1) bekezdése kimondja, hogy a Köznevelési Hídprogramok segítséget nyújtanak a tanulóknak a középfokú nevelés-oktatásba, szakképzésbe való bekapcsolódáshoz, vagy a munkába álláshoz, valamint az önálló életkezdéshez szükséges ismeretek megszerzéséhez a komplex, tanulmányi, szociális, kulturális, képességbeli és személyiségfejlesztését támogató pedagógiai tevékenységgel. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 180-182. §-a alapján, ha a tanköteles tanuló alapkörű iskolai végzettséggel nem rendelkezik, de legalább hat általános iskolai évfolyamot sikeresen elvégzett, azt a tanévet követően, amelyben tizenötödik életévét betölti, az általános iskola kezdeményezi felvételét a Híd II. programba. E határidő egy évvel meghosszabbítható abban az esetben, ha a tanuló az általános iskola első évfolyamán a tanulmányait a hetedik életévében kezdte meg, továbbá ha a tanulmányi követelményeket azért nem tudta teljesíteni, mert a tanuló tartós gyógykezelés alatt állt vagy tanulmányait külföldön folytatta. A Híd II. programban nyújtott nevelés-oktatás tanulásra motivál, fejleszti a jogszabályban meghatározott egyes szakmák sikeres elsajátításához szükséges készségeket, szakmacsoporton belüli pályaeorientációs feladatokat lát el, részsakképesítés megszerzésére készít fel. A Híd II. program záróvizsgával, ennek részeként komplex szakmai vizsgával zárul. A Híd II. program elvégzéséről a szervező iskola alapkörű végzettséget igazoló tanúsítványt, sikeres komplex szakmai vizsgáról pedig részsakképesítést igazoló szakmai bizonyítványt állít ki. A tanuló a Híd II. program keretében elsajátítja azokat az ismereteket, amelyek a szakképzés megkezdéséhez szükségesek, továbbá megszerzi a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemeket. A tanuló a Híd II. program sikeres befejezése után a szakiskolai szakképzési évfolyamon, évfolyamokon készülhet fel a szakmai vizsga letételére. A Híd II. program egy vagy két tanítási évig (tíz vagy húsz hónapig) tart. Az oktatást az e szakaszban meghatározottak figyelembevételével kell megszervezni. Ha a tanuló nem kíván alapkörű iskolai végzettséget szerezni, a Híd II. programban egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyam keretében a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemeket (kompetenciákat) szerzi meg, és a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemek (kompetenciák) meglétéhez kötött szakképesítés megszerzésére készülhet fel. A képzés végén szakmai vizsgát tehet, amellyel részsakképesítést szerezhethet. A Hídprogram megszervezése az adott megyében, főváros esetén kerületben legalább nyolc tanuló igénye esetén az állami intézményfenntartó központ megyeközponti tankerületének a feladata. Amennyiben a Híd I. vagy Híd II. programban a jelentkezők vagy a program megismétlésére - az évfolyam megismétlésére vonatkozó szabályok szerint - kötelezettek létszáma nem éri el a nyolc főt, a kormányhivatal gondoskodik a tankötelezettség teljesítéséről. (412/2015/OJBIT)

Számos alkalommal adtunk már tájékoztatást arról, hogy magyar állampolgár engedély nélkül folytathat tanulmányokat külföldön és tankötelezettségét külföldi nevelési-oktatási intézményben is teljesítheti. A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait magántanulóként Magyarországon folytatja.

Egy tanuló arról érdeklődött, hogy Ausztriában folytatott tanulmányai mellett hogyan tudna ismét korábbi magyarországi iskolájában magántanulóként jogviszonyt létesíteni. Elmondása szerint a

külföldi tanulmányok létesítésekor tanulói jogviszonya a magyar köznevelési intézményben megszűnt, jelenleg a tanulói jogviszony szünetel. A fentiekre tekintettel tehát magántanuló csak abban az esetben lehet, ha tanulói jogviszonya nem szünetel. Beadványa szerint a panaszosnak tanulói jogviszonya Magyarországon nincs, tankötelezettségét külföldön teljesíti, így magántanuló nem lehet. (532/2015/OJBIT)

Gyakori kérdés a hozzánk érkező beadványokban az osztályba, csoportba sorolás szabályozása. A köznevelési törvény 4. § 23. pontja szerint az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból. A 49. § (4) bekezdése alapján az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról a szülők és az óvodapedagógusok véleményének kikérése mellett az óvodavezető dönt. A köznevelési törvény 51. § (4) bekezdése alapján az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról - a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével - az igazgató dönt.

Egy panasz szerint egyik tantárgyat az osztály csoportbontásban tanulja, ezért a szülő kérte, hogy gyerekeit az intézményvezető a másik csoportba, másik pedagógus oktatása alá helyezze át. Az intézményvezető azonban nem támogatta a kérést, ezért a szülő úgy érezte, gyermekét hátrányosan megkülönböztetik. A panaszost tájékoztattuk, hogy a fentieknek megfelelően az intézményvezető joga a tanulók csoportokba besorolása, ezen túl további rendelkezést az óvodai csoportok, iskolai csoportok, osztályok szervezésével kapcsolatban a köznevelési törvény nem tartalmaz. (137/2015/OJBIT)

A csoportokba sorolás problémája leggyakrabban az idegen nyelv tanulásával összefüggésben jelentkezett hivatalunknál. A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Nat.) az idegennyelv-oktatással kapcsolatban kimondja, hogy az első idegen nyelv oktatása legkésőbb az általános iskola 4. évfolyamán kezdődik. Amennyiben az 1-3. évfolyam idegennyelv-oktatásában képzett pedagógus alkalmazása megoldható, és az iskola pedagógiai programja erre lehetőséget ad, az első idegen nyelv oktatása ezen évfolyamokon is megkezdhető. Az első idegen nyelv megválasztásakor - amely az angol, német, francia, továbbá a kínai lehet - biztosítani kell, hogy azt a felsőbb évfolyamokon is folyamatosan tanulhassák.

Egy tanuló iskolaváltást követően a korábban tanult német nyelv helyett angolt szeretett volna tanulni, és arra kérte az intézményvezetőt, hogy az angolt tanuló csoportba helyezze. Ám az igazgató ezt nem engedélyezte számára.

A szülőt tájékoztattuk, hogy azt, hogy mely iskola milyen idegen nyelvet oktat, a pedagógiai program részeként az intézmény helyi tanterve szabályozza. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének b) pontja akképp rendelkezik, hogy a tanuló joga, hogy válasszon a pedagógiai

program keretei között a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá pedagógusok közül. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdésének bf) pontja pedig kimondja, hogy a helyi tanterv szabályozza a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályait.

A fentieknek megfelelően az intézmény helyi tantervének tanulmányozása adhat választ arra a kérdésre, hogy a szülők választhatják-e, hogy mely idegen nyelvet tanulja gyermekük. Amennyiben a pedagógiai program nem rendelkezik arról, hogy az idegen nyelv választható, úgy az intézmény maga osztja be a tanulókat. Az, hogy korábban a gyermek németül tanult, nem zárja ki azt, hogy új iskolájában az angol nyelvet tanulja. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (3) bekezdése szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbozoti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel. (541/2015/OJBIT, 313/2015/OJBIT)

Tanév rendje

A köznevelési intézmények működésének kereteit jogszabályi előírások határozzák meg, de a tanítási év konkrét feladatainak végrehajtását helyben kell megszervezni. A tanév helyi rendjének elkészítésekor figyelembe kell venni a köznevelési törvényben és végrehajtási rendeleteiben, valamint a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben megfogalmazott rendelkezéseket, ugyanakkor tekintettel kell lenni a helyi sajátosságokra is. (3/2015/OJBIT)

A tanév szervezeti kereteit, a tanév kezdő és befejező napját, valamint a tanítási szünetek időszakát a tanév rendjéről szóló miniszteri rendelet szabályozza, az abban foglaltak minden iskolára nézve kötelezőek. Ebben az évben több jelzés érkezett hivatalunkhoz, amiben a szülők a munkanap-áthelyezéssel kapcsolatban kértek tájékoztatást. Tájékoztatottuk a szülőket miszerint a tanév rendjéről szóló rendelet rögzíti, hogy az egyéb jogszabály által országosan egységesen elrendelt munkanap áthelyezést a nevelési-oktatási intézményekben is alkalmazni kell.

Egy szülő beadványában a munkanap-áthelyezéssel összefüggő rendelkezések miatt kérte segítségünket. Kérdése arra vonatkozott, miért kell a gyerekeknek december 24-ét és január 2-át ledolgozniuk. A szülő megítélése szerint a gyerekek december 24-én és január 2-án a jól megérdemelt szünidejüket töltik, így problémás, hogy ezeket a napokat le kell dolgozniuk.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a felvetett kérdés jogszabályi rendelkezésekkel alátámasztott magyarázatáról a Hivatal álláspontjával egyező módon az Emberi Erőforrások Minisztériuma illetékes államtitkársága mindenre kiterjedő közleményt adott ki.

A köznevelési törvény úgy rendelkezik, hogy a tanulónak – a tanév rendjében meghatározottak szerint – a tanítási évben legalább három alkalommal, legkevesebb 6 összefüggő nappól álló tanítási szünetet kell biztosítani. A 2015/2016. tanév rendjéről szóló miniszteri rendelet alapján a téli szünet 2015. december 21-től 2015. december 31-ig tart. A tanítási szünetet követő első

Egy szülő azért kérte hivatalunk segítségét, mert gyermekei óvodája nem akarja a nyári szünetben az ellátást biztosítani a gyerekek számára, arra való hivatkozással, hogy az édesanya GYES-en otthon tartózkodik. Tájékoztatottuk a szülőt, hogy az óvodai ellátásra való jogosultságot a köznevelési törvény 8. § (1) és (3) bekezdése határozza meg. Az óvodai nevelési év szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszakot öleli fel. Ezen belül a helyi nevelési év rendjét a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 3. §-a szerint lehet helyi szinten szabályozni, miszerint az óvodai, az iskolai és a kollégiumi munkaterv határozza meg az óvodai nevelési év, valamint az iskolai, kollégiumi tanév helyi rendjét. Ennek elkészítéséhez az intézményvezető kikéri a fenntartó, az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, az óvodai, iskolai, kollégiumi szülői szervezet, közösség, az intézményi tanács, a tanulókat érintő programokat illetően az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat, továbbá, ha a gyakorlati képzés nem az iskolában folyik, a gyakorlati képzés folytatójának véleményét is. Mindezek ismeretében tájékoztattuk a panaszost, hogy az óvodai ellátás idejének korlátozására sem a fenntartó, sem az óvodavezető nem felhatalmazott abban az esetben sem, ha az óvodás korú gyermekét nevelő szülő vagy családbefogadó gyám egy vagy több három éven aluli gyermekével a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cstv.) felhatalmazásával otthon tartózkodik. A fentiek mellett tájékoztattuk a panaszost a jogorvoslat igénybevételének lehetőségéről. (379/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 27. § (2) bekezdésének 2013. szeptember 1-jén hatályba lépő rendelkezései lényeges változást vezettek be a foglalkozások megszervezésével összefüggésben. E rendelkezés szerint általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. (31/2015/OJBIT)

Egy szülő az iskolai felügyelet megszervezésével kapcsolatban kért tájékoztatást hivatalunktól. Az édesanyának az okozott problémát, hogy gyermeke 16.00-kor végez az iskolában, ami után az iskola nem biztosít ügyeletet a gyermek számára. Az anya 16.30-ig dolgozik, így nincs aki átvegye a gyereket négy órákor az iskolától. A szülő kérdése arra vonatkozott, jogszerű-e, hogy az intézmény azzal az indokkal nem biztosít ügyeletet, hogy nincs más gyerek, aki igénybe venné. A szülőt a fentiek mellett tájékoztattuk a fenntartói jogorvoslat lehetőségéről, valamint a hivatal eljárásáról. (540/2015/OJBIT)

Egy szülő beadványában gyermeke napköziből való kitiltása miatt kérte állásfoglalásunkat. Tájékoztatottuk, hogy a fentiek alapján a tanuló kötelessége az iskolában részt venni a 16 óráig tartó egyéb foglalkozásokon, melyek közé a napközi is tartozik. Ez alól a tanuló szülői kérésre menthető fel. (647/2015/OJBIT)

Az általános iskola a köznevelési törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként is működhet. A törvény értelmező rendelkezése szerint az egész napos iskola

olyan iskolaszervezési forma, ahol a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva szervezik meg, működését, feltételrendszerét az oktatásért felelős miniszter jogszabályban határozza meg.

Ezen szabályok alkalmazásához kötődik a köznevelési törvény 55. § (1) bekezdésében rögzített, a foglalkozások alóli felmentéssel összefüggő rendelkezés, miszerint az iskolában - kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik - az igazgató a tanulót a szülő kérelmére felmentheti - az általános iskolában tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól.

A szülő két gyermeke ugyanazt az általános iskolát látogatja, különböző évfolyamokon. Az iskola első két évfolyamán az osztályok részben egész napos iskolaként működnek. Az idősebb gyerek minden nap 16.00-kor, kisebbik mindig 16.30-kor végez. A szülő azt kifogásolta, hogy hiába kérte írásban, az igazgató nem engedélyezte, hogy kisebbik gyermeküket a nagyobbikkal együtt, 16.00-kor hazavigyék. Ezt annak ellenére nem engedélyezték, hogy négy óra után már nincs a gyerekeknek hivatalos órájuk, a házi feladat megíratását és ellenőrzését a szülők vállalták, és érzésük szerint az iskola rendjét nem zavarná meg a gyerek korábbi időpontban történő hazavitele. A szülő állítása szerint az igazgató ugyanebben az osztályban már több gyereknek engedélyezte a korábbi távozást.

Az igazgató elutasító döntésének indokolásaként kifejtette, hogy az első és második osztályok részben egész napos iskolaként működnek, amiről a szülők több ízben tájékoztatást kaptak. Emellett a két tannyelvű programban részt vevő tanulóknak jelentősen több órájuk van, amit csak részben egész napos iskolaként lehet megoldani. Tájékoztatta a szülőket, hogy amikor beíratják gyermekeiket az intézménybe, elfogadták annak szabályait, és jelezte, hogy idősebb gyermekük 16.30-ig tartózkodhat a napközi ügyeleten, és megvárhatja, míg kisebb testvére végez. Az igazgató arra is felhívta a figyelmet, hogy a gyermek korábbi hazavitele megzavarhatja a többieket a tanulásban, minthogy esetenként a tanulási időnek nincs még vége négy órára.

A kapcsolódó jogszabályi rendelkezések ismertetése mellett tájékoztattuk a szülőt arról, hogy a panasa hivatalunk általi vizsgálatára a fenntartói jogorvoslat kimerítését követően van lehetőség. (31/2015/OJBIT)

A szülők gyakran sérelmezik, hogy gyermekeik túlságosan leterheltek. A tanulók tanulmányi kötelezettségeinek korlátai megjelennek a jogszabályokban, többek között például a tanítási idő kezdete és vége, a tanuló számára kötelező óraszámok vagy a szünetek időtartama vonatkozásában. Mindezek a rendelkezések azonban csak a kereteket határozzák meg, amelyeken belül az intézmény oktatási szereplői maguk állapíthatják meg a mindennapokban követendő részletes szabályokat.

Egy szülő a nulladik órai foglalkozások megszervezésének feltételeiről kért tájékoztatást hivatalunktól. A beadványozó gyermeke általános iskola felső tagozatába járt. A hét egyik napján hetedik órában ebédszünete van az osztályának, majd nyolcadik órában német nemzetiségi órájuk, ami azonban csak az osztály egy részét érinti. A szülők ezért a gyerekekkel együtt arra kérték az iskolát, hogy a foglalkozást adott nap ne a nyolcadik, hanem nulladik órában tartsák meg. A szülő

elmondása szerint az intézmény ezt a kérést jogszabályi megkötésre hivatkozva nem tudta támogatni.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 16. § (1) bekezdés szerint az első tanítási órát reggel nyolc óra előtt - az iskolaszék, ennek hiányában az iskolai szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével - legfeljebb negyvenöt perccel korábban meg lehet kezdeni. A fentieknek megfelelően az órarend összeállítása, ennek keretében nulladik órák megszervezése az intézmény feladata, a nulladik órák szervezésénél korlátot jelent az iskolai szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat véleménye. Tájékoztatottuk a beadványozót továbbá arról, hogy a köznevelési törvény 39. § (1) bekezdése alapján a köznevelés rendszerében intézkedésre jogosult személy vagy szervezet - a diákönkormányzat, a nevelőtestület, az iskolaszék, szülői szervezet, közösség javaslatára - tizenöt napon belül, a települési önkormányzat képviselő-testülete legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ köteles adni. (531/2015/OJBIT)

Értékelés, minősítés

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját.

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy a pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány útján értesíti. Értesítő gyakrabban is készülhet az intézmény pedagógia programja szerint. Az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

Ezt a rendelkezést egészíti ki a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a

továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

Egy középiskolás tanuló szülőjétől érkezett beadvány szerint gyermeke először szülői kérésre, majd a szülő szándéka ellenére, az iskola nyomásának engedve magántanulóként végezte tanulmányait. Ennek ellenére az elektronikus napló tanúsága szerint számos osztályzatot szerzett, valamint a meg nem írt dolgozatok pótlását is el kellett végeznie, amennyiben ezt nem tette, elégtelen osztályzatot kapott. A szülő véleménye szerint számos téves osztályzat került be a naplóba. A szülő sérelmezi a magyar nyelv és irodalom osztályozó vizsga lebonyolítását is: a megfelelő tájékoztatás hiányát a tananyagról, valamint a póttétel húzásának elmaradását.

A tanuló magántanulói jogviszonyának létrejöttével kapcsolatban az intézményvezető az alábbi tájékoztatást adta. A tanuló a szülő kérésére 2014 áprilisától magántanulói státuszba került, így fejezte be a 2013/2014-es tanévet. A 2014/2015-ös tanév elején a tanulót az előző évi magántanulói státusza alapján továbbra is magántanulóként tartották nyilván. A szülő nem kérte a státusz megszüntetését. A tanuló nem járt folyamatosan iskolába, néha megjelent, aztán hetekig újra nem. Egy iskolalátogatási igazolás kiadása kapcsán derült ki, hogy az édesanya úgy gondolja, gyermeke ebben a tanévben nem magántanuló. Ez esetben azonban a mulasztások nagy száma jelentette a problémát. Ezután a további félreértések elkerülése végett kérték, hogy írásban is adja le kérelmét. Az intézményvezető rendelkezésünkre bocsátotta azon határozatot, melyben 2014. április 1. napjától engedélyezte a magántanulói jogviszony létrejöttét. E határozat tartalmazza azt is, hogy a határozat 2014. június 15. napjáig érvényes. A rendelkezésre álló dokumentumok alapján megállapítottuk, hogy a mellékelt igazgatói határozat alapján az iskola alaptalanul tartotta nyilván a tanulót magántanulóként a 2014/2015. tanévben, hiszen a magántanulói jogviszonyt engedélyező határozat 2014. június 15. napjáig volt érvényes.

A szülő panaszában számos érdemjegyet kifogásolt, sérelmezte azok valódiságát, téves beírásokra panaszkodott. Ezzel összefüggésben az intézményvezető nyilatkozatában azt a tájékoztatást adta, hogy a szülővel megegyeztek arról, hogy a tanuló látogathatja a tanórai foglalkozásokat, hogy könnyebb legyen a felkészülése a tanév végi vizsgákra. Megbeszélték továbbá, hogy ha év közben jegyet szerez, akkor a tanév végén neki is könnyebb lesz az osztályozó vizsgákat teljesítenie. Ezzel a szülő is egyetértett, és előfordult, hogy a tanuló megírta a tanév közbeni dolgozatokat. A szülő ugyanakkor azt sérelmezte, hogy ha elmaradt a dolgozat megírása, elégtelent kapott a gyermeke. A rendelkezésünkre álló adatokból nem derült ki, hogy az így szerzett érdemjegyek milyen jelentőséggel bírtak, beszámítottak-e az év végi osztályzatba vagy sem.

A köznevelési törvény 55. § (2)-(3) bekezdése szerint a magántanulót - az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1)-(2) bekezdése alapján a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye alapján kell megállapítani. Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól.

A fentiekből kiderült, hogy a tanuló magántanulóként részt vehetett a tanórákon, érdemjegyeket szerzett, valamint osztályozó vizsgát is tett. Ám nem volt megállapítható, hogy a szerzett érdemjegyek milyen szerepet tölthettek be az év végi osztályzat kialakításában. Mivel a dokumentumokból úgy tűnt, az iskola magántanulóként tartotta nyilván az érintett tanulót, akinek így osztályozó vizsgán kellett számot adnia tudásáról, nem volt alapja a tanév közben tanórákon történő értékelésnek.

A szülő sérelmezte a magyar nyelv és irodalom osztályozó vizsga lebonyolítását is: a megfelelő tájékoztatás hiányát a tananyagról, valamint a póttétel húzásának elmaradását. Az intézményvezető nyilatkozatában kifejtette, hogy a tanév végén a tanuló osztályozó vizsgát tett. Az osztályozó vizsgák időpontjairól a szülőt értesítették, aki a szaktanárokkal többször egyeztetett a vizsgákról és a tananyagról. A kifogásolt magyar nyelv és irodalom tantárgy esetén a szaktanárral is személyesen egyeztettek. Az igazgató mellékelte nyilatkozatához a szaktanár által készített feljegyzést. A pedagógus elmondása szerint az édesanyával tartotta a kapcsolatot, segítette, hogy milyen anyagból kell a tanulónak készülnie. A feljegyzés szerint, ha olyan anyagot vettek órán, amit a tankönyv nem tartalmazott kellő részletességgel, akkor megbízta a tanuló egyik osztálytársát, hogy továbbítsa jegyzeteit a panaszos gyermeke számára. Sem a tanulótól, sem a szülőtől nem kapott arra vonatkozó jelzést, hogy nem jutott el minden anyag számára. A vizsga követelményeiről történő tájékoztatás kérdésében a szülő és az intézmény nyilatkozatai ellentmondanak egymásnak, így az oktatási jogok megsértését e kérdéskörben nem mutattuk ki.

Felmerült továbbá az osztályozóvizsga lebonyolításának jogszerűsége is. A szülő szerint a tanuló az általa húzott tételről nem tudott beszélni (a fentiekben vázolt hiányos tájékoztatás miatt), póttételt nem húzhatott, ezért elégtelen osztályzatot kapott. A vizsgáztató szaktanár nyilatkozata szerint a magyar nyelv vizsgán a tanuló nem az általa kihúzott tételt dolgozta ki, hanem egy másikat. A vizsgájának megkezdésekor a vizsgáztató pedagógusok figyelmeztették, hogy nem az általa kihúzott tételről beszél. Mivel a kihúzott tételt nem tudta, kérték, hogy akkor mondja el azt, amit kidolgozott. (A pedagógusok úgy gondolták, hogy ezzel a pozitív gesztussal kimerítették az új tétel húzásának lehetőségét.) A vizsga során az derült ki, hogy a tanuló ezt a tételt sem tudja. Kérték, hogy oldja meg a gyakorlati feladatot, de ez sem sikerült. Mivel nem akartak egy harmadik tételt elkezdetni vele, ezért további segítő kérdéseket tettek fel véletlenszerűen válogatva a tanév anyagából. Mivel a kérdések zömére nem tudott válaszolni, így meggyőződhetek arról, hogy a teljes tananyagból a minimumkövetelményeket nem sajátította el, ezért a vizsgáját elégtelenre értékelték. A nyilatkozat tartalmazta a tanulmányok alatti vizsgákról szóló jegyzőkönyv másolatát. Ezen dokumentum szerint a magyar nyelvtan vizsgán a tanuló a „Helyesírásunk alapelvei” tételből felelt, elégtelen osztályzatot kapott. A jegyzőkönyv nem tartalmaz arra vonatkozó bejegyzést, hogy másik tétel kidolgozására, elmondására is kapott lehetőséget a tanuló.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 70. § (8) bekezdése szerint, ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékoztatatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, az elnök egy alkalommal póttételt húzhat vele. Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felelni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani. Tekintettel arra, hogy a jegyzőkönyv tanúsága szerint a póttétel húzásának megtörténte nem bizonyítható, e vonatkozásban megállapítottuk az oktatási jogok megsértését.

Az ügyben folytatott vizsgálatunk alapján az alábbi álláspontot alakítottuk ki. Az érintett tanuló magántanulóként történő értékelésével összefüggésben a rendelkezésünkre álló nyilatkozatok alapján látható az intézmény segítő szándéka. Méltányolható azon törekvésük, hogy a magántanulói jogviszony ellenére az intézmény lehetőséget adott a tanulónak a tanórákon való részvételre, valamint arra, hogy a dolgozatokat megírja, és a teljesítményéről visszajelzést kapjon. Ugyanakkor mint magántanuló, e számonkérések teljesítésére tanév közben nem volt köteles, az így szerzett érdemjegyek pedig nem szolgálhattak a tanév végi értékelés alapjául, hiszen a magántanuló teljesítményét osztályozó vizsgán elért eredménye alapján kell megállapítani. A magyar nyelv és irodalom tantárgyból lebonyolított osztályozó vizsgán a pedagógus nyilatkozata szerint több témakörből adott lehetőséget a tanulónak tudásáról számot adni, ám meggyőzően egyik témakörből sem érte el az elégséges szintet. A tanulmányok alatti vizsgáról készült jegyzőkönyv azonban nem támasztja alá a pedagógus által elmondottakat, hiszen ott csak egy húzott tétel szerepel. A jegyzőkönyvnek garanciális a jelentősége, hiszen amennyiben bárki vitatja a vizsgán történetet, ezen írásbeli dokumentum segítségével rekonstruálhatók azok.

A fentiekre tekintettel azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé: a jövőben a magántanulói jogviszony engedélyezése és a magántanulók teljesítményének értékelése során nagyobb pontossággal, a jogszabályoknak megfelelően járjanak el. Kezdeményezésünket az intézményvezető elfogadta. (158/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdése szerint az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök, gyakorlati képzés szervezője által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiájának az alábbi korlátai vannak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. A köznevelési törvény 25. § (4) bekezdése szerint az SZMSZ és a házirend nyilvános. A törvény 26. §-a alapján pedig nyilvánosságra kell hozni pedagógiai programot.

A pedagógusnak az értékeléssel kapcsolatos széleskörű szabadságából eredően a jogalkotó szűk körben biztosít jogorvoslatot az értékeléssel kapcsolatos panaszok esetében. A köznevelési törvény 37. §-a értelmében az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő - a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül - a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre hivatkozással benyújtott kérelem, továbbá az óvodai felvétellel és az óvodából való kizárással, a tanulói jogviszony, valamint a kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében.

A fentieknek megfelelően a tanulók értékelésével összefüggő szabályoknak az intézmény pedagógiai programjában kell helyet kapnia.

Egy szülő azzal kapcsolatban érdeklődött hivatalunknál, hogy a dolgozatok kijavításának, illetve a jegyek beírásának van-e jogszabályban rögzített határideje. (649/2015/OJBIT, 676/2015/OJBIT)

Egy szülő panasszal fordult hivatalunkhoz, melyben kifejtette, hogy 12. évfolyamos, magántanuló lányát automatikus osztályismétlésre kötelezte iskolája az év végi vizsgaeredményei miatt. A szülő azért találta problémásnak a döntést, mivel lánya azért bukott meg négy tantárgyból, mert a magyar nyelv és irodalom tanárnő többszöri érdeklődés után sem bocsátotta rendelkezésre a nyelvtan tételsort, így annak hiányában készült a tanuló a vizsgára. Nehezményezte emellett a szülő, hogy a magyar nyelv és a magyar irodalom két külön vezetett tantárgy, így míg ők azt hitték, lánya csak három tárgyból kapott elégtelent és ennek megfelelően pótvizsgázhat, valójában négyből, és így automatikusan osztályt kellett ismételnie.

Az osztályozóvizsgára vonatkozó rendelkezéseket az intézmények helyi szabályai határozzák meg. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének h) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni az osztályozóvizsga tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményeit, a tanulmányok alatti vizsgák tervezett idejét, az osztályozóvizsgára jelentkezés módját és határidejét. A 7. § (1) bekezdés ai) pontja alapján az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a tanulmányok alatti vizsgák és az alkalmassági vizsga szabályait, valamint középfokú iskola esetében a szóbeli felvételi vizsga követelményeit. A 65. § (5) bekezdése alapján a tanulmányok alatti vizsga követelményeit, részeit, így különösen az írásbeli, a szóbeli, a gyakorlati vizsgarészeket, az értékelés szabályait az iskola pedagógiai programjában kell meghatározni. A fentieknek megfelelően javasoltuk a panaszosnak, hogy az osztályozóvizsgákra vonatkozó szabályozás megismerése érdekében tanulmányozza az intézmény házirendjét, pedagógiai programját. Ezen szabályozás megszegése oktatási jogsérelmet okozhat. (414/2015/OJBIT)

Az értékeléssel összefüggő panaszok egy része a tanuló számára adott osztályzatok, érdemjegyek megállapításának elfogultságát kifogásolja. Ezekben az esetekben a jogorvoslati útról való tájékoztatás mellett a független vizsgabizottság előtti vizsga lehetőségéről is tájékoztattuk a hozzánk fordulókat.

Egy szülő 12. évfolyamos fia osztályfőnökének értékelési módszere miatt kereste meg hivatalunkat. Arra volt kíváncsi, mit tehet, ha fia osztályfőnöke szubjektíven értékeli, ráadásul rendre vagy 1-est, vagy 5-öst ad a feleletekre. (263/2015/OJBIT, 346/2015/OJBIT)

Egy szülő azért kért segítséget hivatalunktól, mert kérvényezte, hogy gyermeke másik matematika-csoportban folytathassa tanulmányait, ezt azonban az iskola nem tette lehetővé a számára. A szülő ehhez azért ragaszkodik, mert a jelenlegi matematikatanár gyermekével elfogult, értékelése nem pártatlan. (137/2015/OJBIT)

Egy szülő arról kért tájékoztatást hivatalunktól, hogy mik a feltételei annak, hogy lánya független vizsgabizottság előtt tegyen év végi javító vizsgát. Érdeklődött továbbá, hogy számon kérhető-e a matematikatanár, ha más diákokat hasonló eredménnyel nem buktatott meg. (315/2015/OJBIT, 387/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének m) pontja alapján a tanuló joga, hogy kérelmére – jogszabályban meghatározott eljárás szerint – független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 73. § tartalmazza a független vizsgabizottságra vonatkozó részletszabályokat. Eszerint a független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a kormányhivatal szervezi. A kormányhivatal a szakmai elméleti és szakmai gyakorlati vizsgatantárgyak esetén az érintett szakközépiskolai ágazat vagy szakképesítés – szakképzési törvényben meghatározott – országos szakképzési névjegyzéken szereplő szakértőjét kéri fel a vizsgabizottság tagjának. A tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülője – a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak, amelyik az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát. A tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülője – a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból javítóvizsgára utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tehesse le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak. A kormányhivatal által szervezett független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll.

A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet) 34-35. §-a szabályozza a független vizsgabizottság előtti vizsga költségvonzatát.

E rendelkezés az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatás intézmény, az önkormányzat, az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményekben térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások közé sorolja a független vizsgát, és kimondja, a független vizsga díját tantárgyanként kell megállapítani úgy, hogy tantárgyanként a vizsgadíj összege nem lehet magasabb, mint az adott évre érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 3,75%-a.

Az alábbi beadványok kapcsán tájékoztattuk a panaszosokat a fent említett vonatkozó rendelkezésekről, valamint arról, hogy tanulmányozzák az intézmény belső szabályzatait, ahol tájékozódni tudnak az iskolában érvényes, értékelésre vonatkozó szabályokról, melyek megsértése esetén lehetőség van a jogorvoslat igénybevételére. (5/2015/OJBIT, 10/2015/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy hetedikes gyermeke az évfolyamzáró vizsgán jogszerűen kapott-e elégtelent feleletére. A tanuló a vizsgán nem a kihúzott tételnek megfelelő anyagról beszélt, vizsgáját a pedagógusok elégtelenre értékelték, így az év végi minősítése jóról közepesre romlott. A szülő azt sérelmezte, hogy egyik pedagógus sem szólt hozzá a felelethez, nem jelezték a tanulónak, hogy nem jó tételt kezdett el mondani, nem adtak neki lehetőséget gondolatai rendszerezésére, vagy arra, hogy új tételt húzzon. (26/2015/OJBIT)

Egy tanuló saját maga és társai nevében nyújtotta be panaszát hivatalunkhoz, és kérte az informatikatanárunk értékelési módszere jogszerűségének kivizsgálását. A panasz szerint az osztály többször írásban adott számot tudásáról, a dolgozatok értékelés utáni megtekintésére azonban egyik alkalommal sem volt módjuk. A beadvány írója az igazgatóhelyetttel való egyeztetés után az egyik dolgozatát megtekinthette, amin azonban semmilyen javítást vagy értékelésre utaló jelet nem látott, csak a közepes érdemjegyet, indoklást azonban nem kapott. Mikor a panaszos jelezte a problémát osztályfőnökének, az az internetes naplóban utána nézett a tanuló másik érdemjegyének, ami azonban olyan napra volt beírva, amelyiken a tanuló betegség miatt igazoltan maradt távol az iskolától. A panaszos jelezte az intézményvezetés felé, hogy a szaktanár nem a valóságnak megfelelően értékeli az írásbeli feleleteket, érdemi választ azonban nem kapott. (151/2015/OJBIT, 341/2015/OJBIT)

Egy 11. évfolyamos tanuló azért kért segítséget hivatalunktól, mert egyik tanára meg akarta buktatni művelet tantárgyból. Beadványában kifejtette, hogy a szakmai tárgyból 1,74-es átlaggal rendelkezik, a tanévben pedig még négy szaktárgyi óra van hátra, így szerinte lehetőséget kellene kapnia a javításra, melyet tanára nem biztosít. (375/2015/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban fordult hozzánk panasszal, hogy gyermeke osztálya a tanév első fizikaóráján ismétlő dolgozatot írt. A dolgozatot a tanár előző tanév végén harangozta be, amelynek jogszerűségéről a szülő nem volt meggyőződve. Ezen túl a szülő aggályosnak találta az értékelési módszert, miszerint a harminc kérdésből három rontás már elégtelennek minősült. (506/2015/OJBIT)

Egy diák azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy szünetben adhat-e érdemjegyet a tanár. A fiút tanára kicsengetés után hívta vissza az osztályterembe, megnézte irodalom és nyelvtan füzetét, amikre érdemjegyet adott. Ezek után leosztályozta a fiú órai munkáját, majd le is feleltette, így a diák egy szünet leforgása alatt négy jegyet kapott. (599/2015/OJBIT)

Egy szülő több problémával kereste meg hivatalunkat az iskolával kapcsolatban. Egyik problémája az volt, hogy bár gyermekének sorban írják be jegyeit a naplóba, mikor betelefonál, hogy tájékoztatást kérjen arról, hogy a jegyeket mire kapta a gyerek, erre nem tudnak választ adni. Emellett sokszor dátum sem szerepel a jegy mellett. Ugyancsak az értékeléssel összefüggésben kifogásolta a szülő, hogy a helyettesítő tanár egyeseket ad a gyerekeknek magatartásra. (630/2015/OJBIT)

Egy szülő az olvasónaplók értékelésének szabályozása felől érdeklődött hivatalunknál. Arról kért tájékoztatást, hogy év végi vagy év közbeni olvasónaplót lehet-e osztályozni, illetve, hogy amennyiben a gyermek az olvasónaplót megírja vagy lemásolja, lehet-e azt elégtelenre minősíteni. Az olvasónaplók kapcsán az is érdekelte a szülőt, hogy a nyári szünetre jogszerűen adható-e házi feladatként olvasónapló megírása. (696/2015/OJBIT)

Mulasztás

A köznevelési törvény szerint Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ezzel összefüggésben a tanuló kötelessége, hogy eleget tegyen - rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően - tanulmányi kötelezettségének. A tanuló legfőbb kötelezettsége, hogy részt vegyen a tanórákon és egyéb foglalkozásokon. E kötelezettség elmulasztása különféle következményeket, esetlegesen szankciókat von maga után. E szankciók nagyon súlyosak lehetnek, akár a tanulói jogviszony megszűnéséhez is vezethetnek. Évről-évre sok beadvány érinti a mulasztással összefüggő szabályokat.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szerint, ha a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Egyes esetekben a mulasztást a jogszabály erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni. Ezek az esetek a következők: ha a gyermek, a tanuló - gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére - a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra, ha a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja, a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni, valamint ha a tanuló ideiglenes vendégtanulói jogviszonyának időtartamát igazolással igazolja. Egyéb esetekben, amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése alapján az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan.

Egy szülő a mulasztások egy speciális esetének igazolhatóságával kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását. A kérdés arra vonatkozott, hogy közeli hozzátartozó halála esetén a foglalkozásoktól való távolmaradást a szülő igazolhatja-e olyan módon, hogy az ne a szülői igazolásoknak fenntartott tanévenkénti három nap terhére történjen. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése alapján az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. Tájékoztatottuk a beadványozót, hogy e rendelkezés alapján az intézmény házirendjében kell tájékozódnia a mulasztások igazolására vonatkozó intézményi szabályokról. (573/2015/OJBIT)

A rendelet szabályozza a mulasztás leggyakoribb megvalósulási formáját, a betegség esetén követendő eljárás alapszabályait. Eszerint a beteg gyermek, tanuló az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja a nevelési-oktatási intézményt. Ha a pedagógus megítélése szerint a gyermek, a tanuló beteg, gondoskodik a többi gyermektől, tanulótól való elkülönítéséről, és kiskorú gyermek, tanuló esetén a lehető legrövidebb időn belül értesíti a gyermek, a tanuló szüleit. Azt, hogy a gyermek, a tanuló ismét egészséges és látogathatja a nevelési-oktatási intézményt, részt vehet a foglalkozásokon, orvosnak kell igazolnia. Az igazolásnak tartalmaznia kell a betegség miatt bekövetkezett távollét pontos időtartamát is.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szabályozza az igazolatlan mulasztások jogkövetkezményeit. Eszerint, ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételtén igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

Ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban - értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, tanköteles tanuló esetén -

gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével - a gyermekjóléti szolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, az iskola és - szükség esetén - a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.

Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot - a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével -, valamint ismételten tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot.

Az 51. § (6) bekezdése szerint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke az adott nevelési évben, tanítási évben összesen tanköteles tanuló esetén harminc tanítási óra és egyéb foglalkozás.

A Cstv. 15. §-a tankötelezettség mulasztásával összefüggő rendelkezések között kimondja, hogy ha a tanköteles, vagy a tankötelezettsége megszűnését követően nevelési-oktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermek (személy) a kötelező tanórai foglalkozások tekintetében igazolatlanul mulaszt, a nevelési-oktatási intézmény vezetőjének jelzése alapján a gyámhatóság az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott tízedik kötelező tanórai foglalkozás után felhívja a családi pótlék jogosultját azon jogkövetkezményre, hogy az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után - a jelzés beérkezésétől számított 8 napon belül - kezdeményezi a fővárosi és megyei kormányhivatalnál az ellátás szüneteltetését.

A mulasztással összefüggő jogkövetkezmények szempontjából fontos azon szabályok ismerete, hogy miképp lehet a mulasztást igazolni. A már idézett szabály szerint, ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet azt is kimondja, hogy amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. A nem megfelelően igazolt mulasztás pedig igazolatlanként regisztrálható. A mulasztás igazolására vonatkozó intézményi szabályokat a fentiekben ismertetett rendelkezés szerint az intézmény házirendjéből lehet megismerni.

Egy szülő a mulasztások igazolásával kapcsolatban fogalmazott meg kérdést, és kérte hivatalunk tájékoztatását. A szülő a számára biztosított évenkénti három nap szülői igazolást arra szeretne volna felhasználni, hogy igazolja gyermeke távolmaradását az év végi három napos iskolai kirándulástól. A szülő azonban azt a tájékoztatást kapta az iskolától, hogy ha gyermeke nem vesz részt a kiránduláson, úgy ezeken a napokon az iskolában kell megjelennie, az onnan való távolmaradás esetén az iskola szabályzata nem teszi lehetővé a távolmaradás szülő általi igazolását. Javasoltuk, hogy tanulmányozza az intézmény házirendjét a mulasztásra vonatkozó rendelkezések megismerése végett. Amennyiben a tanulmányi kirándulások igazolása vonatkozásában nem tartalmaz külön szabályt a házirend, úgy az osztálykirándulásról távol maradó, helyette az iskolai tanórákon részt vevő gyermek mulasztása igazolás szempontjából a tanórai mulasztással azonos módon kezelendő. Tájékoztattuk továbbá, hogy amennyiben ezek után úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van jogorvoslattal élni. (238/2015/OJBIT)

Fenntartói irányítás

A köznevelési alapfeladatok ellátásáról az állam gondoskodik. Ez alól kivételt jelent az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése. A köznevelési feladatokat az állam intézmény alapításával és fenntartásával, továbbá az egyházi köznevelési intézmény vagy a magán köznevelési intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján látja el. Az óvodai nevelésről a települési önkormányzat intézmény alapítása és fenntartása, vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik.

Köznevelési intézményt az állam, valamint - a köznevelési törvény keretei között - a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát megszerezte. Óvodát települési önkormányzat is alapíthat és fenntarthat.

A köznevelési törvény fogalomhasználatában fenntartó az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a köznevelési feladat ellátására való jogosultságot megszerezte vagy azzal rendelkezik, és - e törvényben foglalt esetben a működtetővel közösen - a köznevelési intézmény működéséhez szükséges feltételekről gondoskodik.

A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 33. § (1) bekezdése szerint az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatási intézmény, a települési önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat (a települési és a nemzetiség önkormányzat a továbbiakban együtt: önkormányzat) és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményben térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladat óvodában az óvodai foglalkozás és a heti kötelező időkeret terhére a beilleszkedési, tanulási és

magatartási nehézséggel küzdő, a tartósan beteg és a sajátos nevelési igényű gyermek számára megszervezett felzárkóztató foglalkozás, valamint a gyermekek - rendeletben meghatározott - egészségfejlesztése, a kötelező rendszeres egészségügyi felügyelet.

A köznevelési törvény 49. § (1) bekezdése szabályozza az óvodai jogviszony keletkezésének körülményeit, köztük a felvétellel összefüggő fenntartói jogosítványokat. E rendelkezés alapján az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik vagy ahol szülője dolgozik. A felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, amennyiben az óvoda fenntartója több óvodát tart fenn, az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre. A települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda).

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdése szerint a fenntartó e törvényben foglalt keretek között - az állami intézményfenntartó központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott köznevelési intézmény kivételével - dönt a köznevelési intézmény létesítéséről, nevének megállapításáról, gazdálkodási jogköréről, átszervezéséről, megszüntetéséről, alapfeladatának módosításáról, fenntartói jogának átadásáról. A fenntartó a köznevelési intézmény megszüntetésével, átszervezésével összefüggő döntése vagy véleményének kialakítása előtt beszerzi az intézmény alkalmazotti közössége, az óvodaszék, az iskolaszék, a szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat, a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő intézmény esetén - ha nem rendelkezik egyetértési joggal - a települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában az érintett országos nemzetiségi önkormányzat, szakközépiskola és szakiskola esetén a fővárosi, megyei gazdasági kamara, az állami fenntartású szakképző iskola esetén a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, a működtető önkormányzat véleményét.

A köznevelési törvény a fenntartó jogává teszi az intézmény létesítését, átszervezését, átalakítását, valamint megszüntetését is. A nevelési-oktatási intézmény átalakítása történhet egyesítéssel, amely lehet beolvadás vagy összeolvadás, szétválasztással, amely lehet különválás vagy kiválás. Az oktatásért felelős miniszter dönt az állami intézményfenntartó központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott köznevelési intézmény létesítéséről, átszervezéséről, megszüntetéséről, alapfeladatának módosításáról. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szervezeti és Működési Szabályzata alapján a köznevelésért felelős államtitkár gyakorolja az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmények intézményvezetőinek megbízásával, illetve megbízásuk visszavonásával, az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmények átalakításával, létesítésével, megszüntetésével, átszervezésével, fenntartói jogának átadásával kapcsolatos, törvényben meghatározott miniszteri jogosítványokat.

A megszüntetés folyamata során a következő rendelkezéseket kell figyelembe venni. A köznevelési törvény 83. § (3) bekezdése alapján a fenntartó a köznevelési intézmény megszüntetésével, átszervezésével összefüggő döntése vagy véleményének kialakítása előtt beszerzi az intézmény alkalmazotti közössége, az óvodaszék, az iskolaszék, a szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat, a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő intézmény esetén - ha nem rendelkezik egyetértési joggal - a települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában az érintett országos nemzetiségi önkormányzat, szakképző iskola esetén a fővárosi, megyei gazdasági kamara, az állami fenntartású szakképző iskola esetén a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, a működtető önkormányzat véleményét.

A véleményezési kötelezettség mellett a köznevelési törvény 84. § (9) bekezdése további szempontokat rögzít arra az esetre, ha a nevelési-oktatási intézmény alapító okirata, szakmai alapidokumentuma tartalmazza a nemzetiségi nevelési-oktatási feladat ellátását, feltéve, hogy e feladatot az intézmény ténylegesen ellátja.

A döntés meghozatalának határidejével kapcsolatban a köznevelési törvény 84. §-a kimondja, hogy a fenntartó tanítási évben, továbbá - a július-augusztus hónapok kivételével - nevelési évben iskolát nem indíthat, továbbá iskolát, kollégiumot, óvodát nem szervezhet át, nem szüntethet meg, fenntartói jogát nem adhatja át. A fenntartó, az állami intézményfenntartó központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott intézmény esetében az oktatásért felelős miniszter legkésőbb az intézkedés tervezett végrehajtása éve májusának utolsó munkanapjáig hozhat döntést a nevelési-oktatási intézmény fenntartói jogának átadásával, a nevelési-oktatási intézmény átalakításával, a nevelési-oktatási intézmény megszüntetésével, továbbá a nevelési-oktatási intézmény átszervezésével kapcsolatban.

Egy szülő gyermekei szakközépiskolájának átszervezése ügyében fordult hivatalunkhoz. Beadványában kifejtette, hogy az intézményt bezárják, a gyerekek számára pedig gyengébb és nem a szakmájuknak megfelelő intézményt jelöltek ki. Az ügyel kapcsolatban a KLIK elnökéhez fordultunk nyilatkozatért, akitől azt a tájékoztatást kaptuk, hogy valóban történt kezdeményezés az átszervezésre. Az átszervezésről való tájékoztatás után azonban az intézmény dolgozói, tanulói, szülői közössége tiltakozást kezdeményezett, aminek hatására egyeztetési eljárás kezdődött a fenntartó és az érintettek között. Az egyeztetési folyamat végén a fenntartó ígéretet tett arra, hogy az intézmény változatlan formában működik tovább, de másik székhelyen. A KLIK elnöke tájékoztatást adott továbbá arról, hogy az érintettek, így a tanulók, szülők képviselői és az alkalmazotti közösség a fenti rendezési javaslattal egyetértettek. Minthogy az érintettek elfogadták a rendezési javaslatot, az ügyet lezártuk. (294/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 68. § (2) bekezdése szerint az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény, továbbá a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter által fenntartott szakképzési centrum kivételével az állami fenntartású, az

egyházi és magán köznevelési intézmény, valamint a többcélú intézmény vezetőjét az oktatásért felelős miniszter egyetértésével a fenntartó bízza meg, a munkáltatói jogokat a fenntartó gyakorolja. A miniszter az egyetértését csak jogszabálysértés esetén tagadhatja meg. A köznevelési törvény 83. § (3)-(5) bekezdése arról is rendelkezik, hogy a fenntartó a köznevelési intézmény vezetőjének megbízásával és megbízásának visszavonásával összefüggő döntése vagy véleményének kialakítása előtt beszerzi az intézmény alkalmazotti közössége, az óvodaszék, az iskolaszék, a szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat, a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő intézmény esetén - ha nem rendelkezik egyetértési joggal - a települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában az érintett országos nemzetiségi önkormányzat, szakképző iskola esetén a fővárosi, megyei gazdasági kamara, az állami fenntartású szakképző iskola esetén a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, továbbá a működtető önkormányzat véleményét. E vélemény kialakításához minden olyan információt hozzáférhetővé kell tenni a véleményezési joggal rendelkezők részére, amely a fenntartói döntés meghozatalához rendelkezésre áll. A vélemény kialakításához - az információk hozzáférhetővé tételének napjától számítva - legalább tizenöt napot kell biztosítani az érdekeltek részére. Az intézményvezetői pályázati eljárás lebonyolításának részletes szabályait a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a Kjt. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet tartalmazza.

Egy óvoda alkalmazotti köre azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy az önkormányzat olyan pályázót nevezett ki intézményvezetőnek, akit mind a szülői közösség, mind a nevelőtestület elutasított. Tájékoztatottuk a beadványozókat, hogy az intézményvezetői pályáztatás során fontos az eljárási szabályok betartása, az előírt vélemények beszerzése. Ám nem teszi jogszerűtlenné a döntést az, ha a fenntartó döntését az előzetesen bekért véleményekkel ellentétesen hozza meg. (431/2015/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

A köznevelési intézmények működésére vonatkozó szabályok között számos olyan rendelkezést találunk, amelyek az oktatási szereplők jogainak érvényesülését garantálják. Ezek közül egyik legfontosabb a tájékoztatáshoz való jog szabályozása, ami mind a szülők, mind a tanulók jogainak felsorolásánál, általános jelleggel is megfogalmazásra került. A tanuló, szülő értesítése, az intézmény tájékoztatási kötelezettsége számos helyen megjelenik a köznevelési szabályok között, néhány esetben az előírt tájékoztatás megléte a döntés érvényességének feltétele.

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének e) és g) pontja kimondja, a tanuló joga különösen, hogy hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, tájékoztassák a jogai gyakorlásához szükséges eljárásokról, valamint tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről, valamint e körben javaslatot tegyen, továbbá kérdést

intézzon az iskola, a kollégium vezetőihez, pedagógusaihoz, az iskolaszékhez, a kollégiumi székhez, a diákönkormányzathoz, és arra legkésőbb a megkereséstől számított tizenöt napon belül - az iskolaszéktől, kollégiumi széktől a tizenötödik napot követő első ülésen - érdemi választ kapjon.

A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének a) és b) pontja pedig a szülő jogaként fogalmazza meg, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról, valamint gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.

A szülő tájékoztatásának egyik legfontosabb területe gyermeke tanulmányairól, annak értékeléséről történő informálás. Ennek a tájékoztatásnak elsődleges terepe a tájékoztató (ellenőrző), valamint a napló, illetőleg a tanítási év végén a bizonyítvány. E dokumentumok pontos vezetése döntő fontosságú a szülői tájékoztatás szempontjából, de míg a tájékoztató (ellenőrző) vezetésével kapcsolatban nem rendelkezik a jogszabály, addig a napló vezetését a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 101. § (1) bekezdése a pedagógus feladatává teszi.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy van-e joga kifogással élni a pontatlan elektronikus napló vezetésével kapcsolatban. A szülő azt találta problémásnak, hogy több jegyet lát beírva matematikából gyermeke ellenőrző füzetében, mint az e-naplóban. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének a) és b) pontja a szülő jogaként fogalmazza meg, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról, valamint gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének f) pontja a pedagógus kötelességei között előírja, hogy a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének g) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni elektronikus napló használata esetén a szülő részéről történő hozzáférés módját. Tájékoztattuk továbbá a panaszost, hogy az e-napló használatával összefüggő rendelkezéseknek ennek megfelelően az intézmény házirendjében nézhet utána. (283/2015/OJBIT)

Egy nagyszülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy a hatodikos unokája által látogatott alapítványi általános iskola megtagadta az év végi bizonyítvány kiadását, arra való hivatkozással, hogy a családnak az alapítvány felé 40 000 forint tartozása van. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 78. §-a szerint a tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg. A fentiekre tekintettel a gyermek törvényes képviselőjének lehetősége van jogorvoslással élni. (427/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény amellet, hogy a pedagógus kötelességei között előírja, hogy a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről,

magatartásáról, megfogalmazza a szülő kötelességét is gyermeke tanulmányaival kapcsolatban. A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdés a) pontja szerint a szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kíséresse gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét. E jogszabály alapján elvárható a szülő együttműködése az iskolával, gyermeke tanulmányaival összefüggésben. Ahhoz azonban, hogy a szülő kötelességét teljesíteni tudja, az iskolának biztosítani kell a szükséges információkat.

Egy szülő azzal kapcsolatban érdeklődött hivatalunknál, hogy kikérheti-e gyermeke összes, a tanév során megírt dolgozatát vagy azok fénymásolatát az iskolától, illetve hogy amennyiben úgy ítéli meg, hogy a dolgozatok értékelése nem tükrözi hűen gyermeke teljesítményét, kérheti-e, hogy független szaktanár ellenőrizze újra a dolgozatokat. (341/2015/OJBIT)

A dolgozatok megtekintésével kapcsolatban a következőkről tájékoztattuk a panaszosokat. A közoktatási intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a köznevelési törvény 25. §-a alapján az iskola szervezeti és működési szabályzata tartalmazza. Tehát az intézményi szabályzatban kell rendelkezni arról is, hogy a szülők milyen módon tekinthetik meg a dolgozatokat. Az intézmény SZMSZ-ében foglalt szabályozás megalkotása során az Infotv. rendelkezéseire is figyelemmel kell lenni.

Az információs önrendelkezési jog egyik legfontosabb garanciája ugyanis az érintettek tájékoztatáshoz való joga. Eszerint az érintettet kérésére tájékoztatni kell a kezelt adatairól és az adatkezelés legfontosabb körülményeiről. A személyes adat törvényi definíciója szerint személyes adatnak kell tekinteni mindazt, amit a tanuló a dolgozaton közöl, a tudását tükröző, a feltett kérdésekre adott válaszait is. Az tehát, hogy egy megadott kérdésre a tanuló milyen választ adott, az ő személyes adata, amelyre nézve az adatvédelmi szabályok megfelelően irányadóak. Az Infotv. 3. § 9. pontja alapján adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajtatja. A fentiekre figyelemmel a dolgozatokban szereplő személyes adatok kezelője a közoktatási intézmény, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket be kell tartania.

Egy szülő azzal kapcsolatban nyújtott be panaszt hivatalunknál, hogy gyermeke iskolája, illetve a fenntartó elutasította, hogy gyermeke matematika dolgozatairól fénymásolatot készítsen. A fénymásolatra azért lett volna szüksége, hogy gyermeke tanulását a hibák megismerésével és kijavításával segíthesse. Az oktatási intézmény és a fenntartó az alábbi érvekkel utasította el kérését: több osztályban és több éven át ugyanazokat a dolgozatokat használják, így annak sokszorosítása nem kívánatos; a dolgozatok szigorú számadású dokumentumok; a dolgozatok csak abban az esetben fénymásolhatók, ha nem központi feladatlagra vonatkozik a kérés. A dolgozat feladatlappal kereskedelmi forgalomban, szabadon nem vásárolhatók meg, csak az iskola rendelheti meg, zárt

szakmai körben használják; illetve hogy a szerzői és kiadói jog védi a lapokat, annak sem egésze, sem részei semmiféle formában nem sokszorosíthatók.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, mely során a fenntartó képviselője által küldött nyilatkozat megerősítette a panaszban elhangzottakat. A fenntartó szerint az oktatási jogok biztosának korábbi álláspontja, mely szerint a tanulók által írt dolgozatokról fénymásolat készíthető, általánosságban és az esetek döntő többségében megállja a helyét, sőt még az érettségi írásbeli vizsga dolgozata is fénymásolható jól körülírt feltételek mellett. Ez az érintett iskolában is így van; dolgozatok, írásbeli feleletek, más tantárgyak (tanárok) témazáró dolgozatai fénymásolhatók, hazavihetők. A panaszügyben említett matematika dolgozat annyiban különbözik az általános esetektől, hogy több osztályban, több éven át ugyanezt a feladatort használja a pedagógus (az iskola). Véleménye szerint elfogadható az iskola azon álláspontja, melyet a szülőnek leírt, azaz a kereskedelmi forgalomban nem kapható, dolgozat-feladatsorokat tartalmazó kiadványt az iskola közvetlenül rendeli meg a kiadótól, (illetve a forgalmazótól) éppen azért, hogy biztosítsa a zárt szakmai kör hozzáférését, biztosítsa, hogy a dolgozatírásra kötelezett tanulók ne ismerhessék a konkrét feladatot a dolgozat megírása előtt. Elvitathatatlanul tartja a fenntartó az iskola azon jogát, hogy - amennyiben úgy dönt, hogy egy dolgozat feladatát évről-évre megírattja a tanulókkal - korlátozhassa a feladatsor fénymásolását. A dolgozat és a tanulói megoldások megtekinthetők, a szaktanárral átbeszélhetők, a tanulói hiányosságok feltárhatók. Így felvetődhet egyes esetekben - mint a konkrét ügyben is -, hogy a megismerésnek, megtekintésnek szükségszerűen magában kell-e foglalnia minden esetben a dolgozat birtoklását is.

A fenntartó nyilatkozatában foglaltakat megvizsgáltuk és összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel. Álláspontunk szerint a vizsgált esetben két jog ütközéséről beszélhetünk. Az egyik oldalon a szülő, illetőleg a tanuló tájékoztatáshoz való joga helyezkedik el. A köznevelési jogszabályokban kiemelkedő jelentőségű, garanciális jellegű előírások az oktatási szereplők tájékoztatásával kapcsolatos rendelkezések. A tanuló, szülő értesítése, az intézmény tájékoztatási kötelezettsége számos helyen megjelenik a köznevelési szabályok között, néhány esetben az előírt tájékoztatás megléte a döntés érvényességének feltétele. Ám mind a szülők, mind a tanulók jogainak felsorolásánál általános jelleggel is megfogalmazásra került a tájékoztatáshoz való jog. Álláspontunk szerint érdemes különös hangsúlyt fektetni az oktatási szereplők közötti hatékony információáramlásra, a rendszeres tájékoztatásra, mert ezzel számos konfliktus megelőzhető. A tájékoztatáshoz való jog az egyes oktatási szereplők jogai között általános elvként szerepel a jogszabályokban. Kiemelt jelentőségének indoka az, hogy a rendszeres, részletes és érdemi tájékoztatás a további joggyakorlás előfeltétele is.

A tájékoztatási joggal jelen esetben ütköző másik jogosultság a pedagógus joga, hogy a köznevelési törvény 63. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével megválassza az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket, ruházati és más felszereléseket.

Amennyiben elvárjuk a szülők felelős döntését, amelyet épp az iskola intézkedése miatt nem tudnak meghozni, úgy érthető módon dühösek lesznek. Joggyakorlásuk - mellyel gyermekeik dolgozatának birtoklását szeretnék elérni - nem öncélú, azzal a gyermekeik tanulását kívánják segíteni, saját felelős döntésüket megalapozni, ezért célszerű a köznevelési intézményeknek saját döntéseik során a szülői joggyakorlást segíteni, azt intézkedésükkel alátámasztani.

A fentiekben kifejtettek szerint a szülők tájékoztatáshoz való joga, valamint a pedagógusok tankönyvek, taneszközök megválasztásához való joga ütközik a beadványban sérelmezett helyzetben. E két jog

azonban nem egyenrangú. A pedagógusok választási jogosultsága nem korlátlan, éppen a szülők tájékoztatáshoz való joga jelent számukra korlátot. Álláspontunk szerint a pedagógusok nem választhatnak olyan tankönyveket, segédanyagokat, módszereket, amelyek lehetetlenné teszik, illetőleg felülírják a szülői jogok gyakorlását.

A fentiekre tekintettel a működésünket szabályozó 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (8) bekezdésében biztosított hatáskörünknel fogva azzal az ajánlással fordultunk az intézmény fenntartójának képviselője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az iskolákban ne alkalmazzanak olyan tankönyveket, segédanyagokat, módszereket, amelyek lehetetlenné teszik, illetőleg felülírják a szülői jogok gyakorlását. A fenntartó válaszában arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy az ajánlást elfogadta, erre való tekintettel az ügyet lezártuk. (185/2015/OJBIT)

A szülő tájékoztatása kiskorú tanulók esetén a legfontosabb. Nagykorúság esetén e tájékoztatási kötelezettség szűkebb területen jelentkezik.

Egy szülő nagykorú gyermeke adatainak külön élő édesapja számára történő kiadásával kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. A beadvány szerint az apa gyermektartási pert indított, és bizonyítékként kikérte az iskolától az elektronikus napló kivonatát. Az anya azt találta kifogásolhatónak, hogy nagykorú gyermeke megkérdése nélkül adta ki az intézmény tanulmányi eredményét. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a kérdéskört a nagykorú tanulóakra vonatkozó szabályok segítségével kell megítélni. A köznevelési törvény szabálya szerint, ha a nagykorú tanuló önálló jövedelemmel nem rendelkezik és a szülővel közös háztartásban él, a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony megszűnésével, a tanuló tanulmányi kötelezettségének teljesítésével és a fizetési kötelezettséggel járó iskolai, kollégiumi döntésekről a szülőt is értesíteni kell. (316/2015/OJBIT)

A tájékoztatási kötelezettség jelenik meg az intézményi dokumentumok nyilvánosságára vonatkozó szabályozásban is.

A beadványozó azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy eleget tett-e az iskola a tájékoztatási kötelezettségének, ha az év közben módosult házirendről megtagadta másolat küldését az ezt kérő, az online verzió elolvasásában akadályoztatott szülőnek. Tájékoztattuk a beadvány íróját, hogy a házirend nyilvános dokumentum, az online elérhetőség mellett az intézményben megtekinthetőnek kell lennie. A fénymásolás nem kötelessége az intézménynek, ám a szülő a saját költségén történő másolatot kérheti az intézménytől. (147/2015/OJBIT)

A tanulói jogviszony keletkezése mellett annak megszüntetésének módja is sok panasz alapját jelenti. A tanulói jogviszony megszüntetésének eseteit a köznevelési törvény 53. §-a tételesen felsorolja. E rendelkezések figyelmen kívül hagyása a tanuló oktatási jogainak sérelmét eredményezheti.

A köznevelési jogszabályok maradéktalan betartása garanciális jelentőségű. Minden olyan intézkedés az iskola részéről - még ha a legjobb szándékkal született is -, amely nem felel meg a jogszabályoknak, elvezethet olyan helyzetek kialakulásához, amelynek megítélése nehézségeket eredményez, és helyrehozhatatlan következményekkel jár.

Egy középiskolás tanuló szülőjétől gyermeke tanulói jogviszonyának megszüntetése miatt érkezett beadvány, melyről 2015. augusztus 12-én vette át az értesítést.

Vizsgálatunk során nyilatkozatot kértünk az érintett intézmény vezetőjétől a tanulói jogviszony megszüntetésének okáról és az eljárás mikéntjéről. Az intézményvezető nyilatkozatában kifejtette, hogy mivel az édesanya egyre sűrűbben kritizálta a gyermekével kapcsolatos intézményi eljárásokat, döntéseket, különösen annak vizsgáit, és nem lehetett meggyőzni őt, ezért kérték, hogy ha ennyire elégedetlen az iskolával, akkor keressenek egy másik iskolát. Az édesanya a magyar vizsga megismétlését kérte folyamatosan, amit a szaktanárral való egyeztetés után az igazgató nem engedélyezett. Mivel nem tudtak megegyezésre jutni, ezért az intézményvezető a tanuló tanulói jogviszonyát megszüntette annak érdekében, hogy augusztusi vizsgáit új iskolában tehesse le.

A köznevelési törvény 53. §-a kimerítő jelleggel felsorolja a tanulói jogviszony megszüntetésének eseteit. Az intézményvezető nyilatkozatához csatolta a tanulói jogviszony megszüntetéséről szóló határozatot, melynek indokolása szerint az osztályozóvizsgán a tanuló a második félév követelményeit nem teljesítette, magyar nyelv és irodalom tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott. A tanuló számára a tananyag elsajátítása nehézséget okoz. A köznevelési törvény fenti rendelkezései alapján az igazgató által megállapított indokokra hivatkozással a panaszos gyermekének jogviszonya nem szüntethető meg, így határozatával sérültek a tanuló oktatási jogai. Az a tény, hogy a szülő elégedetlenségét az intézmény nem kívánta tovább kezelni, illetve az, hogy az iskola meglátása szerint a tanuló számára előnyösebb lesz másik iskolában folytatni tanulmányait, nem teszik jogszerűvé a tanulói jogviszony megszüntetésére vonatkozó döntést.

A fentiekre tekintettel megállapítottuk, hogy a tanulói jogviszony megszüntetése során az intézmény megsértette a tanuló oktatási jogait, ezért azzal a kezdeménnyel fordultunk az intézmény vezetője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket a szülővel történő kapcsolatfelvétel érdekében, és amennyiben fennáll a tanuló erre irányuló szándéka, úgy a tanulói jogviszony helyreállítása iránt intézkedjen. Az intézményvezető kezdeményezésünket elfogadta, erre tekintettel az ügyet lezártuk. (158/2015/OJBIT)

Egy panaszos szülő középiskolás gyermeke tanulói jogviszonyának megszüntetése miatt kérte segítségünket. Mivel jogorvoslati kérelmére nem érkezett válasz, arra kértük a fenntartó képviselőjét, tájékoztassa hivatalunkat arról, hogy milyen vizsgálatot folytatott le a fenntartó, és az milyen eredménnyel zárult.

A fenntartó képviselője tájékoztatott, hogy a tanulói jogviszony megszüntetése az igazolatlan mulasztások számára tekintettel történt. Az intézmény egy ízben nem fogadta el azokat az igazolásokat, amit a tanuló betegsége miatt vittek, erről a szülőt tájékoztatták. A fenntartó tájékoztatása szerint a panaszos gyermekének 62 igazolatlan és 43 igazolt mulasztása volt, amelyek nem tanköteles tanuló esetén a tanulói jogviszony megszüntetését eredményezik. A köznevelési törvény 53. § (4) bekezdése szerint ugyanis megszűnik a tanuló tanulói jogviszonya - a tanköteles tanuló kivételével - ha az iskola kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott. E § (8) bekezdése szerint pedig a tanuló kollégiumi tagsága megszűnik az 52. § (4) bekezdésben meghatározott esetben a tanulói jogviszony megszűnésével, egyébként a tanév végén. A fenntartó vizsgálata szerint a hiányzásokkal kapcsolatos jogszabályban előírt értesítéseket az iskola három alkalommal adta postára. Ám a fenntartó jelzése szerint az

átvételt az intézmény nem tudta igazolni, ezzel kapcsolatban a fenntartó az intézményt felhívta a jövőbeli pontosabb adminisztrációra.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján a tanulói jogviszony megszűnése a jogszabályoknak megfelelően történt, így ezzel összefüggésben kezdeményezést nem fogalmaztunk meg. (504/2015/OJBIT)

A szülők 9. osztályos gyermekük ügyében kérték hivatalunk segítségét. A beadvány szerint a szülőket fiuk magatartásproblémái miatt arra hívta fel az iskola, hogy a tanév végéig vigyék el másik intézménybe, ellenkező esetben fegyelmi eljárás keretében távolítják el a tanulót az iskolából. A szülők a felszólítás óta több intézményt megkerestek, azonban elutasító választ kaptak. A szülőket tájékoztattuk a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről, illetve a jogorvoslati lehetőségről. (391/2015/OJBIT, 129/2015/OJBIT)

Tájékoztattuk a panaszosokat hivatalunk korábbi vizsgálatai nyomán kialakított, eltanácsolással kapcsolatos álláspontjáról, mely állami fenntartású intézményekkel összefüggésben helytálló. Eszerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének lehetőségeit a köznevelési törvény 53. §-a garanciális jelleggel szabályozza. A jogszabály taxatívum tartalmazza ennek eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a jogviszony. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének ezen taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek, így az eltanácsolás is. Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviseletében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a közoktatási intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania. A tanuló házirendet sértő magatartása esetén fegyelmező intézkedések megállapítására, illetőleg fegyelmi eljárás lefolytatására van lehetősége az iskolának, a gyermek tanulói jogviszonyának megszüntetésére csak fegyelmi eljárás eredményeképp van lehetőség.

Amennyiben eltanácsolás esetén a szülő nem enged a nyomásnak, úgy az intézmény dönthet a fegyelmi eljárás lefolytatásáról. Ez esetben a fegyelmi eljárást jogszabályok alapján kell lefolytatnia. A panaszosoknak pedig lehetőségük van jogorvoslattal élni a fegyelmi eljárás során hozott döntéssel szemben. A fegyelmi döntéssel szembeni jogorvoslat kapcsán a

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 59. § (1) bekezdése rendelkezik, miszerint az elsőfokú határozat ellen a tanuló, kiskorú tanuló esetén pedig a szülő is nyújthat be fellebbezést. A fellebbezést a határozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül kell az elsőfokú fegyelmi jogkör gyakorlójához benyújtani. Ugyanakkor tájékoztattuk a szülőket arról is, hogy a tanuló kiemelt joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. Ezen törvény 50. §-a pedig akképp rendelkezik, hogy a tanuló - beleértve a magántanulót is - az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Tájékoztattuk a panaszosokat, hogy amennyiben gyermekükkel közösen az iskolaváltás mellett döntenek, úgy kérhetik az illetékes tankerület segítségét az intézménykereséshez.

Számos beadványban érdeklődtek hivatalunktól a fegyelmi eljárás lefolytatásának szabályairól. A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedések alkalmazására, fegyelmi eljárás megindítására is sor kerülhet. (693/2015/OJBIT)

Egy vidéki iskola igazgatója fegyelmi eljárással kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását. Az igazgató arról számolt be, hogy megkereste egy diáklány és édesanyja azzal a panasszal, hogy a lány és 9. évfolyamos társa kapcsolatuk idején meztelen képet cseréltek egymással, amivel a fiú azóta a lányt zsarolta. Mivel a lány nem engedett a zsarolásnak, a fiú a képet többeknek továbbította, így azt most már az iskola tanulóinak jelentős része megismerte. Az igazgató beadványában arról is tájékoztatott, hogy az iskola tanulói közül nem egyetlen lány képe kering a világhálón. Kiderült, hogy az említett fiúnak több képet sikerült begyűjtenie, melyeket közszemlére is tett. A beadvány megírása előtt két lány az említettek miatt szegényében már el is hagyta az érintett intézményt.

Az igazgató a fegyelmi eljárás elindítása mellett döntött, hivatalunktól arról kért tájékoztatást, hogy a rendkívüli esetre tekintettel a fegyelmi eljárás szabályai hogyan értelmezhetők. A fegyelmi eljárás szabályairól szóló tájékoztatás mellett kiemeltük, hogy a köznevelési törvény 58. § (13) bekezdésének szabálya lehetővé teszi, hogy ha a végrehajtás elmaradása a többi tanuló jogait súlyosan sértené vagy más elháríthatatlan kárral, veszéllyel járna, az elsőfokú határozat a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.

Tájékoztattuk a beadvány íróját, hogy a beadványában ismertetett ügy olyan súlyú, amellyel a hivatal fennállása óta nem találkoztunk. A leírtakból egyértelműen kiderül, hogy bűncselekmény is megvalósulhatott. Ezt a rendőrségi vizsgálat állapíthatja meg. Végül tájékoztattuk az intézményvezetőt, hogy az iskolában indítandó fegyelmi eljárás során álláspontunk szerint a legsúlyosabb fegyelmi büntetés – a kizárás – is kiszabható, és a fent ismertetett eljárási szabályoknak megfelelően akár azonnal végrehajtható. (254/2015/OJBIT)

Egy szülő speciális szakiskolába járó, 17 éves gyermeke fegyelmi ügyében kérte hivatalunk tájékoztatását. A beadványban kifejtette, hogy az iskola gyermekével szemben fegyelmi eljárást kezdeményezett egy toll ellopása és alkohol fogyasztása miatt. A fegyelmi az említett két ügy tisztázódott, azonban egy harmadik ügy is felmerült, amelyben fiát kérdés nélkül vétkesnek ítélték. Ezután a panaszost és fiát kiküldték a teremből, pár perc múlva pedig közölték velük, hogy a fiút

kizárták az iskolából. Minthogy a szülő által beadványában rendelkezésünkre bocsátott információ nem volt elegendő az ügy megítéléséhez, ezért általánosságban tudtuk tájékoztatni a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések alapján. Emellett tájékoztattuk a szülőt, hogy mivel gyermeke sajátos nevelési igényű, így esetében az illetékes szakértői bizottság rendelkezik az általa kiállított szakértői véleményben a gyermek, tanuló számára megfelelő intézmény kijelöléséről. (711/2015/OJBIT, 693/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 58. §-a és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 53-60. §-a részletesen szabályozzák a fegyelmi eljárás lefolytatásának menetét és a kiszabható büntetéseket is. A köznevelési törvény 58. §-a kimondja, hogy ha a tanuló a kötelességeit vétkenesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. A fegyelmi büntetés lehet megrovás, szigorú megrovás, meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása, áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába, eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától, valamint kizárás az iskolából. Tájékoztattuk a hozzánk fordulókat, hogy ezek a szankciók megfelelő bizonyítottság esetén minden tanulóval szemben kiszabhatók. Tanköteles tanulókkal szemben a törvény szigorúbb feltételeket szab, ebben az esetben az eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától, valamint a kizárás az iskolából büntetés csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható. További különbség a szankciók között az is, hogy az áthelyezés másik iskolába fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott. Az eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától, valamint a kizárás az iskolából büntetés alkalmazása esetén pedig a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak. Abban az esetben, ha a tanuló más iskolában, kollégiumban történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére tizenöt napon belül nem oldódik meg, a kormányhivatal hét napon belül köteles másik iskolát, kollégiumot kijelölni számára.

Az elsőfokú határozat ellen a tanuló, kiskorú tanuló esetén pedig a szülő is nyújthat be fellebbezést. A fellebbezést a határozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül kell az elsőfokú fegyelmi jogkör gyakorlójához benyújtani. A fegyelmi büntetést megállapító határozat ellen benyújtott kérelmet az elsőfokú fegyelmi jogkör gyakorlója a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül köteles továbbítani a másodfokú fegyelmi jogkör gyakorlójához. A felterjesztéssel együtt az ügy valamennyi iratát továbbítani kell, az elsőfokú fegyelmi jogkör gyakorlójának az ügyre vonatkozó véleményével ellátva. A fegyelmi eljárást - a megindításától számított harminc napon belül - egy tárgyaláson be kell fejezni.

A tanulói jogviszony jogellenes megszüntetésére a panaszok szerint alapot adhatnak a tanuló mulasztásai, esetleg nem megfelelő tanulmányi eredménye is.

Egy szülő a tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat. Elmondása szerint 17 éves gyermeke baleset miatt nem tudott elmenni a javítóvizsgára, erről az iskolát tájékoztatták. Ám később az intézményvezető a javítóvizsga elmulasztása miatt tanulói jogviszonyát az adott képzésben megszüntette, és a tanulót áttette esti tagozatos képzési formára. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (6) bekezdése alapján a vizsgázó pótló vizsgát tehet az igazgató által meghatározott vizsganapon, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a

megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására. Az igazgató engedélyezheti, hogy a vizsgázó a pótló vizsgát az adott vizsganapon tegye le, ha ennek a feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell. A tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatban tájékoztattuk a panaszost a fenti rendelkezésekről, valamint arról, hogy a jogszabályban felsorolt eseteken túl az intézmény nem szüntetheti meg a tanulói jogviszonyt. (514/2015/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 50. §-ának (4) bekezdése azzal egészíti ki a törvény fenti rendelkezését, hogy a tanköteles tanuló kivételével megszűnik a tanulói jogviszonya annak, aki egy tanítási éven belül igazolatlanul harminc tanítási óránál - alapfokú művészeti iskolában tíz tanítási óránál - többet mulaszt, feltéve, hogy az iskola a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt legalább két alkalommal írásban figyelmeztette az igazolatlan mulasztás következményeire. A gyakorlati képzés esetén az igazolatlan mulasztás jogkövetkezményeire a szakképzésről szóló törvény vonatkozó rendelkezéseit is alkalmazni kell. A tanulói jogviszony megszűnéséről az iskola írásban értesíti a tanulót, önálló jövedelemmel nem rendelkező és a szülővel közös háztartásban élő nagykorú tanuló esetén a szülőt is, kiskorú tanuló esetén a szülőt. Ezen esetekben a tanulói jogviszony megszűnésének feltétele a megfelelő értesítés megtörténte. Enélkül ugyanis a szülő nincs abban a helyzetben, hogy gyermeke mulasztásaival kapcsolatban intézkedni tudjon, a súlyos következményeknek elejét tudja venni.

Egy iskola ifjúságvédelmi felelőse kérte állásfoglalásunkat a tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatban. Kérdése arra irányult, hogy amennyiben a nem tanköteles tanuló igazolatlan mulasztásai elérik a jogszabályban meghatározott mértéket, úgy a tanulói jogviszony a törvény erejénél fogva szűnik-e meg, vagy az iskola döntésének következtében. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 53. §-a állapítja meg a tanulói jogviszony megszűnésének eseteit. Eszerint a tanulói jogviszony megszűnhet a tanuló, illetve szülője akaratából, megszűnhet az iskola egyoldalú döntése értelmében, valamint a törvény erejénél fogva. Az igazolatlan mulasztások számával kapcsolatban a fenti szakasz (4) bekezdése kimondja, hogy megszűnik a tanuló tanulói jogviszonya - a tanköteles tanuló kivételével - ha az iskola kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott. Ebben az esetben tehát, amennyiben megtörtént a tanuló, illetve a szülő jogszerű értesítése, úgy a tanulói jogviszony a törvény erejénél fogva megszűnik. (279/2015/OJBIT, 177/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megővéséről és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program

részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

Egy szülő általános iskolás gyermeke osztályának felügyeletével kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Beadványában azt kifogásolta, hogy második gyermeke osztályában a napközis tanítónő a napközi ideje alatt rendszeresen kimegy az iskola elé dohányozni, magára hagyva a gyerekeket az osztályteremben. A szülő problémásnak találta, hogy ez idő alatt a gyerekek felügyelete nem megoldott, és az osztályteremben esetlegesen bekövetkezett baleset vagy más konfliktus esetén a gyerekeknek nincs kihez fordulniuk. A beadványozót tájékoztattuk az intézmény felügyeleti kötelezettségével összefüggő fenti szabályokról, valamint a jogorvoslati lehetőségekről. (159/2015/OJBIT)

Egy szülő az iskolai felügyelet megszervezésével kapcsolatban kért tájékoztatást hivatalunktól. Az édesanyának az okozott problémát, hogy gyermeke 16.00-kor végez az iskolában, ami után az iskola nem biztosít ügyeletet a gyermek számára. Az anya 16.30-ig dolgozik, így nincs aki átvegye a gyereket négy órakeres az iskolától. Miután a szülőnek nem sikerült a munkahelyével egyeztetve sem megoldani a problémát, az iskola a gyermeket az egyik nap folyamán „szélnak eresztette” azzal a felszólítással, hogy menjen anyja munkahelyére. A szülő egyik kérdése arra vonatkozott, jogszerű-e, hogy az intézmény azzal az indokkal nem biztosít ügyeletet, hogy nincs más gyerek, aki igénybe venné. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 27. § (2) bekezdése szerint, általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig - vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben - gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Tájékoztattuk az anyát, hogy amennyiben a fentiek alapján úgy érzi, hogy gyermekének oktatási jogai sérültek, milyen módon tud eljárást indítani. (540/2015/OJBIT)

Az iskolai élet döntő kérdése, hogy milyen színvonalon folyik az oktatás, mit tehet a szülő, ha elégedetlen az oktatás minőségével. A szakmai munka tekintetében az intézmény vezetője, illetőleg a fenntartó jogosult ellenőrzést indítani.

A köznevelési törvény 86. §-a szerint a köznevelési intézmény ellenőrzése lehet pedagógiai-szakmai, törvényességi, valamint hatósági ellenőrzés. A köznevelési intézmény vezetője a pedagógiai munkáért való felelőssége körében szakmai ellenőrzést indíthat az intézményben végzett nevelő és oktató munka, egyes alkalmazott munkája színvonalának külső szakértővel történő értékelése céljából. Továbbá a köznevelési törvény 83. § (2) bekezdésének e) pontja szerint a fenntartó ellenőrizheti a köznevelési intézményben a szakmai munka eredményességét. A törvény 86. § (2) bekezdése pedig kimondja, hogy a köznevelési intézmény pedagógiai-szakmai ellenőrzésében - a (3) bekezdés b) pontjában foglalt kivétellel - köznevelési szakértő vehet részt. Szakképző iskolában folytatott pedagógiai-szakmai ellenőrzést szakmai szakértő bevonásával kell végezni.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, mit tehet, ha gyermeke iskolájában matematikából és magyarból rendezetlen az oktatás. A gyerekek folyamatos tanácseseréknek vannak

kitéve, a tananyaggal el vannak maradva, és ennek következtében gyermeke rosszul teljesít a próba felvételi feladatsorok megírásakor. (86/2015/OJBIT)

Egy diák saját maga és társai nevében arról érdeklődött hivatalunknál, hogy milyen lehetőség áll rendelkezésükre abban az esetben, ha az egyik tanáruk a tanulók többségét megbuktatja, a tanár által íratott dolgozatok értékelésénél 70%-ot kell elérni az elégséges megszerzéséhez. A tanulók megítélése szerint az ismeretanyag átadásának módja nem teszi lehetővé annak megértését. A beadványozóval tudattuk, hogy a pedagógus munkájával összefüggő panaszukat jelezhetik az intézményvezető és a fenntartó felé is. (5/2015/OJBIT)

Egy ötödikes gyermek édesanyja azért fordult hivatalunkhoz, mert a fiát tanító énektanár módszereit kifogásolhatónak találta. Beadványában kifejtette, hogy a gyerekek a heti egy énekórán alig énekelnek, többnyire szolfézsoktatásban részesülnek, ami a zenei előműveltséggel nem rendelkező diákoknak gondot okoz, rendszeresen egyest kapnak, és félévkor várhatóan bukni fognak énekből. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a Nat. az 5-8. osztályra vonatkozó ének-zene oktatással összefüggésben is tartalmazza a teljesítendő követelményeket. A pedagógus munkájának szakmai megfelelősége pedig szakmai ellenőrzés keretében az intézményvezető és a fenntartó által ellenőrizhető. (90/2015/OJBIT)

A megfelelő színvonalú oktatás érdekében a köznevelési törvény részletesen szabályozza azt, hogy a köznevelési intézményekben pedagógiai feladatot ellátóknak milyen végzettséggel kell rendelkezniük.

Egy szülő arról kért tájékoztatást hivatalunktól, hogy mit tehet, ha véleménye szerint gyermeke angoltanára nem rendelkezik megfelelő képesítéssel ahhoz, hogy feladatát ellássa. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 38. § (1) bekezdésének e) pontja szerint az illetékes kormányhivatal a köznevelési intézményben hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja az alkalmazási feltételekre, a kötelező tanügyi nyilvántartások vezetésére és valódiságára vonatkozó rendelkezések megtartását. Tájékoztattuk ennek megfelelően, hogy felvetését az illetékes kormányhivatal felé jelezheti. (87/2015/OJBIT)

A köznevelési intézmények jogszerű működésének garanciáját jelenti, hogy az intézményi dokumentumok (pedagógiai program, házirend, SZMSZ) a jogszabályokra épülve tartalmazzák az intézmény helyi sajátosságaihoz igazodó szabályokat, melyek az intézménybe járó tanulókra, szüleikre és a pedagógusokra is kötelező szabályokat fogalmazzak meg. Ezen intézményi szabályzatok megalkotásában részt vesznek a tanulók, szülők, pedagógusok közösségei is, és garanciális rendelkezésű az a szabály is, hogy e dokumentumok nyilvánosak, mindenki számára megismerhetőek.

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert gyermeke az ő írásos kikérőjével egy tanár kíséretében két órára elhagyta a tanulószobát. A napközis tanárt erről nem sikerült időben tájékoztatnia, viszont másik tanáron keresztül próbálták jelezni ezt felé. A gyereket visszatértekor durván leszidta az iskolaigazgató. A szülő arra volt kíváncsi, hogy hibázott-e valaki a történetek során.

Tájékoztatottuk a beadvány íróját, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés a) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény SZMSZ-ében kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottnak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. E rendelet 5. § (1) bekezdésének a) pontja pedig arról rendelkezik, hogy a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. A fentieknek megfelelően javasoltuk, hogy tanulmányozzák az intézmény helyi szabályzatait. (707/2015/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (1) bekezdése alapján a köznevelési intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a szervezeti és működési szabályzat (a továbbiakban: SZMSZ) határozza meg. A köznevelési intézmény SZMSZ-ét, a nevelési-oktatási intézmény házirendjét nevelési-oktatási intézményben a nevelőtestület, más köznevelési intézményben a szakalkalmazotti értekezlet az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, továbbá az iskolai vagy a kollégiumi diákönkormányzat véleményének kikérésével fogadja el. Az SZMSZ és a házirend azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a működtetőre többletkötelezettség hárul, a fenntartó, a működtető egyetértése szükséges. Az SZMSZ és a házirend nyilvános.

Egy szülő azzal kapcsolatban kért segítséget hivatalunktól, hogy milyen lehetőségek állnak rendelkezésére, ha az iskola megtiltotta a szülőknek az iskola területére való belépést. A beadványozó kifejtette, hogy a döntést a szülői munkaközösség is megszavazta, amiről előzetes tájékoztatást a szülőknek nem adtak. Tájékoztatottuk a panaszost, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. §-a rendelkezik arról, hogy a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a belépés és benntartózkodás rendjét azok részére, akik nem állnak jogviszonyban a nevelési-oktatási intézménnyel. Továbbá az SZMSZ-ben meghatározhatók azok a nevelési-oktatási intézmény biztonságos működését garantáló szabályok, amelyek megtartása kötelező az intézmény területén tartózkodó szülőknek, valamint az intézménnyel kapcsolatban nem álló más személyeknek. Ha iskolaszék, óvodaszék, kollégiumi szék nem működik, az SZMSZ elfogadásakor az óvodai, iskolai, kollégiumi szülői szervezet, közösség véleményét kell beszerezni. Tájékoztatottuk a beadványozót továbbá, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a szülői szervezet működésével kapcsolatban nem tartalmaz konkrét rendelkezéseket. A rendelet 119. §-a kimondja, hogy a szülői szervezet, közösség saját működési rendjéről, munkatervének elfogadásáról, tisztségviselőinek megválasztásáról szótöbbséggel dönt. E körben hozhat döntést a szülői szervezet arról, hogy hogyan él a jogszabályban biztosított véleményezési jogával. (371/2015/OJBIT)

Ebben az évben is több beadvány érkezett az iskolai hagyományok körébe tartozó ünnepek megszervezésével kapcsolatban. A köznevelési jogszabályok nem tartalmaznak szabályokat a ballagás, szalagavató és más intézményi rendezvények megszervezésével kapcsolatban, ezért e területen különösen fontosak a szervezeti és működési szabályzat rendelkezései. Különösen akkor, ha az ünnepség esetén a szülőket terhelő költségek is felmerülnek.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, mit tehet, ha az iskola vezetése és a nevelőtestület olyan helyszínt jelölt ki a szalagavató bál lebonyolítására, ami a szülők és a diákok szerint a hely szűkössége miatt nem megfelelő. (574/2015/OJBIT)

A szülő azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy kötelezhető-e lánya az iskolai szalagavató ünnepségen való megjelenésre. Lánya azután döntött úgy, hogy nem kíván részt venni a rendezvényen, hogy az iskola vezetése olyan helyszínt jelölt meg a bál lebonyolítására, amelybe helyszűke miatt minden diák csak 5 meghívottat vihet, így többek közt a lány nagymamája nem vehetett volna részt az eseményen. A szülők az igazgatónőtől megkeresést kaptak, melyben az igazgatónő kifejtette, nem tartja szerencsésnek, hogy a diák kihagyja a szalagtűzést, ami voltaképp kötelező. (660/2015/OJBIT)

Tájékoztattuk a hozzánk fordulókat, hogy a szalagavató, a ballagás, illetve egyéb iskolai rendezvény lebonyolításával kapcsolatban jogszabály nem tartalmaz konkrét rendelkezéseket, ezen alkalmak ugyanis az iskolai hagyomány körébe tartoznak. A nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni az ünnepélyek, megemlékezések rendjét, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat, itt tudnak tájékozódni az iskolájukban érvényes rendelkezésekről.

A köznevelési törvény 2. §-a kifejezi, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve az első szakképzettség megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közszolgálati feladata. Ugyanezen bekezdés második tagmondata 2015. június 12-től módosult, az ingyenesség a második szakképesítés megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig szól.

Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő nemzetiségi önkormányzati, egyházi és magánintézményekben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. A 33. § (1) bekezdése az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatási intézmény, a települési önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat (a települési és a nemzetiség önkormányzat a továbbiakban együtt: önkormányzat) és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményben térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok között meghatározza általános iskolában és középfokú iskolában többek között a tanórai foglalkozást, az osztályok heti időkerete terhére megszervezett kötelező és a nem kötelező egyéb foglalkozást, a tanulmányi és szakmai versenyt, szakkört. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 34. § (3) bekezdése szerint az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék – annak hiányában a szülői szervezet (közösség) az intézményi tanács és iskolában az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget, amelyet a nevelési-oktatási

intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni.

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert gyermeke államilag fenntartott óvodájában délelőttönként több fizetős foglalkozást is tartanak, abban a teremben, amelyikbe a csoport jár. Amelyik gyereknek a szülei nem fizetnek ezekért a foglalkozásokért, azokat a foglalkozás idejére átteszik másik csoportba, ami a beadványozó szerint problémás, minthogy az óvodában a másik csoportba helyezés egyúttal egy büntetési forma is abban az esetben, ha a gyerek rosszul viselkedik. Ezen túl a szülő panasszal élt a csoportpénzek miatt, amiket elmondása szerint nem a gyerekekre költenek el. A csoportpénzen felül a szülőknek kell biztosítani többek közt a gyümölcsöt és a nedves törlőkendőt is.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatási intézmény, a települési önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat (a települési és a nemzetiség önkormányzat a továbbiakban együtt: önkormányzat) és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményben térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladat az óvodai foglalkozás és a heti kötelező időkeret terhére a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő, a tartósan beteg és a sajátos nevelési igényű gyermek számára megszervezett felzárkóztató foglalkozás, a gyermekek - rendeletben meghatározott - egészségfejlesztése, a kötelező rendszeres egészségügyi felügyelet. (478/2015/OJBIT)

Az osztálypénzzel, csoportpénzzel kapcsolatban kialakított álláspontunk szerint a szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek. Ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. Ennek a pénznek a kezelésével megbízhatják akár az egyik pedagógust is. Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek. A polgári jog szabályainak megfelelően tehát az átadott pénzeszközök a szülők tulajdonában maradnak, a szülők megbízzák a pedagógust, hogy azt meghatározott célra fordítsa. A pedagógus önkéntes és ingyenes vállalása alapján közte és a szülők között így létrejön egy polgári jogi jogviszony. A pénzösszegről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott pedagógustól. Mivel az osztálypénz, csoportpénz fizetése minden egyes szülő önálló döntése, így nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, aki nem fizetik azt. Az osztálypénz, csoportpénz felhasználása történhet olyan célra, amely minden gyermek együttes, közös érdekét szolgálja. Így például felhasználható a terem dekorálására, a pedagógus által munkájához használt anyagok bővítésére, és számos olyan dologra, melynek gyümölcsét a gyermekek közösen élvezik. Ebben az esetben nem éri hátrány azon gyermekeket, akinek családja nem vállalta a befizetést. (91/2015/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben ebben az évben is számos beadvány érkezett hivatalunkhoz.

A hozzánk érkezett ügyek, megkeresések tapasztalatai alapján az érintett gyermekek, tanulók és szüleik könnyen kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket megillető jogokkal. Ennek háttérében sok esetben az információk hiánya áll, mivel sem a gyermekek, tanulók vagy szüleik, sem a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal. Kiemelten fontosnak tartjuk ezért a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben velük kapcsolatos feladatot látnak el.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

A két státusz fogalmi elhatárolását a köznevelési törvény értelmező rendelkezései határozzák meg, miszerint sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum-zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság (feladatköri elhatárolás alapján a tankerületi szakértői bizottság) szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A köznevelési törvény a köznevelés kiemelt feladataként rögzíti az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztést, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételét, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítését, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését. (228/2015/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

A köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése értelmében, amennyiben a gyermek, tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési

tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett gyermekek, tanulók számára. A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet tartalmazza.

A szakértői bizottságoknak kettős szerepük van. Egyrészt a konkrét ellátásokra való jogosultság ezen pedagógiai szakszolgálatok által készített szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis a szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a speciális szakértelem és az általuk hozzáférhető információk birtokában javaslatot tesznek azokra a konkrét ellátásokra, amik a gyermek, tanuló fejlődését szolgálják. A vizsgálat legfőbb célja, hogy megállapítsa vagy kizárja, hogy a tanuló valamely fogyatékoságban szenved, illetve, hogy a tanuló fejlődése szempontjából legmegfelelőbb oktatási módra javaslatot fogalmazzon meg. Emellett a szakértői javaslat számos más pontban orientálja a szülőt, a pedagógust és az intézményvezetőt, amikor állást foglal olyan kérdésekben, mint az alkalmazandó pedagógiai módszerek, bizonyos tantárgyak, tantárgyrészek esetében az értékelés és minősítés alóli mentesítés, vagy a magántanulói jogviszony. A szakértői bizottság a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthat ki.

Egy szülő beadványában gyermeke iskolájának eljárásával kapcsolatban élt panasszal, mivel a gyermek kapcsán kiállított szakértői véleményt az iskola nem teljesíti. A tanuló nem kapja meg a számára szükséges ellátást, az iskola további orvosi papírokat kér az állapot igazolására. A szülő tájékoztatása szerint az iskola nem tartja magát felkészültnek a tanulóval kapcsolatos nevelési-oktatási feladatok ellátására, ezért magántanulói státuszt javasolnak a szülőknek.

A beadványozót - a rendelkezésre bocsátott információk figyelembevételével - általánosságban a következőkről tudtuk tájékoztatni. A különleges bánásmódot igénylő tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatokról, a szükséges fejlesztésekről a szakértői vizsgálat nyomán kiállított szakértői véleményben kell rendelkezni. A köznevelés rendszerében ezen pedagógiai szakszolgálat által - az irányadó szabályok betartásával - kiállított szakértői vélemény jogi hatással és kötelező erővel bír, mind a gyermek, tanuló, mind pedig a nevelést, oktatást megvalósító intézmény (a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében: kijelölt intézmény) tekintetében.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, ez esetben lehetősége van jogorvoslással élni az iskola fenntartójánál (állami fenntartású iskola esetében a KLIK területi szervénél, az illetékes tankerület igazgatójánál). Tájékoztattuk a szülőt, hogy a jogorvoslat kimerítését követően az általa jelzettekkel kapcsolatban hivatalunknak is lehetősége van eljárást indítani. (398/2015/OJBIT)

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére,

az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. (71/2015/OJBIT)

A panaszos 35 bentlakásos intézményben élő, 6-16 év közötti, többségükben súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek ügyében élt jelzéssel, a tanulók számára szakértői bizottság szakvéleménye alapján biztosítandó fejlesztő nevelés-oktatás megvalósítása érdekében. A beadványozó az intézmény egyik dolgozója, aki arról számolt be, hogy a mintegy 35 gyermekből 2014. december 1-től hat fő, majd 2015. május elejétől újabb húsz fő kapott minimális ellátást, a többi gyermek azonban semmilyen ellátást nem kapott a kijelölt iskola részéről. Ennek okaként szakemberhiányt jelöltek meg. A beadványozó a fentiekkel kapcsolatban az iskola fenntartójának képviselőjéhez fordult, de változás azóta sem történt.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, megkerestük az illetékes tankerület vezetőjét, és kértük, hogy fejtse ki az ügygel kapcsolatos álláspontját. A tankerület igazgatója tájékoztatott arról, hogy az említett intézmény 2014. február 1. óta tartozik a tankerület fenntartása alá. A fejlesztő nevelés-oktatás mint alapfeladat az intézmény szakmai alapidokumentumában az intézmény egyik tagintézményének tevékenységei között szerepelt. A vonatkozó törvényi előírásoknak megfelelően 2014. szeptember 1. napjától kezdte meg az intézmény, továbbá tagintézmény a fejlesztő nevelés-oktatás megszervezését.

A nyilatkozat szerint folyamatos egyeztetések és szakmai iránymutatások történtek annak érdekében, hogy az ellátás biztosítása minden érintett fél számára megnyugtató módon szerveződjön. Ugyanakkor a folyamatosan jelentkező gyógypedagógus szakemberszükséglet tovább nehezítette a szakértői véleményben előírt fejlesztés biztosítását és az ellátás teljes körű megszervezését.

A kialakult helyzet rendezése érdekében - a tankerületi igazgató tájékoztatása értelmében - a 2015/2016-os tanév vonatkozásában a következő intézkedéseket tették. Az intézmény szakmai alapidokumentumának módosítása megtörtént, ennek következtében a fejlesztő nevelés-oktatás mint alapfeladat a székelyintézmény alapfeladatai közé is bekerült. 2015 augusztusában a fejlesztő nevelés-oktatás megszervezéséről személyes egyeztetést kezdeményeztek az intézmény vezetőjével, melynek során részletes tájékoztatást kértek az ellátás megszervezéséről.

Az érintett intézmény vezetőjének tájékoztatása alapján a 2015/2016-os tanév vonatkozásában, a súlyosan és halmozottan sérült, tanköteles korú tanulók ellátása biztonságosan és szakmai szempontokat figyelembe véve szerveződik, és bizalmát fejezte ki arra vonatkozóan, hogy ezen intézkedések nyomán a kialakult helyzet teljes körűen megoldódik.

A jelen ügyben lefolytatott vizsgálatunk alapján megállapítottuk, hogy az érintett sajátos nevelési igényű tanulók számára a 2014. szeptember 1-től a 2015/2016-os tanév kezdetéig a kijelölt intézményben biztosított ellátás nem felelt meg a vonatkozó jogszabályi, valamint a tanulókra vonatkozó szakértői véleményekben foglalt rendelkezéseknek, ami sértette a tanulók oktatási jogait.

Ennek oka a tankerületi igazgató nyilatkozata szerint a szakemberhiány volt. Ugyanakkor a rendelkezésre álló információk alapján a tankerület folyamatosan próbálta pótolni a hiányzó személyi feltételeket a sérelmezett helyzet rendezése érdekében. A felmerült anomáliák megszüntetésére a 2015/2016-os tanévre nézve konkrét intézkedéseket tettek. A rendelkezésre álló információk alapján a tankerület ezen intézkedései nyomán a tanulói jogsérelmet megvalósító

helyzet rendeződött. Ezért jelen ügyben kezdeményezést nem fogalmaztunk meg, az ügyet lezártuk. (367/2015/OJBIT)

Az oktatási jogszabályok a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, magántanulóság kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezeknek a tanulóknak nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

A szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeként a gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.

Nagyszülők fordultak panasszal hivatalunkhoz, amelyben meghatalmazottként unokájuk iskolai ügyében kérték hivatalunk segítségét. A személyes meghallgatás során a panaszosok beszámoltak arról, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek ezidáig a szakértői bizottság által kijelölt iskola tanulója volt. A rendelkezésre bocsátott korábbi szakértői vélemények alapján a gyermek beiskolázását korábban is egy speciális iskolában látták optimálisnak, azonban a gyermek életkorára tekintettel, figyelembe véve a szülő kérését, döntöttek a lakóhelyen történő beiskolázásáról. A nagyszülők elmondása szerint a felső tagozathoz érve azonban sorozatosan nehézségek jelentkeztek a gyermek iskolai létében, emiatt az édesanya kezdeményezte az illetékes szakértői bizottságnál az intézményi kijelölés módosítását. A szakértői bizottság által kiállított szakértői vélemény alapján a sajátos nevelési igényű tanuló részére kijelölt intézmény a korábban is optimálisnak tartott speciális iskola. A kijelölésnek megfelelően az iskola fogadta a tanulót, a kiállított befogadó nyilatkozat alapján a tanuló átvétele megtörtént.

Ezt az intézményi kijelölést azonban a különélő édesapa megtámadta, azt állítva a szakértői bizottság előtt, hogy a gyermek nem az édesanyánál van elhelyezve. Erre tekintettel a szakértői bizottság jelzése nyomán a kijelölt intézmény végül nem fogadta a gyermeket, miközben a tanulónak a korábbi iskolával fennálló tanulói jogviszonya az átvétel nyomán már megszűnt. A gyermek iskola nélkül maradt, tankötelezettségét nem tudta teljesíteni, súlyosan sérült neveléshez-oktatáshoz való joga, továbbá a sajátos nevelési igényéhez igazodó különleges bánásmód keretében történő ellátása sem volt biztosított. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból megállapítottuk, hogy a szülők különválásakor bíróság előtti egyezségben rögzítették, hogy a gyermek az édesanya gondozásába és nevelésébe kerül. Azonban a szülői felügyeleti jog megváltoztatása iránt az édesapa keresettel élt, ezen eljárás folyamatban volt. Az információk szerint a szülők közötti vitás kérdésre tekintettel a szakértői bizottság nem erősítette meg a korábbi kijelölést, hanem szóbeli tájékoztatással a gyámhatóság felé irányította a vitás feleket. Az édesanya és a nagyszülők kérelmezték a gyámhatóság eljárását.

Az ügy jellegére tekintettel vizsgálatunk keretében személyesen kerestük meg a jelen ügyben szakértői véleményt kibocsátó szakértői bizottság vezetőjét. Megállapítottuk, hogy a kialakult helyzet háttérében jól láthatóan a különélő szülők közötti rendezetlen, vitás kérdés húzódott. A Ptk. szabályai alapján abban az esetben, ha a különélő szülők közösen gyakorolt felügyeleti jogosítványok, a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések tekintetében nem tudnak megegyezni, ez esetben erről a gyámhatóság dönt. A különélő szülők által vitatott ezen kérdések rendezése semmiképpen nem történhet a szakértői bizottsági eljárás keretein belül. A jelzések alapján a vitatott kérdés eldöntésére indított gyámhatósági eljárás vizsgálatunk idején folyamatban volt, rövid időn belüli döntés azonban nem volt várható.

A köznevelési törvényben rögzítettek szerint a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezen tanulók nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet. A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is tehát a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A panaszos gyermek a szakértői véleményben rögzítettek szerint sajátos nevelési igényű, érzékszervi fogyatékos – látássérült (gyengénlátó). Az ügyben eljáró szakértői bizottság a tanuló állapotához, sajátos nevelési igényéhez igazodóan tette meg az intézményi kijelölést, a rendelkezésre álló információk szerint a kijelölt intézmény rendelkezik a tanuló különleges gondozási igényéhez igazodó személyi és tárgyi feltételekkel.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a 14. § (2) bekezdésében rögzíti, hogy a szakértői vizsgálat megkezdéséhez a szülői felügyeletet gyakorló mindkét szülő együttes jelenléte szükséges. Kétség esetén vélelmezni kell, hogy a vizsgálaton megjelent szülő a távollévő szülő képviselőjére jogosult. Erről a jelenlévő szülőt tájékoztatni kell, az ezzel kapcsolatos nyilatkozatát be kell szerezni. A szakértői vizsgálat során a szülő köteles közreműködni a vizsgálaton - annak zavarása nélkül - jogosult mindvégig jelen lenni. A fentiekén túl a jogszabály nem ír elő a kérdésben további kötelezettséget a szakértői bizottság részére. Jelen helyzetben a gyermek feletti szülői felügyeleti jogokat gyakorló szülő kezdeményezte a szakértői vélemény módosítását, a szakértői bizottság pedig hatáskörében eljárva megtette a szükséges lépéseket az intézményi kijelölés érdekében. A különélő szülők közötti vitás kérdések rendezésének semmiképpen nem lehet tere a szakértői bizottság eljárás, ezen kérdések eldöntése a gyámhatóság hatáskörébe tartozik. Természetesen amennyiben az adott kérdésben a gyámhatósági eljárásban más irányú döntés, megállapodás születik, ez esetben a szakértői bizottságnak arra a későbbiekben figyelemmel kell lennie.

A rendelkezésre álló információk alapján az intézményi kijelölést követően a tanuló átiratása megtörtént. A köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése alapján a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre. A tanuló a tanulói jogviszonyon alapuló jogait az előbbi időponttól kezdve gyakorolhatja. Ehhez igazodóan rögzíti a köznevelési törvény

53. § (2) bekezdésében a tanulói jogviszony megszűnésének esetei között, hogy a tanulói jogviszony megszűnik, ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján.

Az összes körülményt mérlegelve az ügyel kapcsolatban kialakított jogi és szakmai álláspontunk a következő. A sajátos nevelési igényű tanuló kapcsán a kiállított szakértői vélemény intézményi kijelölről rendelkezett. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelölése a szakértői bizottság hatáskörébe tartozik. A szülő ezzel kapcsolatos döntési szabadsága korlátozott, hiszen választása a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül történhet. A köznevelés rendszerében a szakértői bizottsági eljárás ezen eleme biztosítja azon jog védelmét, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló abba az intézménybe kerüljön, amely rendelkezik a gyermek, tanuló speciális neveléséhez, oktatásához szükséges feltételekkel. A panasszal érintett gyermek a szakértői véleményben rögzítettek szerint sajátos nevelési igényű, érzékszervi fogyatékos – látássérült (gyengénlátó). Az ügyben eljáró szakértői bizottság a tanuló állapotához, sajátos nevelési igényéhez igazodóan tette meg az intézményi kijelölést, a rendelkezésre álló információk szerint a kijelölt intézmény rendelkezik a tanuló különleges gondozási igényéhez igazodó személyi és tárgyi feltételekkel. A különélő szülők esetében a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések körüli vitás helyzetek rendezése kizárólag más eljárások (gyámhatóság, bíróság) keretében történhet. A jelenleg kialakult konfliktusos helyzet azonban semmiképpen nem eredményezheti azt, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló iskola nélkül maradjon, és tankötelezettségét nem tudja teljesíteni, ami oktatási jogainak súlyos sérelmét valósítja meg. Álláspontunk szerint a panaszos tanulói jogviszonya az átvételre tekintettel létrejött a kijelölt intézménnyel, vagyis tanulói jogviszonya jelenleg ezzel az iskolával áll fenn.

Tájékoztattuk az érintetteket, hogy mindezekre tekintettel az eljáró szakértői bizottság intézkedését kértük az intézményi kijelölés haladéktalan megerősítése érdekében, hogy a gyermek tankötelezettségének eleget téve folytathassa tanulmányait a számára kijelölt speciális iskolában. (302/2015/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. (433/2015/OJBIT)

Egy szülő panasszal fordult hivatalunkhoz, amelyben sajátos nevelési igényű, hallássérült gyermeke ügyében kérte segítségünket. A tanuló a 2012/2013-as tanévtől egy megyei jogú város általános iskolájába jár. A szülő panaszában előadta, hogy ez év márciusában a KLIK megkereste az iskolát, hogy a tanuló nem folytathatja tanulmányait ebben az iskolában, mivel az iskola alapidokumentuma nem tartalmazza azt, hogy hallássérült-nagyothalló gyerekeket is fogadhat. A szülő elmondása szerint az iskola és a család is azt szeretnék, ha a gyermek ebbe az iskolába járna, azonban az intézményvezető asszony többszöri megkeresésére a KLIK elutasította az alapidokumentum módosítását. A szülő kifejtette, hogy gyermeke a hallást segítő cochleáris implantátummal él, ami lehetővé teszi, hogy a tanuló sikeresen teljesítsen az integrált oktatási keretek között. A szülők közvetlenül is benyújtották kérelmüket a KLIK felé májusban, amelyre eddig hivatalos válasz nem érkezett. Májusban voltak a soron következő kontrollvizsgálaton a szakértői bizottságnál, ezen előzetes szakértői javaslatra már reagált a KLIK, kérve a szakértői

vélemény intézménykijelölésre vonatkozó részének felülvizsgálatát, és a gyermek számára megfelelő nevelési-oktatási intézmény kijelölését.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, melynek keretében megkerestük az intézményfenntartó központot és a pedagógiai szakszolgálatot is. A megkeresetteket tájékoztattuk álláspontunkról, miszerint a szóban forgó ügynek speciális jelleget ad, hogy a gyermek 2010 óta cochleáris implantátummal él, amely eszköz a tanuló sajátos nevelési igényéből származó akadályokat nagyrészt lebontja a gyermek iskolai működését illetően, ugyanakkor a köznevelési státusza változatlan marad. Az iskola odafigyeléssel, gyakorlottan kezeli a tanuló megsegítését. A tanuló tanulmányi eredményei, a róla készült pedagógusi jellemzés igazolja, hogy ez egy sikeres folyamat. A tankerület igazgatója nyilatkozatában előadta álláspontját, miszerint a tanuló a szakértői vélemény alapján nagyothalló, ennek megfelelően jogszabály szerint csak olyan nevelési-oktatási intézmény jelölhető ki számára, amelynek szakmai alapidokumentumában szerepel a tanuló integrált oktatásához szükséges feltétel. Az érintett intézmény nem szerepel az intézményi jegyzékben, ezért a szakértői bizottság nem jogosult kijelölni a tanuló ellátására. Ugyanakkor álláspontja szerint figyelembe kell venni azt, hogy a tanuló tankötelezettségének megkezdése óta az intézményben tanul, ellátása biztosított, a szülők és az intézmény együttes odafigyelése és törekvése révén a tanuló integrált oktatása megvalósul, fejlődése nem veszélyeztetett.

A jelenleg kialakult helyzet megoldására a tankerületi igazgató azt a javaslatot tette, miszerint a tanuló folytassa tanulmányait az intézményben, amelynek vezetője kezdeményezi a szakmai alapidokumentumának módosítását. Ezt követően a szakértői bizottság jogosult lesz az intézmény kijelölésére, így a helyzet legalizálható lesz. A szülőtől később kapott információk szerint ez a folyamat kezdetét vette, ennek alapján az intézményi kezdeményezés nyomán a szakmai alapidokumentum módosításával és az intézmény szakértői bizottság általi kijelölésével a sérelmezett helyzet jogszerű és a szülő számára megnyugtató módon rendeződik. Erre tekintettel az ügyet lezártuk. (477/2015/OJBIT)

Egy szülő egy iparművészeti szakközépiskola gyermekével szembeni eljárása miatt élt panasszal hivatalunknál, és kérte az iskola eljárásának vizsgálatát. A beadványozó tájékoztatása szerint az Asperger-szindrómás tanulóval kapcsolatos magatartási problémák miatt az iskola arról tájékoztatta, hogy a továbbiakban nem tudják a tanuló nevelését, oktatását vállalni. A szülő az intézményi eljárással szemben jogorvoslattal élt az iskola fenntartójánál, aki válaszelemben nem adott helyt a panasznak. A szülő arról is tájékoztatta hivatalunkat, hogy gyermeke azóta másik szakközépiskola tanulója.

Beadványában foglaltakat megvizsgálva tájékoztattuk a szülőt, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A rendelkezésre bocsátott dokumentumok között szerepelt a fenntartó KLIK illetékes osztályának válaszelevele, ami alapján megállapítható volt, hogy az érintett iparművészeti szakközépiskola alapidokumentuma nem tartalmazza az autista tanulók nevelésének-oktatásának feladatát, ebből következően nem rendelkezik a sajátos nevelési igényű tanulókat megillető különleges bánásmód szerinti neveléshez, oktatáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételekkel. Ezek alapján a sérelmezett helyzet jogi alapját nézve megállapítható volt, hogy a tanuló nem a számára megfelelő

nevelési-oktatási intézményben tanult, intézményi elhelyezése a hatályos jogszabályokat figyelembe véve jogszerűtlen volt.

Mindezek alapján tájékoztattuk a szülőt, hogy a fenntartó képviselője által kialakított állásponttal hivatalunk egyetért, az általa sérelmezett helyzettel kapcsolatban vizsgálat indítását nem tartjuk indokoltnak. (173/2015/OJBIT)

Egy szülő panasszal fordult hivatalunkhoz, amelyben iskolás gyermeke ügyében kérte hivatalunk segítségét. A szülő beadványában előadta, hogy gyermekéről 2008-ban állapították meg az autizmus diagnózist. Az általános iskolát 2010 szeptemberében kezdte a tanuló. 2013 decemberében a gyermeket megvizsgáló szakértői bizottság véleménye szerint a gyermek sokat fejlődött, diagnózisát ép értelmű autizmusra módosították, és sajátos nevelési igény mellett a tanuló számára integrált oktatást írtak elő 2014 szeptemberétől. A szakértői vélemény adott tanévre (2013/2014) továbbra is azt az általános iskolát jelölte ki a gyermek számára, amibe addig is járt, azonban javaslata szerint 2014 szeptemberétől a gyermeknek integráltan kellett volna folytatnia tanulmányait. A vélemény nem tartalmazott azonban a tanuló számára 2014-től kijelölt intézményt. A szülő panaszában jelezte, hogy a szakértői bizottság nem volt segítségére abban, hogy a gyermek állapotának megfelelő iskolát találjon. A szülő megkeresései alapján egyetlen iskola sem fogadta a gyermeket, így az addigi intézményben oktatták tovább. 2014 novemberében a szakértői bizottság jelezte az iskolának, hogy jogszerűen már nem járhat oda a gyermek. 2015 szeptemberében a tanulóknak másik iskolában kell kezdenie a tanévet, azonban a szülő elmondása szerint ilyen, a gyermek számára megfelelő intézményt nem talált, ebben a szakértői bizottság sem volt segítségére.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, megkerestük a megyei pedagógiai szakszolgálat elnökét, és felhívtuk, hogy mint a jelen ügyben szakértői véleményt kibocsátó szakértői bizottság vezetője, közölje az ügygel kapcsolatos álláspontját.

A szakértői bizottság elnöke tájékoztatásában kiemelte azt, hogy az ép értelemmel bíró autista gyermekek, tanulók elhelyezése különösen nehéz, mivel az illetékes jegyzőtől, illetve tankerületi igazgatótól nem kaptak kijelölhető köznevelési intézményt. Ezen érveléssel kapcsolatban kértük tájékoztatását azzal összefüggésben, hogy kinek élt jelzéssel a tanuló állapotának megfelelő intézmény kijelölése érdekében, továbbá milyen intézkedést tett annak érdekében, hogy a tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő ellátásban részesüljön. Tájékoztatását kértük továbbá arra vonatkozóan is, hogy milyen jogszabályi rendelkezések alapján fordítja a megfelelő intézmény megtalálásának terhét az érintett szülőre, miközben a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján az ezzel kapcsolatos intézkedések megtétele, döntés meghozatala a szakértői bizottság hatáskörébe tartozik. A fentieket összegezve egyértelmű tájékoztatást kértünk továbbá arról, hogy a panaszos gyermek melyik intézményben kezdi meg a 2015/2016-os tanévet.

A szakértői bizottság elnöke ismételt megkeresésünkre küldött válaszában kifejtette, hogy a megfelelő intézmény megtalálásának terhét a szülőt megillető nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásához való jog alapján hárítja a szülőre. Arra a kérdésünkre, hogy kinek élt jelzéssel a tanuló állapotának megfelelő intézmény kijelölése érdekében, továbbá, hogy milyen intézkedést tett annak érdekében, hogy a tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő ellátásban részesüljön, nem kaptunk kielégítő választ. A szakértői bizottság elnöke általánosságban arról számolt be, hogy keresték a jó megoldást. Arra a kérdésünkre, hogy a panaszos gyermek melyik intézményben kezdi

meg a 2015/2016-os tanévet, azt a tájékoztatást kaptuk, hogy a szülők néhány nappal korábban telefonon jelezték, hogy a gyermeknek találtak iskolát.

A szakértői bizottság emellett általánosságban arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a bizottság terhelése erősen meghaladja azt a limitet, amely mellett a kliensek igényeinek megfelelő odafigyeléssel és idő biztosításával tudnák végezni szakértői feladataikat. Mivel számos esetük egyedi eset, ezért ezekben nehéz betartani a rendeletek által meghatározott útvonalat és időkorlátokat.

Nyilatkozata alapján felhívtuk a szakértői bizottság elnökének figyelmét a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára történő intézményi kijelölés vonatkozásában hatályos jogszabályi rendelkezésekre. Tájékoztattuk továbbá a szakértői bizottság vezetőjét, hogy a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet rendezi azon esetköröket, illetve teendőket, amikor az intézményi jegyzék alapján nincs a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő köznevelési intézmény. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (1) bekezdése szerint, ha az óvodai nevelés, iskolai nevelés és oktatás a többi gyermekkel, tanulóval közös óvodai csoportban, iskolai osztályban azért nem szervezhető meg, mert az intézményi jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi - óvoda vonatkozásában - a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőnek, - iskola vonatkozásában - a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi igazgatónak. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A jegyző, illetve a tankerületi igazgató harminc napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

Ugyanezen § (2) bekezdése szerint, ha a gyermek, a tanuló gyógypedagógiai intézményben történő nevelése, oktatása azért nem szervezhető meg, mert a pedagógiai szakszolgálati intézmény által vezetett jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes megyeközponti tankerület igazgatójának, a főváros esetében a állami intézményfenntartó központ központi szervének. A megyeközponti tankerület igazgatója, a főváros esetében a Központ központi szerve intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön. A megyeközponti tankerület igazgatója, a főváros esetében a Központ központi szerve harminc napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

A gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelölése, a számára szükséges különleges bánásmód szerinti ellátás biztosítása ezen hivatkozott rendelkezések keretei között, az érintett szervek, hivatalok hatékony együttműködésében rendezhető.

Tájékoztattuk ezen túl a bizottság elnökét, hogy a szülő hivatalunk felé is jelezte, hogy találtak iskolát, ahol a tanuló megkezdheti a tanévet. A szülő megítélése eszerint a gyermek intézményi beilleszkedése, felzárkózása sikeresnek látszik az új intézményben. Az iskolával egyeztetettek szerint a befogadó nyilatkozatot megküldik a szakértői bizottság részére. A fentiekre tekintettel a hivatalunknál az ügyet lezártuk. (218/2015/OJBIT)

A gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben a gyermek, tanuló egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátásban

is részesül. A szakértői bizottság nem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót.

Két szülő azért kereste meg hivatalunkat, mert sajátos nevelési igényű gyermekük – akit nyelvi fejlődési zavar és megkésett beszédfejlődés jellemez – válságos állapotba került aktuális iskolájában. Beadványukban előadták, hogy az intézmény kijelölésére szükségmegoldásként került sor, mert az eredetileg kijelölt intézmény helyhiány miatt elutasította a felvételét. A gyermek 2013. szeptember 1-jétől az intézmény tanulója, az illetékes megyei pedagógiai szakszolgálat a tényszerű helyzetnek megfelelően 2014 februárjában módosította a szakértői véleményt.

A beadványból kiderült, hogy a tanuló az osztály közösségéből kirekesztődött, sem tanáraival, sem társaival nem megfelelő a kapcsolata. Az iskolában törtétek miatt kritikus állapotba került, egy papírra felírta az asztalán, hogy meg fog halni, illetve megkísérelte eltemetni magát az iskola udvarán lévő homokozóban. A szülők beadványukban jelezték, hogy nem tudnak eredményt elérni a helyzet rendezésében. A szakértői javaslat módosítása nélkül nem lehet megoldás sem a magántanulói jogviszony kialakítása, sem az iskolaváltás. A szülő próbálkozásai új intézmény keresésére helyhiány miatt sikertelenek voltak.

Az ügy mielőbbi rendezése érdekében megkerestük az illetékes pedagógiai szakszolgálat főigazgatóját, akitől arról kaptunk tájékoztatást, hogy jelzésünk nyomán sor került a gyermek soron kívüli vizsgálatára, amelynek megállapításai alapján a korábbi szakértői véleményt módosították. A megfogalmazott javaslatok szerint arról rendelkeztek, hogy figyelembe véve a gyermek jelenlegi állapotát, a tanuló a 2015/2016-os tanévtől tankötelezettségét magántanulóként teljesítse, heti 10 órában, fokozatos reintegráció mellett. Rendelkeztek továbbá a rehabilitációt végző szakemberről, valamint annak időkeretéről. A gyermek számára továbbá új általános iskolát jelöltek ki, ahol a tanuló következő tanév szeptemberétől folytathatja tanulmányait, ezt az intézményi kijelölést a szülő is támogatta. (297/2015/OJBIT)

A szülő és a szakértői bizottság együttműködése hatékonyan segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását. A szakértői bizottság vizsgálatának megindítása alapesetben a szülő kérésére, illetve egyetértésével indul. Az eljárás megindítása a szakértői bizottságként eljáró azon feladatellátási helynél kérhető vagy kezdeményezhető, amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló intézményes ellátásban részesül. A mozgásszervi fogyatékoság, az érzékszervi fogyatékoság, valamint a beszéd fogyatékoság megállapítására vagy kizárására irányuló vizsgálat közvetlenül is kérhető, illetve kezdeményezhető az országos szakértői bizottságnál. Ha a gyermek óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesül, az óvoda, az iskola köteles közreműködni vizsgálat iránti kérelem elkészítésében, a kérelem nyomtatványát a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 1. számú melléklete rögzíti.

Másik esetkör, ha a nevelési-oktatási intézmény, vagy a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges, akkor az indok közlésével javasolja a szülőnek a szakértői vizsgálaton való megjelenést és részvételt, a szülő egyetértése esetén óvodai nevelésben,

iskolai nevelésben, oktatásban részesülő gyermek esetén a nevelési-oktatási intézmény gondoskodik arról, - gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság közreműködik abban - hogy a vizsgálati kérelem tíz napon belül kiállításra kerüljön, illetve a javaslattétellel egyidejűleg köteles a szülőt tájékoztatni a vizsgálatok eredményeinek lehetséges következményeiről, a szülőnek a vizsgálattal és annak megállapításaival kapcsolatos jogairól.

A szülő egyetértésének szükségessége alól kivételt tesz a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint a gyermek, tanuló érdekében a járási hivatal kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. Ha a szülő a járási hivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

Egy iskolaigazgató beadványában az iskola egyik tanulóval kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, tájékoztatását. Az intézményvezető kifejtette, hogy a tanuló állapota alapján szerintük nem az ő intézetük a megfelelő intézmény a sajátos nevelési igényű gyermek számára. A beadványozó előadta, hogy a szülők és az iskola közötti elnehezült kommunikáció miatt nem tudják elérni, hogy a gyermeket szakértői bizottság általi felülvizsgálatra a szülők elvigyék. Az igazgató a kialakult helyzetben jogszerűen tehető lépésekről, intézkedési lehetőségekről kérte hivatalunk tájékoztatását. (365/2015/OJBIT)

Ahhoz, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges a szakértői vizsgálaton való megjelenés mellett, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A gyermek, tanuló a szakértői véleményben foglaltak szerinti ellátására akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért.

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

Amennyiben az érintett gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő rendelkezések az irányadóak. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatával kapcsolatban a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el.

A gyermek nevelését, oktatását ellátó iskola, a hivatkozott rendelet 23. § (4) bekezdése szerint, a felülvizsgálati eljárást - tanévenként legfeljebb egy alkalommal - bármikor kezdeményezheti, amelyről - a felülvizsgálat szükségességének indokolásával - a szülőt tájékoztatni köteles.

Egy szülő abban kért segítséget hivatalunktól, hogy mit tegyen, ha gyermeke nagy nehézségek árán csak bukácsol az iskolában, az illetékes pedagógiai szakszolgálattól nem kapnak segítséget, a gyermeknek a heti egy biztosított fejlesztő óra nem elegendő. A szülő elmondása szerint az iskolában jelezte, hogy kérnének gyermekének felmentést matematikából és idegen nyelvből, amit a pedagógusok nem támogattak.

A szülőt tájékoztattuk, hogy a különleges bánásmódot igénylő tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatokról, a szükséges fejlesztésekről a szakértői vizsgálat nyomán kiállított szakértői véleményben kell rendelkezni. A köznevelés rendszerében ezen pedagógiai szakszolgálat által - az irányadó szabályok betartásával - kiállított szakértői vélemény jogi hatással és kötelező erővel bír, mind a gyermek, tanuló, mind pedig a nevelést, oktatást megvalósító intézmény (a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében: kijelölt intézmény) tekintetében. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a különleges bánásmódot igénylő tanuló konkrét ellátásokra való jogosultsága a szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis, hogy szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a tanuló számára a szakértői véleményben előírt fejlesztést a tanuló köteles igénybe venni, számára az ugyanúgy kötelező foglalkozássá válik, mint bármely más tanóra. A nevelést-oktatást végző intézménynek pedig az előírt fejlesztést biztosítani kell a tanuló részére.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett tanuló számára. Amennyiben azonban az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, tájékoztattuk a panaszost, hogy ez esetben lehetősége van jogorvoslással élni az iskola fenntartójánál (állami fenntartású iskola esetében a KLIK területi szervénél, az illetékes tankerület igazgatójánál). Amennyiben azonban a gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdésében rögzített feltételek szerint lehet kezdeményezni és lefolytatni a felülvizsgálati eljárást. (109/2015/OJBIT)

Egy szülő több más szülő nevében is azért fordult hivatalunkhoz, mert úgy érzik, gyermekeik nem kapják meg a megfelelő mennyiségű és minőségű fejlesztést az iskolájukban.

Tájékoztatunk a szülőt, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett tanuló számára. Amennyiben azonban az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, tájékoztattuk a beadványozót, hogy ez esetben az érintett tanulók törvényes képviselőinek lehetősége van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. Amennyiben azonban a gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a felülvizsgálatra vonatkozó jogszabályi rendelkezések az irányadóak. (128/2015/OJBIT)

A hozzánk forduló szülők sok esetben azzal kapcsolatban éltek panasszal, hogy az iskola, illetve a pedagógusok nem veszik figyelembe a gyermek szakértői véleményében foglalt javaslatokat, ilyen módon az előírt fejlesztések mellett a kedvezmények sem biztosítottak a tanulók számára. (142/2015/OJBIT)

A szülők azzal a panasszal fordultak hivatalunkhoz, hogy a gyermekeikre vonatkozó szakértői véleményben foglaltakat nem alkalmazzák a pedagógusok.

Vizsgálatunk során a tankerületi igazgató válaszában kifejtette, hogy a fejlesztő foglalkozásokra kijelölte a megfelelő végzettséggel rendelkező pedagógust, annak idejét és helyét a szülők kérésének megfelelően állapították meg. Nem kaptunk azonban arról tájékoztatást, hogy a pedagógusok számára milyen javaslatokat tartalmaz a szakértői vélemény, és ezek alkalmazására sor kerül-e. A fentiekre tekintettel az iskola igazgatójához fordultunk további informálódás céljából. Az intézményvezető nyilatkozatában kifejtette, hogy a tanulókkal való foglalkozás a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történik, a pedagógusok minden javaslatot maradéktalanul betartanak. A pedagógusok a tanórákon alkalmazzák a szakértői véleményben megfogalmazott javaslatokat, az értékelésnél pedig figyelembe veszik a meghatározott mentesítéseket. Ennek mindennapi megvalósulásáról az intézményvezető rendszeresen konzultál az illetékes tanítókkal, a szakvéleményt kiállító szakszolgálattal. A heti 2 óra fejlesztést a tankerületi igazgató által kijelölt megfelelő végzettségű pedagógus végzi. Ezen kívül anyanyelvből és matematikából heti 1-1 óra felzárkóztatáson vesznek részt. A felzárkózás, felzárkóztatás eredményességét negatívan befolyásolja a hiányzások magas száma, valamint az, hogy a szülők kérésére a tanulók a 2014-2015. tanévben a kötelezően 16 óráig való iskolában tartózkodás alól mentességet kaptak. A másnapi tanítási órákra az otthoni felkészülésük pedig az igazgató véleménye szerint sok esetben hiányos.

Tekintettel arra, hogy az intézményvezető és a szülők elmondása a szakvélemény javaslatainak alkalmazásával kapcsolatban ellentmondóak, az oktatási jogok megsértését nem állapítottuk meg, az ügyet lezártuk. (253/2015/OJBIT, 45/2015/OJBIT)

A szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert gyermeke iskolájában a szakértői véleményt nem tartják be maradéktalanul, a gyereket sok gúnyolódás éri, és számtalan rossz osztályzatot kap. Tájékoztatunk a szülőt az általa sérelmezett helyzetre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről,

jogorvoslati lehetőségekről, informáltuk továbbá a hivatal eljárásáról, annak feltételeiről.
(356/2015/OJBIT, 353/2015/OJBIT)

Az esetek többségében a szülők az értékelés és minősítés alóli mentesítésre irányuló javaslat figyelmen kívül hagyását sérelmezték, amely problémakör mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, mind a sajátos nevelési igényű tanulók esetében is hangsúlyosan felmerült. E kérdéskör jogi szabályozását mindkét érintett csoport tekintetében a következő rendelkezések rögzítik.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat. Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: érettségi rendelet) rendezi.

Az egyéb többletkedvezmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat ugyanezen rendelet 65-72. §-ai rendezik.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezeket a speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs. Mindez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy

tekintetében nem osztályozható, és ebből következően évfolyamisméltésre sem kötelezhető. (215/2015/OJBIT, 141/2015/OJBIT, 6/2015/OJBIT)

Beadványában egy szülő azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy gyermeke számára a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői véleményt az iskola nem fogadja el, és nem biztosítja a tanuló számára az abban foglalt értékelés és minősítés alóli mentesítést. A szülő tájékoztatása szerint a mentesítéssel érintett tantárgyak - magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv - esetében év végén a tanulót osztályozták. A szülő az intézményi döntéssel kapcsolatban megkereste az érintett iskola fenntartóját.

Tájékoztattuk a szülőt kérdésével kapcsolatban az értékelés és minősítés alóli mentesítésre vonatkozó fent ismertetett jogszabályi rendelkezésekről. A szülő által rendelkezésünkre bocsátott szakértői vélemény alapján gyermekük tanulási nehézséggel küzd, erre tekintettel különleges gondozást igényel. A tanuló vizsgálata alapján megfogalmazott javaslatok között a szakértői bizottság - többek között - rendelkezik a magyar nyelv és irodalom, történelem, valamint az idegen nyelv tantárgyak tekintetében az értékelés és minősítés alóli mentesítésről.

Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett tanuló számára. Amennyiben azonban az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, ez esetben az érintettnek lehetősége van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. A rendelkezésre álló információk szerint a szülő panaszával megkereste az iskola fenntartóját, aki utasította az iskola vezetőjét a sérelmezett helyzet orvoslása érdekében. Ezen eljárás a panasz benyújtása idején folyamatban volt.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a fenntartói jogorvoslat kimerítését követően, amennyiben nem oldódik meg az általa sérelmezett helyzet, akkor panaszával kapcsolatban hivatalunknak lehetősége van eljárást indítani. A szülő visszajelzése szerint a panasszal kapcsolatos vizsgálatot követően a fenntartó utasította az intézményvezetőt az említett osztályzatok törlésére, valamint arra, hogy az iskola vegye fel a kapcsolatot az illetékes szakértői bizottsággal a tanuló felülvizsgálata érdekében. (491/2015/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban érdeklődött hivatalunknál, mi a teendő, ha lánya felmentésben részesült matematikából és fizikából diszkalkulia miatt, viszont év végén vizsga van az adott tantárgyból, melyen lányának kötelezővé tették a részvételt, azzal az indoklással, hogy nem számolásból áll a vizsga. Kérdése arra vonatkozott, van-e mód arra, hogy lánya a vizsgát kihagyja, vagy azon könnyítésben részesüljön.

Tájékoztattuk a szülőt kérdésével kapcsolatban az értékelés és minősítés alóli mentesítésre vonatkozó fent ismertetett jogszabályi rendelkezésekről. Tájékoztattuk továbbá arról, hogy amennyiben az intézményi eljárást sérelmesnek érzi, lehetősége van jogorvoslattal élni. (370/2015/OJBIT)

Szülők azzal kapcsolatban éltek panasszal, hogy gyermekük számára az illetékes pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői véleményt az iskola nem akarja elfogadni, és nem biztosítja a

tanuló számára az abban foglalt, matematika tantárgy esetében az értékelés-minősítés alóli mentesítést.

Tájékoztatottuk a szülőket a kérdéskörhöz kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről. A szülők által a hivatalunkba eljuttatott szakvélemény tanúsága szerint gyermekük tanulási nehézséggel küzd, erre tekintettel különleges gondozást igényel. A tanuló vizsgálata alapján megfogalmazott javaslatok között a szakértői bizottság - többek között - rendelkezik matematika tantárgy tekintetében az értékelés és minősítés alóli mentesítésről.

A szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakat elfogadja, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak. A nevelési-oktatási tevékenység folytatására vonatkozó szabályok megszegése kapcsán a Szabs. tv. 248. § (2) bekezdés c) pontja rögzíti, hogy aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el. Ezen eljárás tekintetében a területileg illetékes járási hivatal rendelkezik hatáskörrel.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett tanuló számára. Amennyiben azonban az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, tájékoztattuk a panaszosokat, hogy ez esetben lehetőségük van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál. (407/2015/OJBIT)

Az értékelés, minősítés alóli mentesítés céljából indítható szakértői vizsgálatra vonatkozó jelenleg hatályos részletszabályokat - a korábbi szabályozással azonos tartalommal - a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 15. § (1)-(2) bekezdése rögzíti, miszerint a köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből a tanuló teljesítményének az értékelése, minősítése alóli mentesítés céljából szakértői vizsgálat indítható:

a) az iskolai nevelés-oktatás első-hatodik évfolyamán az adott tanév január 31-éig szükség szerint bármikor,

b) az a) pontban meghatározott évfolyamokra vonatkozóan meghatározott határnapot követően annak a tanévnek a március 31. napjáig, amelyben a tanuló az adott tantárgy tanulását megkezdte.

A szakértői bizottság eljárását e fent meghatározott célból, az ott megjelölt időszaknál későbbi időpontban csak a kiskorú tanuló szülője, illetve a nagykorú tanuló kezdeményezheti. A vizsgálati kérelemhez csatolni kell az érintett iskola igazgatójának a vizsgálat szükségességével kapcsolatos egyetértő nyilatkozatát. Az iskola igazgatója a döntéséhez beszerzi a tanuló osztályfőnöke és az adott tantárgyat tanító pedagógus véleményét.

Az iskola igazgatója egyetértésének hiányában a szakértői bizottság vezetője vagy az általa erre kijelölt bizottsági tag – a kiskorú tanuló esetén a tanuló és a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló meghallgatása után – dönt a vizsgálat szükségességéről vagy a kérelem elutasításáról. A kérelem elutasításáról szóló döntést – határozat formájában –

írásba kell foglalni. A döntés tekintetében a szakértői vélemény felülvizsgálatával kapcsolatos rendelkezéseket kell alkalmazni.

Egy szülő azért élt panasszal hivatalunknál, mert gyermeke számára a pedagógiai szakszolgálat a 16. életév betöltésére hivatkozva nem adta meg idegen nyelvből az értékelés és minősítés alóli mentesítést, miközben a tanulónak komoly problémái vannak ezzel a tantárggyal, diagnosztizáltan diszgráfias. A beadványozó a döntést megkülönböztetőnek érezte, mivel fia osztálytársa ugyanebben a kérdésben mentesítést kapott.

Az értékelés és minősítés alóli mentesítésre vonatkozó jogszabályi rendelkezések mellett tájékoztattuk a szülőt a szakértői vizsgálat megindítására vonatkozó általános szabályoktól eltérő eljárási rendelkezésekről.

A szülő által rendelkezésre bocsátott információk szerint a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezte, amely eljárás a panasz benyújtása idején is folyamatban volt. Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy a gyermek állapotához igazodó javaslatokról való döntés az illetékes szakértői bizottság hatáskörébe tartozik, ezen folyamatban lévő eljárás rendezni fogja a vitatott kérdést.
(332/2015/OJBIT)

Az elmúlt évben is több kérdés érkezett a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló oktatásával összefüggésben igénybe vehető kedvezményekről, juttatásokról. A hivatalhoz érkezett beadványokban elsősorban az utazási kedvezmények igénybevételével kapcsolatban kértek információkat a hozzánk fordulóktól, továbbá jeleztek általuk sérelmesnek ítélt helyzeteket.
(212/2015/OJBIT, 227/2015/OJBIT)

FELSŐOKTATÁS

A felsőoktatás keretszabályait a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) határozza meg, amely 2012. szeptember 1. napján lépett hatályba. A korábbi felsőoktatási törvények alatt megkezdett képzésekről az Nftv. az átmeneti rendelkezések között rendelkezik. Állásfoglalásaink kialakítása során kiemelten figyelembe kellett vennünk, hogy egy-egy panasz melyik törvény hatály alá tartozik, ennek megfelelően adtunk tájékoztatást a hozzánk fordulóknak.

A 2015. évi felsőoktatást érintő jogszabály-módosítások eredményeként – többek között – bevezetésre került a képzési és oktatási problémák feltárása céljából a kompetenciamérés; új felsőoktatási intézményi formaként megjelent az alkalmazott tudományok egyeteme, amelynek keretében több főiskola elnevezése megváltozott. A felsőoktatási intézmény stratégiai döntéseinek megalapozása, valamint a gazdálkodási tevékenység szakmai támogatása és ellenőrzése céljából megjelent a konzisztórium. Az elmaradott régiók versenyképességének fejlesztése érdekében székhelyen kívüli képzésként közösségi felsőoktatási képzési központ is alapítható.

Az Nftv. a jogellenesen vagy bűncselekménnyel megszerzett oklevél, illetve nyelvvizsgabizonyítvány visszavonásának lehetőségét is megteremti. 2015. szeptember 1-től bevezeti a jogalkotó a finanszírozási formák közötti átsorolással kapcsolatban a jogszabályi lehetőségét a minimum követelmények központi meghatározásának. Ennek értelmében azon hallgató, aki továbbra is állami ösztöndíjjal támogatott képzésben kíván részt venni, annak az utolsó két aktív félév átlagában legalább tizenhét kreditet kell szereznie félévenként, a tanulmányi átlag minimuma pedig központilag kerül meghatározásra. Utóbbi két rendelkezést a törvény felmenő rendszerben vezeti be a 2016/2017. tanév első félévétől tanulmányaikat megkezdő hallgatókra.

Az Nftv. adja a felsőoktatás keretszabályait, amely törvény mellett további részletszabályokat tartalmaznak a következő rendeletek. Az érettségire vonatkozóan az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: érettségi rendelet), illetve a köznevelési törvény, míg a felvétellel kapcsolatban a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: felvételi rendelet). Az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletben lehet megtekinteni többek között az érintett szakok idegennyelvi követelményeit. A különböző ösztöndíjakra, támogatásokra és eljárási díjakra vonatkozó rendelkezéseket a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: térítési és juttatási rendelet) szabályozza. 2015. április 17-én lépett hatályba az Nftv. végrehajtási rendelete, a fogyatékossgal élő hallgatók esélyegyenlőségének előmozdítására vonatkozó szabályozást is tartalmazó 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 2015. évi végrehajtási rendelet).

A felsőoktatási területen hozzánk érkezett panaszokat hagyományosan három nagy csoportba osztjuk: az első csoportba a felvétellel és az érettségivel kapcsolatos ügyek kerülnek. A második csoportot a tanulmányi kötelezettségek teljesítésének gyakorlatát taglaló ügyek alkotják, míg a harmadik csoportba a tanulmányok finanszírozásának kérdéseit érintő ügyek tartoznak.

ÉRETTSÉGI-FELVÉTELI A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE

Az érettségivel és a felsőoktatási intézményekbe való felvétellel kapcsolatos ügyeket évek óta összevontan kezeljük, mivel e két eljárás ezer szálon kapcsolódik egymáshoz, az önálló felvételi vizsga általános eltörlése óta az érettségi vizsga lépett annak helyébe. Az érettségi bizonyítvány középiskolai végzettséget tanúsít és a hatályos felsőoktatási törvényben meghatározottak szerint felsőoktatási intézménybe való felvételre jogosít.

Az érettségi vizsgára az érettségi rendelet mellett vonatkoznak a köznevelési törvény szabályai is, a felvételre pedig a felsőoktatási felvételi eljárásairól szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet (felvételi rendelet) mellett az Nftv. rendelkezései.

A továbbtanulni szándékozó tanuló felvételi eredményét jelentősen befolyásolhatja egy érettségi vizsga(rész) elmulasztása, sikertelensége, illetve annak későbbi pótlásának vagy megismétlésének jogszabályban rögzített feltételei.

Egy szülő gyermeke emelt szintű informatika érettségi vizsga pótlásának lehetőségével kapcsolatban érdeklődött. Az informatika tantárgy pótlásával kapcsolatban az érettségi rendelet rögzíti a pótlás módját és részletszabályait, így ha a vizsgázó egy vizsgatárgy gyakorlati vizsgarészének teljesítésére – neki fel nem róható okból – képtelenné válik, az adott vizsgatárgy helyett másik vizsgatárgyat választhat, vagy a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolhatja. Utóbbi esetben két vizsgatételt kell húznia és kifejtenie, a pótlás tényét pedig a törzslapon, az érettségi bizonyítványában, tanúsítványában – záradék formájában – fel kell tüntetni. A felvételi rendelet szerint nem számítható érettségi pont az érettségi vizsgatárgy százalékos eredményéből, amennyiben a vizsgázó a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolta, és az érettségi bizonyítványt, illetve a tanúsítványt fenti záradékkal látták el. A jogszabályban foglaltakra figyelemmel az ügyben oktatási jogsérelmet nem tudunk kimutatni. A panaszos szülő által felvetettek érdeksérelmet okozhatnak, azonban ezzel kapcsolatban nincs hatáskörünk vizsgálatot indítani. (350/2015/OJBIT)

A felvételi jelentkezés határideje megelőzi az érettségi vizsgaidőszakot, azonban a sikertelen érettségi vizsga nem teremt jogalapot a már befizetett felvételi eljárással kapcsolatos jelentkezési díj visszakövetelésére.

A panaszos szülő sérelmezte, hogy leánya matematikából elégtelen osztályzatot kapott év végén, ami miatt elvesztette a felsőoktatási jelentkezéssel kapcsolatban befizetett jelentkezési díjat. Tájékoztattuk, hogy a felvételi tájékoztató alapján a befizetett felvételi eljárási díj visszaigényelhető, amennyiben a jelentkező legkésőbb a jelentkezési határidő lejártáig visszavonja felvételi jelentkezési kérelmét; ha elkésett felvételi kérelme elutasításra kerül; ha a meghatározott felvételi eljárási díjnál magasabb összeget fizetett be, a különbözet erejéig; vagy ha nem nyújtott be érvényes felvételi jelentkezési kérelmet.

Amennyiben a tanuló érvényes jelentkezést nyújtott be, de utólag – a jelentkezési határidőt követően – bármilyen okból meggondolta magát és visszavonja jelentkezési szándékát – törölteti az összes jelentkezési helyét –, illetve csak egyes jelentkezési helyeit törölteti, az eljárási díj visszafizetésére nincs mód. (315/2015/OJBIT)

Egy szülő fordult hozzánk a korábban hatosztályos gimnáziumban tanuló gyermeke felvételi pontjaival kapcsolatos kifogásaival.

A panaszos azzal kapcsolatban kereste meg hivatalunkat, hogy gyermeke a felsőoktatási felvételi eljárás során nem érte el az állami ösztöndíjjal támogatott képzéshez szükséges ponthatárt a 2014. évi általános felsőoktatási felvételi eljárás során. A jelentkező hatosztályos gimnáziumban folytatott tanulmányokat, ahol a földrajz tantárgy utolsó két éve a 8-9. évfolyamra esett, amelyben a panaszos szerint már középiskolai tananyagot oktattak a gyermeke számára. A közoktatási törvényben, valamint a felvételi rendeletben foglalt rendelkezések azonban kizárják a 8. évfolyamon teljesített tanulmányokból felvételi pont számítását. A szülő szerint a hat- és nyolcosztályos középiskolák pedagógiai koncepciójának az a lényege, hogy a nyolcosztályos általános iskola és a négyosztályos középiskola közti határvonalat máshol húzzák meg, így esetenként a kilencedik évfolyamnál jóval előbb kezdődik meg a középfokú nevelési-oktatási szakasz.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, ennek keretében pedig a köznevelési és a felsőoktatási szaktárcához fordultunk. A köznevelésért felelős helyettes államtitkár levelében arról tájékoztattott, hogy a köznevelési törvény hatályba lépéséig az iskola – nevelőtestület – határozhatta meg, hogy a nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési feladatokat milyen tantárgyi szerkezetben és milyen szakaszolással dolgozza fel. A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendeletben kerültek kiadásra a Nat. alapján a miniszter által kiadott kerettantervek. A hatosztályos gimnázium esetében 2013 szeptemberétől felmenő rendszerben került bevezetésre a kerettanterv, amely az egyes évfolyamokon tanítandó kötelező tantárgyakat is meghatározza. Ebből következően már nem fordulhat elő, hogy a természettudományos tantárgyak tanítása 10. évfolyam előtt befejeződjön.

A felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár tájékoztatása szerint a kilencedik évfolyam előtt tanult tantárgyak beszámítására nincs lehetőség, de mivel a felvételi rendszer érzékeny a felmerülő problémákra, ezért a tanulmányi pontok számításánál lehetőséget biztosít a természettudományos tárgyak beszámításánál a különböző variációkra, így például egy, két évig tanult tárgy vagy kettő, egy-egy évben tanult tárgy megjelölésével.

A tájékoztatásokból azt állapítottuk meg, hogy a jövőre vonatkozóan a jogszabályok rendezik a tantárgyi struktúra központi szabályozásával a szülő természettudományos tantárgyakkal kapcsolatos felvetéseit, azonban a panaszos gyermeke ügyében az oktatási jogsértés orvoslására nincs mód. (172/2015/OJBIT)

A felsőoktatási felvételi eljárás során a fogyatékossgal élő jelentkező részére adható többletpontokkal kapcsolatban a felhatalmazó rendelkezést az Nftv. 41. § (1) bekezdés c) pontja határozza meg. Eszerint a Kormány a fogyatékossgal élő jelentkezők csoportjához tartozók esélyegyenlőségét a felsőoktatási felvételi eljárás, illetve a felsőoktatási tanulmányai során biztosítja. Fontos kiemelni azonban, hogy a fenti szabályozásban foglaltaknak korlátja, hogy az esélyegyenlőség biztosításának teljesítése során nem lehet mentesíteni a jelentkezőt a felsőoktatási szakképzésben, alap- és mesterképzésben az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények teljesítése alól. Az Nftv. értelmező rendelkezése szerint a fogyatékossgal élő hallgató (jelentkező) az, aki mozgásszervi, érzékszervi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékossgal együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum-zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A továbbtanulás szempontjából a felvételi rendelet szabályozza az esélyegyenlőség biztosítását garantáló rendelkezéseket. A felvételi eljárásban többletpontra jogosító egyik körülmény a fogyatékossgal. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a fogyatékossgal élő jelentkező minden jelentkezési helyén 40 többletpontra jogosult. A jelentkező jogosultságát (a kedvezményre jogosító feltételek meglétét) a meghatározott határidőig kell igazolni. Az igazolás pontos módját, az ezzel kapcsolatos információkat a Felsőoktatási felvételi tájékoztató tartalmazza az Nftv.-ben és 2015. évi végrehajtási rendeletében rögzítettekkel egyezően.

Egy tanulási nehézséggel küzdő panaszos a korábban folytatott középfokú tanulmányai idején kiállított szakértői vélemények megállapításait sérelmezi, és a felülvizsgálat lehetőségéről érdeklődött, mivel a felvételi eljárás során ezen tényre kívánt hivatkozni. Továbbtanulási szándékára tekintettel a státuszának felülvizsgálata szempontjából a felvételi eljárásra, illetve a felsőoktatásra vonatkozó hatályos szabályok az irányadóak. Tájékoztatuk a panaszost, hogy a korábban részére kiállított szakértői vélemény alapján köznevelési státusza szerint tanulási nehézséggel küzd, vagyis kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő tanuló, azonban nem sajátos nevelési igényű. Erre tekintettel a felsőoktatási felvételi eljárásban nem tekinthető fogyatékossgal élő jelentkezőnek. Javasoltuk számára, hogy amennyiben továbbra is vitatja státuszát, ez esetben kezdeményezze a kérdés felülvizsgálatát az illetékes kormányhivatalnál. (452/2015/OJBIT)

Az Nftv. 49. § (8) bekezdése alapján a fogyatékossgal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékossgalhoz igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani számára ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő

kötelezettségeit. Indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól. Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. A vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni a segédeszköz – így különösen írógép, számítógép – alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását. Az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez. A fogyatékossgal élő hallgatók és jelentkezők esélyegyenlőségét biztosító részletszabályokat a 2015. évi végrehajtási rendelet tartalmazza.

A panaszos gyermeke tanulási nehézségeire tekintettel a felsőoktatási felvételi eljárás során alkalmazható könnyítéssel kapcsolatban érdeklődött. Tájékoztatuk a szülőt a jogszabályi rendelkezésekről, a 2015. évi végrehajtási rendeletben foglalt részletszabályokról és a jelentkező részére adható kedvezményekről, az igazolás rendjéről, továbbá a státuszának felülvizsgálatára vonatkozó eljárási szabályokról. (472/2015/OJBIT)

A speciális szükségletű hallgatók tanulmányainak folytatásához szükséges elvek és lehetőségek, valamint az ehhez kapcsolódó könnyítések, felmentések kereteit, határait az Alaptörvény által meghatározott esélyegyenlőség előmozdításának követelménye és a művelődéshez való jog jelöli ki. Az esélyegyenlőség előmozdításának követelményével az Alaptörvény állami feladatként határozza meg az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését szolgáló intézkedéseket, ehhez kötődően külön védelmet igénylő csoportként nevesíti a fogyatékkal élőket.

A fogyatékos személyek az őket mindenki mással egyenlően megillető jogaikkal állapotukból fakadóan kevésbé tudnak élni, ezért indokolt, hogy minden lehetséges módon előnyben részesüljenek. Az előnyben részesítés követelménye a társadalom valamennyi területén érvényesítendő elv, ennek megfelelően garanciális rendelkezései a felsőoktatásra vonatkozó ágazati jogszabályokban is rögzítésre kerültek. Ezen keretek között, a felmerülő korlátok elbontásával biztosítja a jogalkotó az esélyegyenlőség teljesülését a tudás kibontakoztatásának elősegítése érdekében. Az emberi méltósághoz való jog abszolút jellegű lényeges tartalmát minden ember egyenlő méltósága testesíti meg, ehhez kötődik a személyiség szabad kibontakozását lehetővé tevő azon nevesített jog is, amely a megfelelő képességű magyar állampolgárokat felsőoktatási intézményben felsőfokú tanulmányok folytatására jogosítja.

Az állam felsőoktatással kapcsolatos alkotmányos feladata, hogy a tanuláshoz való jog előfeltételeit megteremtse és e jogot igénye szerint bármely, a felsőfokú oktatásban való részvétel szempontjából megfelelő képességekkel rendelkező polgár számára biztosítsa. A felsőfokú oktatásban részvétel lehetősége tehát képességei szerint illeti meg a magyar állampolgárokat, az adott képzésben való felvételi eljárás során a hallgatónak számot kell

adnia tudásáról, csak ennek teljesülésével nyerhet felvételt bármely felsőoktatási intézménybe. Aki a lebontott gáta ellenére nem tud számot adni tudásáról, az előírt követelményeket nem teljesíti, az nem jogosult felvételt nyerni, és így közvetve képzettséget igazoló oklevelet szerezni a kívánt felsőoktatási képzés keretében.

Egy diszlexiával élő jelentkező kívánt felsőoktatásba felvételt nyerni, azonban ezt elutasították arra hivatkozással, hogy az érettségi eredménye alapján számolt pontjai nem érték el a felvételhez szükséges minimum szintet, vagyis a 280 pontot. Az esélyegyelőségért kapható többletpontokat tekintve bekerülhetett volna a kívánt képzésre, ennek minimum ponthatárba történő beszámíthatóságát azonban jogszabály zárja ki. A pontszámítás során az emelt szintű érettségiért, nyelvvizsgáért, szakirányú OKJ szerinti szakképesítésére járó többletpontokat is figyelembe veszik.

A felvételi rendelet értelmében csak az a jelentkező vehető fel, akinek a 19. §, 20. § és a 21. § (1) bekezdés j) pontja szerint járó többletpontokkal együtt, de más jogcímen adható többletpontok nélkül számított pontszáma eléri vagy meghaladja a 280 pontot. Eszerint az esélyegyenlőségért adható többletpontok ezen ponthatárba nem számítanak bele. Tájékoztattuk a panaszost a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, továbbá felhívtuk a panaszos figyelmét az ismétlődő érettségi vizsga, a felsőoktatási szakképzésben vagy OKJ-s képzésben való részvétel lehetőségéről is. (484/2015/OJBIT, 539/2015/OJBIT)

A tanulmányi versenyen elért eredmények alapján szintén többletpontok járnak. Ilyen verseny az Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny (OKTV), a Szakmacsoportos szakmai előkészítő érettségi tantárgyak versenye (SZÉTV) és a Középiskolai Tudományos Diákkörök Országos Konferenciája (TUDOK).

Egy felsőoktatásba jelentkező a TUDOK-on elért eredményére kapható többletpontokkal kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A versenyen témamegkötés nélkül készítenek a fiatalok tudományos kutatást. Az elődöntőn a szociológia és közgazdaságtan versenyszekcióba sorolták a pályamunkáját, amelyről tovább jutott a döntőbe, ahol szociológia szekcióban első díjat szerzett, és ezzel 20 többletpontra jogosult magyar nyelv és irodalom tantárgyból. A panaszos azonban többnyire gazdasági képzésre jelentkezik, ahol a magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzésre történő bejutás esélyeit nagyban növelné a 20 többletpont, de azt csak történelem tantárgy esetén tudná beszámíttatni. A konkrét eset kapcsán megállapítottuk, hogy a panaszos a szekció-besorolással kapcsolatban rendelkezésre álló jogorvoslat kimerítését elmulasztotta. Azonban az általa felvetettekkel kapcsolatban általánosságban a felsőoktatásért felelős államtitkársághoz fordultunk. A szaktárca tájékoztatásából kiderült, hogy szükségesnek ítélték a szekciókba sorolt teljesítmények, és az érettségi tantárgyak megfeleltetésének felülvizsgálatát. Erre tekintettel az Oktatási Hivatal újból felvette a kapcsolatot a TUDOK verseny szervezéséért felelős Kutató Diákokért Alapítvánnyal, akik megküldték az aktuális szekciólistát, így a 2016-os felsőoktatási felvételi tájékoztatókba már az új listák kerülnek be. Az ügyben az Oktatási Hivatal és a verseny szervezői között további egyeztetések várhatóak. (404/2015/OJBIT)

A felsőoktatási intézmények autonómiájának körébe tartozik az a kérdés, hogy mely napra írja ki a felvételi vizsgáját. A felsőoktatási jogszabályok nem tiltják azt, hogy több intézmény ugyanarra az időpontra hirdessen meg felvételi vizsgát. Ilyen esetben az intézmények megadhatnak pótfelvételi időpontot is, ám erre nem kötelezhetők. A jelentkezők a felsőoktatási felvételi tájékoztatóból idejében értesülhetnek a vizsgák időpontjáról, és jelentkezéseik beadásakor ezt az információt is figyelembe vehetik. A jelentkezők szabad intézményválasztási jogát a fenti gyakorlat nem korlátozza, a felvételiző szabadon választhat az intézmények között. E jognak ugyanis nincs olyan vetülete, hogy egyszerre több intézmény választását is lehetővé tegye a jelentkező számára. A felvételiző egy adott intézménybe való bejutásának esélyét sem csökkenti ez a rendszer, hiszen ez az adott intézmény felvételi vizsgáján dől el, minden pályázóra nézve ugyanazon feltételek mellett. A felsőoktatási jogszabályok pedig nem garantálják azt, hogy egy időben több intézménybe is rendelkezzen bejutási eséllyel a felvételiző, és ezt álláspontunk szerint nem is kell garantálniuk, ez az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében foglalt művelődéshez való jogból sem vezethető le.

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk vizsgálatát, hogy a művészeti egyetemek a felvételi eljárás során azonos időpontokra szervezik a vizsgáikat. A korábbi években többen fordultak már hozzánk hasonló panasszal. Az ügyben változatlan az álláspontunk, amelyről tájékoztattuk a jelentkezőt. Felhívtuk a beadványt benyújtó figyelmét arra, hogy a felvételi rendelet alapján, a felsőoktatási intézmény által szervezett gyakorlati, egészségügyi alkalmassági, pályaalkalmassági és nyelvi alkalmassági vizsga, valamint a mesterképzésben szervezett felvételi vizsga esetén meghatározott külön eljárási díj esetlegesen visszaigényelhető, ennek szabályairól a felvételi tájékoztatóból tud informálódni. (183/2015/OJBIT)

TANULMÁNYI ÉS VIZSGAÜGYEK

A hallgatói jogviszony a felvételtől vagy az átvételtől szóló döntés alapján, a beiratkozással jön létre. A hallgatói jogviszony-igazoláshoz fontos joghatások kötődnek, így annak kérelemre történő kiadásának elmaradása sértheti a hallgató információs önrendelkezéshez való jogait.

Egy passzív hallgatói jogviszonnal rendelkező panaszos hivatalunkhoz fordult, mert a felsőoktatási intézmény tartozás miatt nem adta ki részére a kért jogviszony-igazolását. Tekintettel arra, hogy a hallgató nem merítette ki a jogorvoslati lehetőséget, vizsgálat megindítására nem volt módunk. De tájékoztattuk a hallgatót, hogy az Nftv.-ben foglaltak szerint a hallgatói jogviszony típusa, keletkezésének és megszűnésének időpontja és módja az Infotv. szerinti személyes adatnak minősülnek. Az információs önrendelkezési jog egyik legfontosabb garanciája az érintettek tájékoztatáshoz való joga. Eszerint az érintettet kérésére tájékoztatni kell a kezelt adatairól és az adatkezelés legfontosabb körülményeiről. Az Infotv. szerint a hallgatói jogviszonyra vonatkozó

személyes adatok kezelője a felsőoktatási intézmény, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket be kell tartania. Mindezekre tekintettel az érintett kérelmezheti az adatkezelőnél tájékoztatását személyes adatai kezeléséről. A tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos adatkörre vonatkozóan tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be. Egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. Az érintettek tájékoztatáshoz való joga azonban nem korlátlan. Az Infotv. alapján az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak a jogszabályban meghatározott esetekben tagadhatja meg. Jelenleg azonban nincs olyan hatályos törvényi rendelkezés, amely a hallgatók tájékoztatáshoz való jogát a fentiek szerint korlátozná, ennek megfelelően a tájékoztatást tehát minden esetben meg kell adni. Az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül, közérthető formában, az érintett erre irányuló kérelmére írásban megadni a tájékoztatást. A tájékoztatáshoz való jog gyakorlásának tipikus módja a törvény alapján az, hogy az érintett levélben kéri az adatkezelőtől a tájékoztatás megadását, aki arra levélben válaszol. Tájékoztattuk a panaszos hallgatót, hogy amennyiben úgy érzi, hogy a hallgatói jogviszony igazolásának kiadásával kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy lehetősége van Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz fordulni. (168/2015/OJBIT)

Egy hallgató megítélése szerint az állampolgárok nagyobb csoportjának alapvető jogait sértheti a jogszabályokban előírt tanulmányi követelmény, miszerint alapképzésben harminc kredit teljesítését írják elő félévente. A panaszos előadta, hogy egy kredit teljesítése az Nftv. szerint harminc óra tanulást jelent, véleménye alapján mindezek megkövetelése a hallgatók alapjogait sérti, mivel heti negyven óránál több tanulást, kvázi munkát követelnek meg tőlük. A hallgató érvelése szerint saját szemeszterének időtartamát figyelembe véve ez a napi 8 órát meghaladó elfoglaltság „túldolgoztatásnak” minősül.

A hallgatót tájékoztattuk, hogy az Alaptörvény XVII. cikke alapján a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz való jog a munkavállalókat illeti meg, valamint a munka törvénykönyve a felsőoktatásban tanulmányokat folytató hallgatókra nem alkalmazható. A felsőoktatásra vonatkozó jogszabályok között nincs jelen a „túldolgoztatás” fogalma, nem szabják meg a hallgatók tanulmányaira fordítható idő maximumát. Ez egyrészt abból fakad, hogy képességei alapján adott kredit teljesítéséhez szükséges tananyag elsajátításához a különböző hallgatóknak eltérő időre lehet szükség. Továbbá mindenkinek lehetőségeire és szorgalmára van bízva, hogy a kötelező anyagon felül milyen mértékben osztja be az idejét a tanulmányokban való elmélyülésben, így segítve elő a későbbi lehető legsikeresebb munkavállalást.

Az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdésében a művelődéshez való jogon belül a felsőfokú oktatással kapcsolatban azt a követelményt támasztja, hogy a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető legyen. Az alapfokú, középfokú oktatással szemben a felsőoktatáshoz való jog már sem nem kötelező, sem nem ingyenes. Az, hogy igénybe veszi-e a felsőoktatáshoz való hozzáférés lehetőségét, az érintett felelős döntése. Az Nftv. értelmező rendelkezése szerint a kredit a hallgatói tanulmányi munka mértékegysége, amely a tantárgy, illetve a tantervi egység vonatkozásában kifejezi azt a becsült időt, amely meghatározott ismeretek elsajátításához, a követelmények teljesítéséhez szükséges. Egy kredit átlagosan harminc tanulmányi munkaórát jelent, a kredit értéke

– feltéve, hogy a hallgató teljesítményét elfogadták – nem függ attól, hogy a hallgató a tudására milyen értékelést kapott. Álláspontunk szerint jogszabálysértés ezzel kapcsolatban azért sem mutatható ki, mert a „becsült” és „átlagos” kifejezések nem egzaktan írják elő a tanulmányi munka mértékegységét, továbbá a panaszos által felvetettekkel szemben a kreditek teljesítése nem kizárólag tanórán való részvétellel történik, abba a tananyag önálló elsajátítását is érteni kell, amely ennek megfelelően a hét bármely napján történhet. (395/2015/OJBIT)

Minden évben érkezik panasz a tanulmányi teljesítményre kapott érdemjegyekkel kapcsolatban. Az Nftv. szűk esetkörben biztosít jogorvoslati lehetőséget a tanulmányok értékelésével összefüggésben, így akkor indítható eljárás a döntés ellen, ha a döntés nem a felsőoktatási intézmény által elfogadott követelményekre épült, illetve a döntés ellentétes a felsőoktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában foglaltakkal, vagy megszegtek a vizsga megszervezésére vonatkozó rendelkezéseket. Ezek alapján a hallgató az értékeléssel kapcsolatos panasz esetén kizárólag az eljárási szabály megsértése esetén kérelmezhet felülvizsgálatot. A tanulmányi követelmények teljesítésének értékelése ugyanis az adott felsőoktatási intézmény erre felkért oktatóinak feladata, tartalma pedig alapvetően az oktatói autonómia körébe tartozik. Tartalmi szempontból tehát hivatalunk nem vizsgálhatja felül az értékelést, amennyiben az formailag megalapozottnak minősíthető.

Egy panaszos záróvizsgán, szakdolgozat védésével kapcsolatban hozott egyetemi döntés ellen élt panasszal, jogszerűtlennek minősítve az intézményi eljárást, vele szemben durva elfogultságot vélelmezve. Az egyik oktatóval szemben kizárást kért az ismétlő vizsga alkalmával, azonban ezt a felsőoktatási intézmény saját szabályzata zárta ki, mivel a szakdolgozatot másodolvasatban bíráló oktató jelenléte kötelező a záróvizsga során. A 2005. évi felsőoktatási törvény és az Nftv. rendelkezései szerint is a záróvizsga az oklevél megszerzéséhez szükséges ismeretek, készségek és képességek ellenőrzése és értékelése, amelynek során a hallgatónak arról is tanúságot kell tennie, hogy a tanult ismereteket alkalmazni tudja. A záróvizsga a tantervben meghatározottak szerint több részből – szakdolgozat vagy diplomamunka megvédéséből, további szóbeli, írásbeli, gyakorlati vizsgarészekből – állhat.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény végrehajtásához szükséges egyes rendelkezésekről szóló 248/2012. (VIII. 31.) Korm. rendelet alapján, ha a sikertelen vizsgát követő javítóvizsga nem volt sikeres, és a vizsgán, valamint a javítóvizsgán ugyanaz az egy személy vizsgáztatott, a hallgató kérésére biztosítani kell, hogy az ismétlő javítóvizsgát másik oktató vagy vizsgabizottság előtt tehesse le. Ezt a rendelkezést csak akkor lehet alkalmazni, ha már a vizsga és a javítóvizsga sem sikerült, továbbá ugyanaz a vizsgáztató egyedül értékelt mindkét alkalommal. Ebben az esetben másik oktató vagy vizsgabizottság előtti vizsgázásra való kötelezettséget ír elő a jogszabály a hallgató kérelmére, ezzel is azt a szemléletet erősítve, hogy a bizottság előtti vizsgázás lehetősége az esetleges elfogultságot megalapozatlanná teszi.

A vizsgálat megállapításai szerint a panaszos azonban eleve bizottság előtt kísérelte meg teljesíteni záróvizsgáját, amelynek kibővítését is felkínálta az intézmény a hallgató aggodalmainak eloszlatására. Az előbbieknél megfelelően a beadványában foglaltakkal kapcsolatban oktatási jogsérelmet nem tudunk kimutatni, ezért az ügyet lezártuk. (79/2015/OJBIT)

Az értékelés során lényeges elvárás a felsőoktatási intézménnyel szemben, hogy a tanegységek teljesítésével kapcsolatos követelményeket a hallgatók előre megismerhessék, majd az értékelés során az érintett a jogszabályokban, intézményi szabályzatokban és tantárgyi követelményekben foglaltakra figyelemmel kapjon érdemjegyet.

Egy magyar-történelem osztatlan tanári szakos hallgató kérte vizsgálatunk megindítását, mivel egy tantárgyból elégtelenre minősítették a teljesítményét. Állítása szerint az oktató nem az általa meghirdetett követelményeknek megfelelően értékelt. A panaszos elmondása szerint a tanév elején meghirdetett követelményrendszerben az állt, hogy a félévi követelmény a foglalkozásokon való részvétel, dolgozat készítése megadott témában, valamint a gyakorlati jegy megszerzésének feltétele a zárhelyi dolgozat írása. A hallgató állítása szerint a gyakorlatokon részt vett, a tanulmányi vizsgaszabályzat előírásait betartotta. A megadott témában dolgozatot készített, amire az oktató értékelése alapján 3/4-et kapott. A zárhelyi dolgozatra is jegyet kapott, ahol a tudását 1/2-re minősítették. Emellett a tárgyból egy harmadik jegyet is kapott, egy újabb dolgozatot írt, amire 3/4-et kapott. Ez alapján az oktátónak érdemjegyet kellett volna adnia, a követelmény szerint 2 jegy alapján, mely a dolgozat és a zh érdemjegyeiből származik. A beadványozó álláspontja, hogy sérült a tanulmányi és vizsgaszabályzat (TVSZ), ami szerint az értékelés vizsga és gyakorlati jegy esetében ötfokozatú; jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1). A panaszos minden, a követelményrendszerben feltüntetett számonkérésre, valamint az ott nem feltüntetett számonkérésekre is tört jegyet kapott.

A felsőoktatási intézmény a hallgató kérelmével kapcsolatban azt a döntést hozta, hogy a sikertelen gyakorlati jegy javítását engedélyezte, ennek keretében pedig az érintett tanszék figyelmét felhívta, hogy írjon ki új időpontot a hallgató számára javítás céljából, illetve vizsgabizottságot állítson fel. A panaszos ezt nem fogadta el, mert jogorvoslati kérelmében az érdemjegy megváltoztatását kérte. Az ügyben vizsgálatot indítottunk, ennek során megállapítottuk, hogy a hallgató által kapott részeredmények nem értelmezhetőek a jogszabályok szerint, a hallgatót ért oktatási jogsérelemre tekintettel kezdeményeztük, hogy a felsőoktatási intézmény változtassa meg a jogorvoslati döntését úgy, hogy az elsőfokú döntést megsemmisíti, és a döntéshozót új eljárás lefolytatására utasítja. Az oktatóknak szóló utasításban külön térjen ki arra, hogy kizárólag a jogszabályok szerint értékeljen a korábban teljesített követelmények – órai jelenlét, dolgozat készítése megadott témában, zárhelyi dolgozat – tekintetében. Kezdeményeztük azt is, hogy az intézmény oktatói a jövőben az oktatói autonómiára figyelemmel, de a jogszabályi követelményeknek, továbbá a belső szabályzatokban foglaltak alapján járjanak el az egyes tantárgyak értékelési rendjének kialakításakor és végrehajtásakor. A felsőoktatási intézmény vezetőjének tájékoztatása szerint mindkét kezdeményezésünket elfogadta, megtette a szükséges intézkedéseket, így az ügyet lezártuk. (104/2015/OJBIT)

A tanulmányi és vizsgaügyek sajátos körét jelenti a vendéghallgatói jogviszony. Egy hallgató ugyanazon felsőoktatási intézmény másik szervezeti egységénél szeretett volna vendéghallgatói jogviszony keretében teljesíteni egy adott tanegységet. A fogadó kar engedélyezte a hallgató kérelmét, azonban a saját karán elutasították azt.

Az elsőfokú határozat szerint a hallgató deklarálta a „könnyebb” jegyszerzés miatt kérelmezte ezt a megoldást, míg a másodfokú döntés értelmében az előkövetelményi rendre hivatkozással utasították el a panaszos jogorvoslati kérelmét. A felsőoktatási intézmény szabályzata szerint a hallgatónak ott kell teljesítenie az adott tantárgyat, amelyik szakon az adott tantárgyat először felvette. Elfogadtuk az intézmény azon érvelését, hogy a hallgató már a saját karán teljesítette a tantárgy első részét, a mintatanterv szerint pedig a két kurzus egy tantárgynak számít, két féléves bontásban. Tekintettel arra, hogy a panaszban foglaltakkal kapcsolatban oktatási jogsérelmet nem tudunk kimutatni, ezért az ügyet kezdeményezés megfogalmazása nélkül lezártuk. (46/2015/OJBIT)

A hallgatói jogviszony a felvételtől vagy az átvételtől szóló döntés alapján, a beiratkozással jön létre. A hallgató kérheti átvételét azonos, illetve másik felsőoktatási intézmény ugyanazon képzési területéhez tartozó szakjára. Aki a felsőoktatási intézménybe felvételt vagy átvételt nyert, a felvételtől, átvételtől szóló döntés jogerőre emelkedését követően jogosult beiratkozással hallgatói jogviszonyt létesíteni, továbbá köteles a jogszabályban meghatározott kötelezettségek teljesítésére. Megszűnik a hallgatói jogviszony, ha a hallgatót másik felsőoktatási intézmény átvette, az átvétel napján. Mindezek értelmében amennyiben a hallgató átvételre kerül, akkor az új felsőoktatási intézményben hallgatói jogviszonya keletkezik, tanulmányait itt folytathatja, a korábbi hallgatói jogviszonya az átvételről szóló döntéssel egyidejűleg megszűnik. Az átvételnek korlátot szab az, hogy csak ugyanazon képzési területéhez tartozó szakra, valamint csak azonos végzettségi szintet eredményező szakra engedélyezhető. (641/2015/OJBIT)

A kreditrendszer bevezetése óta a vendéghallgatói jogviszony, az átvétel, vagy egy ismételt felvétel esetén a korábbi tanulmányok vagy esetleges munkatapasztalat beszámításáról a felsőoktatási intézmény kreditátviteli eljárás során hoz döntést. Az Nftv. rendelkezései szerint egy adott ismeretanyag elsajátításáért egy alkalommal adható kredit. A kreditelismerés – tantárgy (modul) előírt kimeneti követelményei alapján – kizárólag a kredit megállapításának alapjául szolgáló tudás összevetésével történik. El kell ismerni a kreditet, ha az összevetett tudás legalább hetvenöt százalékban megegyezik. A tudás összevetését a felsőoktatási intézmény e célra létrehozott bizottsága (a kreditátviteli bizottság) végzi. A kreditátviteli bizottság az előzetesen nem formális, informális tanulás során megszerzett tudást, munkatapasztalatot tanulmányi követelmény teljesítéseként ismerheti el. Fontos korlátozás, hogy a kreditátvitellel kapcsolatos kérdéseket a tanulmányi és vizsgaszabályzatban kell szabályozni, azzal a megkötéssel, hogy a hallgató a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzéséhez – a felsőoktatási intézményben folytatott, illetve más korábbi tanulmányok, továbbá az előzetesen megszerzett tudás kreditértékként való elismerése esetén is – a tanulmányi és vizsgaszabályzat szerinti kreditet, de legalább a képzés kreditértékének harmadát az adott intézményben köteles teljesíteni. Átvételi vagy ismételt felvételi szándék esetén érdemes előzetesen a kiválasztott felsőoktatási intézménynél érdeklődni.

Egy másik hallgató átvételére tekintettel kívánta a tantárgyait elismertetni, de a fogadó intézmény a kreditek harmadának teljesítését követelte tőle. Fentiek mellett tájékoztattuk, hogy a képzési és kimeneti követelményeket tartalmazó rendeletben foglaltak szerint a kémia alapképzési szakon az alapfokozat megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek száma 180. Azon rendelkezés, mely szerint ennek harmadát, vagyis 60 kreditet az adott intézményben köteles teljesíteni, a panaszos átvételekor már hatályban volt. Ez a rendelkezés azonban a jogszabályok és a felsőoktatási intézmény belső szabályzataiban is szerepel, így a hallgató ezt korábban is megismerhette volna. Felhívtuk a panaszos figyelmét, hogy a kreditek megszerzése a hallgató kötelessége és felelőssége. (51/2015/OJBIT)

A hallgatói jogviszony szüneteltethető, azonban ennek többek között időbeli korlátai vannak. Amennyiben ezen korlátot átlépi a hallgató, az hallgatói jogviszonyának megszűnését vonhatja maga után. (106/2015/OJBIT)

Egy hallgató 2012/2013. tanév második félévében szüneteltetni kívánta a tanulmányait, ezt írásban a felsőoktatási intézmény részére bejelentette. Időközben az intézmény egyoldalú nyilatkozattal megszüntette hallgatói jogviszonyát, amit azzal indokoltak, hogy a hallgató jelentősen túllépte a hallgatói jogviszony egybefüggő szünetelésének jogszabályban rögzített maximumát. A hallgató a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: 1993. évi felsőoktatási törvény) alapján kezdte meg a tanulmányait. Az Nftv. átmeneti rendelkezései szerint a szünetelésre a hallgatói jogviszony létesítésekor érvényes rendelkezéseket kell alkalmazni. Az 1993. évi felsőoktatási törvény 28. § (1) bekezdése szerint a hallgatói jogviszony az intézményi szabályzatban meghatározott módon, összesen négy félévig szüneteltethető, amely két félévvel, különleges méltányosságot indokoló okból legfeljebb a képzés időtartamának megfelelő ideig meghosszabbítható. Mivel ezen korlátokat a hallgató jelentősen túllépte, így jogviszonya megszüntetésével kapcsolatban oktatási jogsérelem nem valósult meg. (78/2015/OJBIT)

A hallgatói jogviszony több módon is megszűnhet. Az Nftv-ben foglaltak szerint legtöbb esetben a törvény erejénél fogva szűnik meg, így például átvétel esetén, esetleg kizárásról döntő fegyelmi határozat eredményeként, vagy a leggyakrabban a tanulmányok befejezését követő első záróvizsga-időszak utolsó napján. A felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal is megszünteti bizonyos esetekben a hallgató hallgatói jogviszonyát, ha a tanulmányi és vizsgaszabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti; továbbá ha egymást követően harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre; végül ha a hallgatói jogviszony szünetelését követően nem kezdi meg tanulmányait. Ezen esetekben fontos garanciális rendelkezés, hogy a hallgatót előzetesen írásban fel kell hívni arra, hogy kötelezettségének a megadott határidőig tegyen eleget, valamint tájékoztatni szükséges a mulasztás jogkövetkezményeiről. A felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal megszünteti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, akinek az azonos tanegységből tett sikertelen javító, és ismétlő javító vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt.

Egy hallgatónak egyoldalú nyilatkozattal szüntette meg hallgatói jogviszonyát a felsőoktatási intézmény, mert harmadik alkalommal felvett egy tantárgyat, azonban azt nem teljesítette, ennek indokaként családi körülményeire hivatkozott. A korábbiakban arról volt tudomása évfolyamtársainak és a tanulmányi osztály munkatársainak tájékoztatása alapján, hogy amennyiben nem teljesíti a kurzust, akkor csak levelező tagozaton folytathatja a tanulmányait. Ezt követően azonban felhívták a figyelmét arra, hogy amennyiben egy tantárgyat harmadik felvételre sem sikerül teljesítenie, akkor megszűnik a hallgatói jogviszonya. A hallgató szakváltásra, majd tagozatváltásra vonatkozó kérelmet nyújtott be a dékánhoz és a rektorhoz, azonban ezek elutasításra kerültek. A hallgató még nem merítette ki a jogorvoslatot, így az erről szóló tájékoztatás mellett továbbá tájékoztattuk, hogy a 2005. évi felsőoktatási törvény 76. § (2) bekezdése, valamint az Nftv. 59. § (3) bekezdése rendelkezik az egyoldalú elbocsátás részletszabályairól. (48/2015/OJBIT)

Az előzetes felszólítás olyannyira fontos garanciális szabály, hogy annak elmaradása a hallgatói jogviszony helyreállítását indokolhatja.

Egy hallgató 2006-2013 között folytatott tanulmányokat, az abszolutóriumhoz két vizsgája hiányzott. 2013 augusztusában kapott egy levelet a felsőoktatási intézménytől, amelyben felhívták a figyelmét, hogy 14 féléve folytat tanulmányokat, és az elhasznált képzési időre tekintettel megszüntethetik a jogviszonyát. Ezt követően, egy héttel később postai úton határozatot kapott a jogviszonyának megszüntetéséről. A panaszos jogorvoslattal élt az intézmény döntésével szemben, amely kérelme elutasításra került. A Hallgatói Jogorvoslati Bizottság megállapította, hogy a Kar az előzetes figyelmeztetési kötelezettségének a szabályzatoknak megfelelő módon eleget tett.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, és a felsőoktatási intézményhez fordultunk. A felsőoktatási intézmény tájékoztatása alapján a hallgatónak tudnia kellett a fenti tanulmányi szabályokról és rendelkezésekről. Az intézményi levél szerint a fentiek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a panaszos megfelelő módon és időben tájékoztatást kapott a hallgatói jogviszonyával kapcsolatos rendelkezésekről. A hallgató tanulmányait a 2005. évi felsőoktatási törvény hatálya alatt kezdte meg. A 2005. évi felsőoktatási törvény 76. § (2) bekezdés a) pontja alapján a felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, aki a tanulmányi és vizsgaszabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti, feltéve minden esetben, hogy a hallgatót – legalább két alkalommal – írásban felhívták arra, hogy kötelezettségének a megadott határidőig tegyen eleget és tájékoztatták a mulasztás jogkövetkezményeiről. A 2012. szeptember 1. napján hatályba lépett Nftv. 59. § (3) bekezdés a) pontja alapján a felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal is megszünteti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, aki a tanulmányi és vizsgaszabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti, feltéve, hogy a hallgatót előzetesen írásban felhívták arra, hogy kötelezettségének a megadott határidőig tegyen eleget és tájékoztatták a mulasztás jogkövetkezményeiről. Megállapítható, hogy a tájékoztatási kötelezettségnek az a célja, hogy a hallgató figyelmét külön felhívja arra, hogy a hallgatói jogviszonyának megszűnésére a közeljövőben reális esély van. A figyelmeztetésnek előzetesen kell megérkeznie a hallgatóhoz, hogy még ennek tudatában lépéseket tudjon tenni azért, hogy a hallgatói jogviszonya

megmaradjon, és így tanulmányait be tudja fejezni. Az előzetes figyelmeztetést tehát nem elegendő az egyoldalú elbocsátó döntés előtt kiküldeni, annak akkor kell megérkezni a hallgatóhoz, amikor még van lehetősége a jogviszonyának megtartására. A fenti ügyben ezért a félévre történő bejelentkezést követően lett volna szükséges a jogszabályban foglaltaknak eleget tenni a felsőoktatási intézmény részéről.

Az ügyben kezdeményeztük, hogy az intézmény vezetője tegye meg a szükséges lépéseket a jogszerűtlen helyzet megszüntetése érdekében, és ennek eredményeképpen állítsák vissza a panaszos hallgató hallgatói jogviszonyát, valamint a jövőben a felsőoktatási törvény rendelkezései szerint járjanak el a hallgatók hallgatói jogviszonyának megszüntetésekor. A felsőoktatási intézmény a kezdeményezéseinket elfogadta. (161/2015/OJBIT)

Egy felsőoktatási intézmény a felsőoktatási szakképzésben tanulmányokat folytató hallgatójukat érintő alkalmassági vizsgálat ügyében fordult hozzánk.

A csecsemő- és kisgyermeknevelő szakos hallgató a szakmai gyakorlat megkezdéséhez szükséges alkalmassági vizsgálaton vett részt foglalkozás egészségügyi szakorvos rendelésén. A doktornő beszédhibát (dadogás) észlelt a hallgató esetében, amelynek fennállása a Dr. Brunner Péter által kiadott „Orvosi útmutató a szakmai munkaköri alkalmasság véleményezéséhez és a pályaválasztási tanácsadáshoz” c. könyvben foglaltak szerint kizáró ok e szakon. Mindezek tudatában a doktornő a szakma szabályaira hivatkozással nem igazolta a hallgató részére az alkalmasságot. Ezen szakmai döntését írásban jelezte a felsőoktatási intézménynek. Az írásbeli értesítésben kifejtette, hogy a későbbi, esetleges jogi következményeket szem előtt tartva a gyakorlathoz szükséges alkalmasságot nincs módjában aláírni. A hallgató és szülője kinyilvánították, hogy az orvosi véleményt nem fogadják el, és a hallgató továbbra is a szakon kívánja folytatni tanulmányait. A szülő sérelmezte, hogy a képzés megkezdése után derült fény arra, hogy a dadogás kizáró ok lehet a szak esetében. Ez után a Kar vezetése állásfoglalást kért az Egyetem jogi irodájától, ahonnan az a válasz érkezett, hogy véleményük szerint egy szakkönyv követelményrendszere nem nyújthat alapot a hallgató kizárására. Amennyiben nincs jogszabályi, vagy egyetemi szabályzati előírás az alkalmasságra, a hallgatót nem lehet eltiltani a szakmai gyakorlattól. A Kar vezetése abban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy a sikertelen egészségügyi alkalmassági vizsgálatot követően az Egyetemnek milyen lépéseket szükséges megtennie a hallgató irányába, illetve a későbbiekben felmerülő hasonló esetekben milyen ügymenet szerint járjon el.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk. A felsőoktatási szakképzések képzési és kimeneti követelményeiről szóló 39/2012. (XI. 21.) EMMI rendelet szabályozza a Csecsemő- és kisgyermeknevelő szakképzés elvégzésének feltételeit. Sem ebben, sem az ez alapján megalkotott a felsőoktatási intézmény Csecsemő- és kisgyermeknevelő szakképzési programja nem tartalmaz olyan kitételt, amely szerint a hallgatónál fellépő beszédhiba kizáró körülmény lenne a szakma elsajátításakor. Az Nftv. 40. § (1) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény döntése szerint a felvétel egészségügyi, szakmai vagy pályaalkalmassági követelményekhez köthető. A jogszabályi rendelkezés kritériumként határozza meg azt, hogy mindez ésszerű okból történhet, valamint nem eredményezhet hátrányos megkülönböztetést. A szakmai gyakorlat megkezdését megelőzően kötelező alkalmassági vizsgálat szabályait a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet

(továbbiakban: az alkalmasságról szóló rendelet) határozza meg. A panaszos az alkalmasságról szóló rendelet 1. § g) pontja értelmében hallgatónak minősül. Az alkalmasságról szóló rendelet értelmező rendelkezéseiben elkülöníti a szakmai alkalmassági vizsgálatot a személyi higiénés alkalmassági vizsgálattól. Szakmai alkalmassági vizsgálat a képzés megkezdését megelőzően és a tanulmányok alatt egyaránt lefolytatható. A 4. § (5) bekezdése tartalmaz határidőt a szakmai gyakorlattal összefüggésben. Egy héttel a szakmai gyakorlat megkezdése előtt kell kitölteni az „Egészségügyi nyilatkozatot” (az alkalmasságról szóló rendelet 2. számú melléklete), valamint az „Egészségügyi nyilatkozat és vizsgálati adatok” (az alkalmasságról szóló rendelet 17. számú melléklete) könyvet. Az alkalmasságról szóló rendelet 4. § (5) bekezdése előzetesen nem ír elő szakmai alkalmassági vizsgálatot a szakmai gyakorlat megkezdése előtt, de a 11. § (2) bekezdése szerint a felsőoktatási intézmény kérelmére ez is végezhető. Mivel a Kar vezetése által írt beadványok szerint a gyakorlat megkezdéséhez szükséges igazolás kiállítása nem erre irányult, így az orvosi vizsgálat a szakmai alkalmassági vizsgálat lefolytatásával a felsőoktatási intézmény kérelmének hiányában túlterjeszkedett a hatáskörén. Az orvosi vélemény nem tartalmazza a járványügyi szempontból kérelmezett kötelező négy vizsgálat elvégzését vagy annak eredményét. Az orvos által a felsőoktatási intézmény részére írt orvosi vélemény, amennyiben előzetes szakmai alkalmassági vizsgálatként végezte el, nem tartalmazza azt, hogy a hallgató nem alkalmas. Pedig a vizsgálatok az alkalmasságról szóló rendelet 13. § (1) bekezdésében foglalt minősítése szerint alkalmas, ideiglenesen nem alkalmas vagy nem alkalmas minőségéről határozni kell. A 12. számú melléklet határozza meg ennek tartalmi és formai követelményeit. Abból kifolyólag, hogy az orvosi vélemény nem rendelkezik arról, hogy a hallgató a szakmai/személyi higiénés vizsgálaton nem alkalmas minősítést kapott, a hallgató nem tudott ellene érdemben felülbírálattal élni. Ezzel az alkalmasságról szóló rendelet 11. § - 12. §-ben foglalt garanciális jogorvoslati jogtól fosztották meg a hallgatót. Az orvosi vélemény mindössze annyit tartalmaz, hogy nem áll módjában a gyakorlaton való részvételhez szükséges igazolást kiállítani. A nem alkalmas minősítés hiányában a szakmai gyakorlattól történő eltiltás sem értelmezhető. Tekintettel arra, hogy a hallgató időközben megszüntette a jogviszonyát, kezdeményeztük, hogy a felsőoktatási intézmény rendezze a vitás ügyet a volt hallgatóval. Az intézmény a kezdeményezésünket elfogadta, megállapodás formájában rendezte az ügyet. (230/2015/OJBIT)

Ebben az évben több záróvizsgálattal kapcsolatos panasz érkezett hivatalunkba. Az Nftv. szerint a záróvizsga az oklevél megszerzéséhez szükséges ismeretek, készségek és képességek ellenőrzése és értékelése, amelynek során a hallgatónak arról is tanúságot kell tennie, hogy a tanult ismereteket alkalmazni tudja. A záróvizsga a tantervben meghatározottak szerint több részből – szakdolgozat vagy diplomamunka megvédéséből, további szóbeli, írásbeli, gyakorlati vizsgarészekből – állhat.

Egy hallgató azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy tehet-e másik felsőoktatási intézményben záróvizsgát, mint ahol az abszolutóriumot megszerezte. Az Nftv. biztosítja a lehetőséget egy másik felsőoktatási intézménybe történő átvételre azzal a megkötéssel, hogy a hallgató kizárólag ugyanazon képzési területre tartozó szakra kérheti átvételét. Átvételt azonban csak hallgatói jogviszonnyal rendelkező hallgató kérelmezhet. Ezzel összefüggésben tájékoztattuk a hallgatót, hogy megszűnik a hallgatói jogviszony az adott képzési ciklust követő első záróvizsga-időszak

utolsó napján. A korábbi tanulmányok elismerésére vonatkozó korlát, hogy legalább a képzés kreditértékének harmadát az adott intézményben köteles teljesíteni. A fentieknek megfelelően a hallgató az abszolutórium megszerzése előtt kérhette volna átvételét más felsőoktatási intézménybe azzal, hogy az abszolutórium megszerzéséhez szükséges összes kreditből a jelenleg hatályos szabályozás alapján legalább az összes kredit harmadát a fogadó intézményben kell teljesítenie. Az abszolutórium megszerzését követően azonban kizárólag abban a felsőoktatási intézményben teheti le a záróvizsgát, amelyik intézményben a tanulmányait folytatta. Mivel a jelenleg hatályos Nftv. nem rendelkezik a záróvizsgával kapcsolatosan a pótvizsgáról, így annak szabályozása intézményi hatáskörbe tartozik. Ezért javasoltuk, hogy a panaszos tanulmányozza az intézményi tanulmányi és vizsgaszabályzatot. (480/2015/OJBIT)

Egy panaszos hallgató azzal fordult hivatalunkhoz, hogy egy tantárgyat korábban már teljesített, azonban az intézmény a Neptunban elmulasztotta ezt rögzíteni. Mindezekre figyelemmel az intézmény nem engedte jelentkezni a hallgatót a záróvizsgára. Tekintettel arra, hogy a felsőoktatási intézmény saját hatáskörben orvosolta a helyzetet, a hallgató részére a záróvizsgán való részvételt engedélyezték, ezért az ügyet lezártuk. (363/2015/OJBIT)

A záróvizsgára tehát az abszolutórium megszerzését követően kerülhet sor. Azon hallgatók, akik 2006. szeptember 1-je előtt kezdték meg tanulmányaikat, amennyiben az abszolutóriumot korábban megszerezték, úgy az 1993. évi felsőoktatási törvény alapján teljesíthették a záróvizsgát. Az Nftv. 2015. szeptember 1-jén történő módosítása, amely beiktatta az átmeneti rendelkezések között a 112. § (5a) bekezdést, azonban korlátot szabott ennek, így azok a volt hallgatók, akik 2006. szeptember 1-je előtt kezdték meg tanulmányaikat és oklevélszerzés nélkül végbizonyítványt szereztek, a végbizonyítvány megszerzésétől számított öt éven belül változatlan szakmai követelmények és változatlan vizsgarend keretében tehetik le záróvizsgájukat. E határidőt követően záróvizsga nem tehető, kivéve, ha 2015. szeptember 1-jéig a végbizonyítvány megszerzésétől számítva több, mint öt év telt el. Ebben az esetben legkésőbb 2016. szeptember 1-jéig tehető záróvizsga. Ezen módosítással kapcsolatban több panasz is érkezett hivatalunkhoz, így ez ügyben vizsgálatot indítottunk.

A volt hallgatók 2006. szeptember 1-je előtt, az 1993. évi felsőoktatási törvény hatálya alatt kezdték meg a tanulmányaikat, többen közülük kétszakos tanári osztatlan képzésben vettek részt. A végbizonyítványt 2010 szeptemberét követően, de 2011 szeptemberét megelőzően megszerezték, de a záróvizsgát különféle okokból mindeztidáig nem teljesítették. Ezt megelőzően azt a tájékoztatást kapták, hogy még több év áll rendelkezésükre a záróvizsga teljesítésére, és így az oklevél megszerzésére. A korábbi szabályozás szerint, az 1993. évi felsőoktatási törvény szerint a hallgatói jogviszony megszűnése után az oklevél kiadásáig a jogosultat a szabályzatban meghatározottak szerint megilletik a záróvizsga letételéhez fűződő jogok, illetve terhelik a kötelezettségek. Ez azt jelenti, hogy a jogszabály a felsőoktatási intézményre bízta annak szabályozását, hogy határidőt szabjon a záróvizsga teljesítésére a végbizonyítvány megszerzését követően. Az Nftv. átmeneti rendelkezései között szereplő 112. § (1) bekezdése 2015. augusztus 31. napjáig hatályban volt szövegezése szerint az 1993. évi felsőoktatási törvény alapján

megkezdett képzéseket – folyamatos képzésben – változatlan szakmai követelmények, változatlan vizsgarend keretében, változatlan oklevél kiadásával kell befejezni. Az egyes, a felsőoktatás szabályozására vonatkozó törvények módosításáról szóló 2015. évi CXXXI. törvény (a továbbiakban: módosító törvény) 78. § (1)-(2) bekezdéseivel 2015. szeptember 1. napjától módosította az Nftv. 112. § (1) bekezdését, továbbá kiegészítette azt a 112. § (5a) bekezdéssel is.

A jelenlegi szabályozás alapján az Nftv. 112. § (1) bekezdésének értelmében az 1993. évi felsőoktatási törvény alapján megkezdett képzéseket – folyamatos képzésben – 2016. szeptember 1-jéig lehet változatlan szakmai követelmények, változatlan vizsgarend keretében, változatlan oklevél kiadásával befejezni. Azok hallgatói jogviszonyát, akik e határidőig nem szerezték meg végbizonyítványukat, e dátummal meg kell szüntetni. Az Nftv. 112. § (5a) bekezdése szerint azok a volt hallgatók, akik 2006. szeptember 1-je előtt kezdték meg tanulmányaikat és oklevélszerzés nélkül végbizonyítványt szereztek, a végbizonyítvány megszerzésétől számított öt éven belül változatlan szakmai követelmények és változatlan vizsgarend keretében tehetik le záróvizsgájukat. E határidőt követően záróvizsga nem tehető, kivéve, ha 2015. szeptember 1-jéig a végbizonyítvány megszerzésétől számítva több, mint öt év telt el. Ebben az esetben legkésőbb 2016. szeptember 1-jéig tehető záróvizsga.

A módosító törvény a fenti rendelkezéseket a következőkkel indokolta. A rendelkezés meghatározza azokat a követelményeket, amelyek alapján az 1993. évi felsőoktatási törvény és a 2005. évi felsőoktatási törvény alapján megkezdett tanulmányaikat befejezhetik, illetve amelyek alapján a be nem fejezett képzéseket a felsőoktatási intézményben le kell zárni. A korábban megkezdett tanulmányokat a hallgatók mindezülig a hallgatói jogviszony létesítésekor érvényes rendelkezések szerint folytathatták. Azok, akik az 1993. évi felsőoktatási törvény szerint kezdték meg tanulmányaikat és még nem szereztek végbizonyítványt, azt a végbizonyítvány megszerzésétől számított öt éven belül kell, hogy befejezzék, azzal a kiegészítéssel, hogy akiknek e törvény hatálybalépésekor az öt év eltelt, legkésőbb 2016. szeptember 1-ig záróvizsgát kell tenniük. Az Nftv. 112. § (5a) bekezdése lehetővé teszi, hogy azon volt hallgatók részére, akik a módosító törvény hatályba lépésétől számított több mint öt évvel megelőzően szereztek meg a végbizonyítványukat, további egy év álljon rendelkezésre a tanulmányok befejezésére. Azon volt hallgatók esetét azonban nem rendezi a törvény, akik 2010. szeptember 1. és 2011. szeptember 1. között szereztek végbizonyítványt, és a fenti rendelkezés értelmében kevesebb, mint egy év áll rendelkezésükre a szakdolgozatok leadására és záróvizsga teljesítésére. Ez akár azt is eredményezheti, hogy a módosító törvény hatályba lépését követő napon lejárt a tanulmányok befejezésére rendelkezésre álló jogszabályi határidő. Emellett meg kell említeni azt is, hogy a záróvizsgák felsőoktatási intézményekben történő megszervezése nem igazodik a fenti szabályozásból eredő kötelezettséghez.

A panaszosok azt sérelmezték, hogy a fenti jogszabály-módosítás eredményeképpen túl kevés idő jut a megkezdett tanulmányok befejezésére, így az eddig teljesített tanulmányaik kárba veszhetnek. Esetükben ez azt jelenti, hogy két hónapjuk van a szakdolgozat elkészítésére, és három hónap a záróvizsga teljesítésére. Többszakos tanári osztatlan képzés esetén ez három szakdolgozat elkészítését igényelné.

A kifogásolt helyzettel kapcsolatban az Emberi Erőforrások Minisztériumának felsőoktatásért felelős államtitkárához fordultunk, aki válaszlevelében arról tájékoztatott, hogy az Nftv. panasszal érintett 112. §-ának módosítása folyamatban van, várhatóan még ősszel benyújtásra kerülhet az

Országgyűléshez. A 2015. december 12. napján megjelent 195. számú Magyar Közlöny tartalmazta az oktatás szabályozására vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi CCVI. törvényt, amelynek 39. §-a módosítja lenti tartalommal az Nftv. 112. § (1) bekezdését, továbbá 47. § j) pontja hatályon kívül helyezte a panaszosok által kifogásolt Nftv. 112. § (5a) bekezdést. A módosítás 2016. január 1-én lép hatályba. A módosuló rendelkezések az alábbiak szerint rendezik a záróvizsgára bocsátást a hallgatók esetében: az Nftv. 112. § (1) bekezdése alapján az 1993. évi felsőoktatási törvény alapján megkezdett képzéseket – folyamatos képzésben – 2016. szeptember 1-jéig lehet változatlan szakmai követelmények, változatlan vizsgarend keretében, változatlan oklevél kiadásával befejezni. Azok hallgatói jogviszonyát, akik e határidőig nem szerezték meg végbizonysítványukat, e dátummal meg kell szüntetni. Azok a volt hallgatók, akik 2016. szeptember 1-jéig végbizonysítványt szereztek, 2018. szeptember 1-jéig tehetnek záróvizsgát. Az e törvénynek az egyes, a fent említett módosító törvénnyel megállapított 112. § (5a) bekezdése hatálya alá tartozó volt hallgatókra e bekezdés szabályait alkalmazni kell, a 112 § (5a) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmények által hozott döntéseket e bekezdésre tekintettel a volt hallgatók javára 2016. február 15-ig módosítani kell.

Mindezekre figyelemmel javasoltuk a panaszos hallgatóknak, hogy 2016. január 1-jét követően ismételt forduljanak a felsőoktatási intézményhez a szakdolgozat leadása, illetőleg a záróvizsga teljesítésével kapcsolatos kérelmükkel, továbbá záróvizsgájuk időpontjának megválasztásakor a fenti rendelkezésekre legyenek figyelemmel.(584/2015/OJBIT, 613/2015/OJBIT, 628/2015/OJBIT, 730/2015/OJBIT)

A hivatalunkhoz érkező beadványok alapján megállapítható, hogy az egyik legkomolyabb problémát a hallgatóknak továbbra is az oklevél kiállításának és kiadásának feltételül támasztott nyelvvizsga-követelmény teljesítése jelenti.

Egy volt hallgató a művelődésszervező szak nyelvi követelményeivel kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. A levelében foglaltak szerint 1998 szeptemberében kezdte meg tanulmányait, és 2003-ban államvizsgázott mint művelődésszervező. A volt hallgatót tájékoztattuk az idegennyelvi követelményekre vonatkozó rendelkezésekről. E szerint főiskolai szintű képzésben egy élő idegen nyelvből kell középfokú C típusú államilag elismert vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgát tenni. Az ettől eltérő rendelkezéseket az egyes szakok képesítési követelményei tartalmazzák. A hallgató esetében azonban lényeges szabályt tartalmaz a 2002. július 21. napján hatályba lépett, a felsőoktatásban a bölcsészettudományi és egyes társadalomtudományi alapképzési szakok képesítési követelményeiről szóló 129/2001. (VII. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 129/2001. (VII. 13.) Korm. rendelet) 6. § (2) bekezdése, amely szerint az e rendelettel meghatározott követelményeket először a 2002/2003. évi tanévben az alapképzésekben tanulmányaikat megkezdő hallgatókra kell alkalmazni. A 2001/2002. évi tanévben hallgatói jogviszonyban álló és tanulmányokat folytató hallgatók 2006. július 31-ig a rendelet hatálybalépésének időpontjában érvényes tanulmányi rend szerint végezhetik tanulmányaikat, és az ennek megfelelő oklevél tanúsítja végzettségüket és szakképzettségüket. Mindezekre figyelemmel a volt hallgatónak 2006. július 31-ig lehetősége volt a 2002. július 21. napján hatályos felsőoktatási intézmény által megszabott tanulmányi és vizsgakövetelmények szerint befejezni a tanulmányait, oklevelét pedig akkor veheti át, ha az intézmény által akkor előírt

nyelvismeretet az intézmény részére igazolja. Javasoltuk, hogy a felsőoktatási intézmény által előírt nyelvi követelményekről a felsőoktatási intézménynél helyben tájékozódjon. (312/2015/OJBIT)

Tájékoztattuk a panaszosokat, hogy a nyelvvizsgatételi kötelezettség alól méltányossági alapon senki sem kaphat mentességet az intézménytől, tekintettel arra, hogy a nyelvvizsgatételi kötelezettséget jogszabály írja elő. Több beadványban azzal kapcsolatban érdeklődtek a (volt) hallgatók, hogy életkorukra tekintettel mentesülhetnek-e a nyelvvizsga letételének követelménye alól.

A negyvenedik életévüket betöltött hallgatók nyelvvizsgatételi kötelezettségére vonatkozó jogszabályokat többször módosították az elmúlt években.

A nyelvi követelmény alóli mentesülés kapcsán 2003. július 1-től a 1993. évi felsőoktatási törvény kimondta, hogy amennyiben az adott szakra vonatkozó képesítési követelmények általános nyelvvizsgát írnak elő, a követelmény teljesítése alól mentesülnek azok az egyetemi és főiskolai szintű képzésre felvett hallgatók, akik tanulmányaik – első évfolyamon történő – megkezdésének évében legalább a negyvenedik életévüket betöltik. Ezt a szabályt kiterjesztették azokra is, akik a 2003. július 1-én folytatott, illetve a 2003/2004. tanévben első évfolyamon megkezdett tanulmányaik során a szakképesítési követelményeiben meghatározott képzési idő alatt betöltik a negyvenedik életévüket.

A 2005. évi felsőoktatási törvény 2006. március 1-től vezette be, majd az Nftv. 2012. szeptember 1-től azonos tartalommal szabályozta az életkorra tekintettel kapható nyelvvizsga mentesség lehetőségét, így ha a bizonyítvány megszerzésének az előfeltétele az általános nyelvvizsga megléte, a követelmény teljesítése alól mentesülnek azok a hallgatók, akik tanulmányaiknak első évfolyamon történő megkezdésének évében legalább a negyvenedik életévüket betöltik. Ez a rendelkezés azoknál alkalmazható utoljára, akik a 2015/2016. tanévben tesznek záróvizsgát.

Egy 43 éves volt hallgató az idegennyelvi-követelmények alóli mentesülés lehetőségéről érdeklődött. Egy másik, a beadvány benyújtása idején is tanulmányokat folytató 47 éves hallgató azzal kapcsolatban kért tájékoztatást hivatalunktól, hogy mentesülhet-e a nyelvvizsga letételének követelménye alól életkorára tekintettel. A rendelkezésre álló információ szerint mindketten 40. életévüket betöltését követően kezdték meg tanulmányaikat. Tájékoztattuk őket a rájuk vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, hangsúlyozva, hogy mentesítésre csak abban az esetben van lehetőség, ha tanulmányaik kezdetekor már betöltötték a jogalkotó által előírt életkort. (305/2015/OJBIT, 440/2015/OJBIT)

Az Nftv. teremtette meg az ún. nyelvvizsga amnesztiát. Ez arra teremt lehetőséget, hogy azok a hallgatók, akik a sikeres záróvizsga napjától számított három éven belül nem mutatták be a felsőoktatási intézménynek az általános nyelvvizsgát igazoló okiratot, az oklevél, illetve a bizonyítvány megszerzéséhez előírt általános nyelvvizsga-követelmény

teljesítése helyett a felsőoktatási intézmény által szervezett külön nyelvi vizsgát tegyenek. Lényeges kiemelni, hogy ez a mentesülési lehetőség csak azon hallgatók számára adott, akiknek az oklevél megszerzéséhez általános nyelvvizsgát kell tenniük. A törvény azt is rögzíti, hogy ez a rendelkezés azoknál alkalmazható utoljára, akik a 2012/2013. tanévben tesznek záróvizsgát.

További segítséget jelenthetett a panaszosok részére a Diplomamentő program, amelyre a jelentkezés 2015. november 15-én lezárult. A program keretében szervezett ingyenes nyelvtanfolyamokon azok vehettek részt, akik a nyelvvizsga hiánya miatt nem vehették át oklevelüket. (476/2015/OJBIT)

Egy volt hallgató életkorára (46 éves) tekintettel érdeklődött arról, hogy mentesül-e az idegennyelvi-követelmények teljesítése alól. A panaszos 2003 szeptemberében kezdte meg tanulmányait, és 2014 júniusában államvizsgázott közgazdászként. A volt hallgatót tájékoztattuk a képzésre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, melyek három feltételt állítanak a nyelvvizsgamentesség megadásához. Az első, hogy a képesítési követelmények általános nyelvvizsgát írjanak elő. A második, hogy a hallgató a felsőfokú tanulmányait legkésőbb a 2003/2004. tanévben kezdje meg. A harmadik pedig, hogy a 40. életévét a képesítési követelményekben meghatározott képzési idő alatt töltsse be. Tájékoztattuk a panaszost továbbá, hogy közgazdasági felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről szóló 4/1996. (I. 18.) Korm. rendelet 1. számú mellékletének 3. pontja értelmében közgazdász szakon, egyetemi szinten a képzési idő 10 félév, főiskolai szinten legalább 6, de legfeljebb 8 félév. (277/2015/OJBIT)

Egy hallgató előzetes állásfoglalásunkat kérte azzal kapcsolatban, hogy miként mentesülhet életkorára tekintettel az idegennyelvi követelmények teljesítése alól gazdálkodási és menedzsment alapképzési szakon. A beadványozót a következőkről tájékoztattuk. A gazdálkodási és menedzsment alapképzési szakra irányadó nyelvi követelményről az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet rendelkezik. A rendelet 2. számú mellékletének VII.4.10. pontja alapján gazdálkodási és menedzsment alapképzési szakon az alapfokozat megszerzéséhez legalább egy idegen nyelvből államilag elismert középfokú (B2) komplex típusú, a képzési területnek megfelelő szaknyelvi vagy államilag elismert felsőfokú (C1) komplex típusú általános nyelvvizsga vagy ezekkel egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél szükséges.

A fentieknek megfelelően a hallgató mentesülhet a gazdálkodási és menedzsment szakra vonatkozó nyelvvizsga teljesítése alól, amennyiben 40. életévét tanulmányai első évfolyamon történő megkezdésének évében már betöltötte. Ugyanis a középfokú (B2) komplex típusú, a képzési területnek megfelelő szaknyelvi vizsga a felsőfokú (C1) komplex típusú általános nyelvvizsgával kiváltható. Általános nyelvvizsga esetén pedig az Nftv. fent hivatkozott rendelkezése alapján mentesül a hallgató a nyelvvizsga követelmény teljesítése alól, ha tanulmányainak első évfolyamon történő megkezdésének évében legalább a negyvenedik életévét betölti. Felhívtuk azonban a hallgató figyelmét arra, hogy a fenti kedvezményre csak abban az esetben jogosult, amennyiben legkésőbb a 2015/2016. tanévben sikeres záróvizsgát tesz. (475/2015/OJBIT)

Egy volt hallgató azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy a felsőoktatási intézmény korábbi tájékoztatása szerint életkora miatt nem kell nyelvvizsgát tennie, később azonban megtagadták az oklevél kiállítását annak hiánya miatt. A panaszos levelében foglaltak szerint 2008-ban teljesítette az államvizsgáját magyar szakon, így tanulmányait valószínűsíthetően a felsőoktatásról szóló 1993. évi felsőoktatási törvény hatálya alatt végezte. A kapcsolódó jogszabályi rendelkezéseken túl tájékoztattuk a panaszost arról, hogy a képzésére vonatkozó képesítési követelményeket a 129/2001. (VII. 13.) Korm. rendelet rögzíti. Ezen rendelet 1. számú melléklet 2003. október 29. napjától hatályos szövegállapota a következőképpen szabályozza a felsőoktatásban a bölcsészettudományi és egyes társadalomtudományi alapképzési szakok általános képesítési követelményeit. Az 6.2.2. a) pont alatt a záróvizsgára bocsátás feltételeként a főiskolai szintű képzésben egy élő idegen nyelvből kell egynyelvű vagy kétnyelvű középfokú C típusú államilag elismert vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgát tenni, míg egyetemi szintű képzésben egy élő idegen nyelvből kell egynyelvű vagy kétnyelvű középfokú C típusú, egy másik élő idegen nyelvből egynyelvű vagy kétnyelvű alapfokú C típusú államilag elismert vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgát tenni. Az ettől eltérő rendelkezéseket az egyes szakok képesítési követelményei tartalmazzák. (623/2015/OJBIT)

Egy volt hallgató, aki főiskolai tanulmányait műszaki informatika szakon 2000 szeptemberében kezdte meg, nyolc aktív félév alatt szerzett abszolutóriumot 2006 júliusában, záróvizsgáját pedig 2015 májusában teljesítette. Életkorára tekintettel érdeklődött a nyelvvizsga alóli mentesülés lehetőségéről, mivel 2004-ben töltötte be a negyvenedik életévét. A felsőoktatási intézményben arról kapott tájékoztatást, hogy oklevelét egy élő nyelvből történő alapfokú és/vagy középfokú sikeres nyelvvizsga után kaphatja meg. A panaszost tájékoztattuk a képzésére hatályos fenti jogszabályi rendelkezésekről, valamint arról, hogy a műszaki informatika szak képesítési követelményeit a műszaki felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről szóló 157/1996. (X. 22.) Korm. rendelet tartalmazza. A Korm. rendelet jogviszonyának kezdetekor hatályos (1999. VIII. 14. – 2001. VIII. 20.) rendelkezései között az azonos elnevezésű egyetemi és főiskolai szintű szakok esetén a műszaki felsőoktatás alapképzési szakjainak sajátos képesítési követelményeire vonatkozó 2. számú melléklet műszaki informatika szakra vonatkozó 3. pontja szerint a képzési idő főiskolai szinten hat félév. Az 5. pont szerint az ismeretek ellenőrzési rendszere az 1. számú melléklet 5. pontjában foglaltakra figyelemmel a diplomamunka vagy szakdolgozat témája informatikai feladat megoldása, az egyetemi szinten kötelező szigorlati tárgyak a matematika, a digitális ismeretek és a számítástechnika, a főiskolai szinten kötelező szigorlati tárgyak a matematika és a digitális ismeretek vagy a számítástechnika.

A Korm. rendeletnek a műszaki felsőoktatás alapképzési szakjainak általános képesítési követelményeiről szóló 1. számú melléklet 5.3.1. b) pontja szerint a záróvizsgára bocsátás feltétele főiskolai szinten legalább egy idegen nyelvből C típusú, alapfokú, állami – vagy azzal egyenértékű – nyelvvizsga. Mindezekre figyelemmel életkorára tekintettel a volt hallgató csak akkor mentesülhetett volna az oklevél kiállításához szükséges nyelvvizsga-követelmények alól, ha az előírt képzési idő alatt, vagyis hat félév alatt töltötte volna be a negyvenedik életévét.

Ez azt jelenti, hogy mivel 2000-ben kezdte meg tanulmányait, ezért nyelvvizsga mentességre akkor lett volna jogosult, ha 2003-ban töltötte volna be az előírt életkort. Ennek megfelelően a

beadványozónak az oklevél kiállításához legalább egy idegen nyelvből C típusú, alapfokú, állami vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgát szükséges teljesítenie. Az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról és a külföldön kiállított, idegennyelv-tudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról szóló 137/2008. (V. 16.) Korm. rendelet 2. § (6) bekezdés b) pontja szerint az alapfokú nyelvvizsga az Európa Tanács Közös Európai Referenciakeretében ajánlott hatfokozatú rendszerben B1 szintnek felel meg. (548/2015/OJBIT)

A nyelvvizsga-követelmény alóli mentességgel kapcsolatban jelentős számban kaptunk megkereséseket a fogyatékossgal élő hallgatóktól is.

Az Nftv. generális szabályként tartalmazza, hogy a fogyatékossgal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékossgához igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. Indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól. Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. A vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni a segédeszköz – így különösen írógép, számítógép – alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását. Az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható, és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez.

Az Nftv. alapján a Kormány felhatalmazást kap arra, hogy rendelettel szabályozza a fogyatékossg megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat. Ennek megfelelően korábban a 2006. évi végrehajtási rendelet, majd 2015. április 17. napjától a 2015. évi végrehajtási rendelet tartalmazza a fogyatékossgal élő hallgatókat megillető kedvezmények részletszabályait. A hozzánk forduló hallgatókat a beadvány benyújtása szerint hatályos jogszabályi rendelkezésekről tájékoztattuk.

A 2015. évi végrehajtási rendelet részletezi a fogyatékossgal élő hallgatók részére adható kedvezmények és mentességek szabályozását. A fenti generális szabályra figyelemmel kérelemre a felsőoktatási intézménynek a tanterv előírásaitól részben vagy egészében eltérő követelményeket kell megállapítania, illetve azok teljesítésétől el kell tekintenie szükség szerint akár több kedvezmény biztosításával, ha a fogyatékossgot igazoló szakvélemény megállapításai alapján kedvezmény, illetve mentesség biztosítható a hallgató számára.

A 2015. évi végrehajtási rendelet megkülönböztet mozgáskorlátozott, hallássérült (siket, nagyothalló), látássérült (vak, aliglátó, gyengénlátó), beszéd fogyatékos (diszfázia,

diszlália, diszfónia, dadogás, hadarás, afázia, orrhangzós beszéd, dizartria, mutizmus, súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, centrális pöszeség, megkésett beszédfejlődés), pszichés fejlődési zavarral küzdő (így diszlexiás-diszgráfias-diszortográfias, diszkalkuliás, hiperaktív, figyelemzavarral küzdő, magatartásszabályozási zavarral /szocio-adaptív folyamatok zavarai, az érzelmi kontroll, ön-, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás gyengeségét mutató magatartásjellemzők, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció eltérő fejlődésével küzdő) hallgatót, valamint autizmussal élő hallgatót, és részletezi, hogy az adott fogyatékosághoz igazodóan milyen kedvezményekre, illetve mentességekre tarthat igényt. A diszkalkuliás, a figyelemzavarral, valamint a magatartásszabályozási zavarral küzdő hallgatókat kivéve a jogszabály megteremti a fogyatékosággal élő hallgatóknak a mentesítést a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól, azonban halmozott fogyatékoság esetén a felsorolt előnyben részesítések bármelyike adható, figyelembe véve a hallgató egyéni szükségleteit. Fontos kiemelni továbbá, hogy a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alóli mentesítés megilleti azt a fogyatékosággal élő volt hallgatót, aki záróvizsgát tett és hallgatói jogviszonya megszűnt, de a szakképzettség megszerzéséhez szükséges nyelvvizsga kötelezettségét nem teljesítette. Kizárja azonban a jogszabály a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alóli mentesítést a doktori képzés tekintetében, így az nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót, illetve a doktorjelöltet.

A fenti kedvezményekre a fogyatékosággal élő hallgató akkor jogosult, ha a hallgató fogyatékoságának típusát és mértékét, annak végleges vagy időszakos voltát az alábbiak szerint meghatározott szakvéleménnyel igazolja. Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékosága, sajátos nevelési igénye már a középfokú tanulmányok ideje alatt is fennállt, és erre tekintettel a tanulmányai, illetve az érettségi vizsga során kedvezményben részesült, a fogyatékoság, sajátos nevelési igény a megyei (fővárosi) pedagógiai szakszolgálati intézmények, illetve azok megyei vagy országos szakértői bizottságként eljáró tagintézményei (valamint jogelődjeik közül a tanulási képességvizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok, és az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok) által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható. Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékosága, sajátos nevelési igénye a középfokú tanulmányok ideje alatt nem állt fenn, illetve fogyatékoságra, sajátos nevelési igényre tekintettel a tanulmányai és az érettségi vizsga során kedvezményben nem részesült, a fogyatékoság a rehabilitációs szakértői szerv, illetve annak jogelődei által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható. (56/2015/OJBIT, 631/2015/OJBIT)

Egy hallgató pánikbetegségére és epilepsziájára tekintettel érdeklődött az őt – állapotára tekintettel – megillető kedvezményekről és mentességekről. A hatályos jogszabályi rendelkezések alapján tájékoztattuk arról, hogy milyen esetben engedélyez a jogszabály nyelvvizsga-mentességet. Tekintettel arra, hogy a hallgató tájékoztatása szerint esetében a rendeletben foglaltak szerinti

idegen nyelvi követelmények teljesíthetőségére vonatkozó szakértői vizsgálatra még nem került sor, ezért informáltuk az igazolás rendjéről is. (236/2015/OJBIT)

Egy figyelemzavaros hiperaktivitás-zavarral élő jelentkező kérte hivatalunk tájékoztatását arról, hogy megkezdheti-e doktori képzésben a tanulmányait abban az esetben, ha nyelvvizsga-bizonyítvánnyal nem rendelkezik. Tájékoztatása szerint az idegennyelvi követelményeknek egészségügyi állapota miatt nem tud eleget tenni. A felsőoktatásba jelentkezőt tájékoztattuk, hogy a hatályos szabályozás szerint a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót, illetve a doktorjelöltet a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alóli mentesítés. (369/2015/OJBIT)

Egy volt hallgató nyelvvizsga-bizonyítvány hiányában szeretne volna átvenni az oklevelét. Beadványában előadta, hogy nyelvtanfolyamon beszédhibája miatt nem tudott részt venni. Tájékoztatottuk a volt hallgatót, hogy beszéd fogyatékoság (diszfázia, diszlália, diszfónia, dadogás, hadarás, afázia, orrhangzós beszéd, dizartria, mutizmus, súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar, centrális pöszesség, megkésett beszédfejlődés) esetén mentesíthető a hallgató a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól, de szükséges a 2015. évi végrehajtási rendeletben foglalt szabályok szerint az állapotról szóló igazolás. A megfelelő szakvélemény benyújtását követően a felsőoktatási intézmény dönt a nyelvvizsgatételi kötelezettség alóli mentesítésről a fent hivatkozott rendelkezések és a szervezeti és működési szabályzatában foglaltak alapján. (438/2015/OJBIT)

Egy hallgató diszgráfiája ellenére teljesítette a felsőfokú nyelvvizsga szóbeli részét, azonban az írásbeli vizsga nem sikerült, így az iránt érdeklődött a beadványozó, hogy van-e lehetőség kizárólag az írásbeli vizsga alóli mentesítésre. A beadványozót tájékoztattuk a diszgráfia esetén adható kedvezményekről, valamint a mentesítési kérelem benyújtásához szükséges igazolás rendjéről. (627/2015/OJBIT, 658/2015/OJBIT)

Egy volt hallgató a mesterképzés képzési és kimeneti követelményeit az idegennyelvi követelmény kivételével teljesítette. A beadványozó tájékoztatásunkat kérte az állami ösztöndíj visszafizetése alóli mentességgel összefüggésben a tartós betegség kritériumairól. Az Nftv. vonatkozó rendelkezése alapján, ha a hallgató az oklevelét tartós betegsége, balesete, szülés miatt nem képes megszerezni, akkor a magyar állami ösztöndíj feltételei teljesítésének nyilvántartásáért felelős szerv a volt magyar állami (rész)ösztöndíjas hallgató kérelmére a 48/A. § a) pontja alapján meghatározott feltételt teljesítettnek tekinti.

Az Nftv. végrehajtásához szükséges egyes rendelkezésekről szóló 248/2012. (VIII. 31.) Korm. rendelet 9. § (10) bekezdése alapján az Nftv. 48/O. §-a szerinti tartós betegségre tekintettel mentesítésben az részesül, aki a Cstv. 4. § f) pont fb) alpontja szerinti állapotát, illetve a magasabb összegű családi pótlékra jogosultságát tartós betegségére tekintettel igazolja. Ezzel összefüggésben tehát a kérdésére vonatkozó értelmező rendelkezés szerint tartósan beteg az a tizennyolc évesnél idősebb személy, aki a tizennyolcadik életévének a betöltése előtt munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy akinek egészségi állapota a rehabilitációs hatóság minősítése alapján a tizennyolcadik életévének a betöltése előtt

sem haladja meg az 50%-os mértéket, és ez az állapot legalább egy éve tart, vagy előreláthatólag legalább egy évig fennáll.

Ezen kívül tájékoztattuk a panaszost a fogyatékosággal élő hallgatót megillető kedvezményekről, mentességekről, valamint a szükséges igazolási rendről. (437/2015/OJBIT)

Egy egyesület vezetője fordult hozzánk, és a diszlexiával élő hallgatóknak járó könnyítésekről és mentesítésekről érdeklődött.

A fentiekben ismertetett jogszabályi rendelkezések mellett tájékoztattuk a beadványozót, hogy a diszlexiás-diszgráfiás-diszortográfiás hallgató részére adható kedvezmények a következők: az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsga vagy szóbeli helyett írásbeli vizsga, írásbeli vizsga esetén a nem fogyatékosággal élő hallgatók számára megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő, a vizsgán a szükséges segédeszközök (különösen számítógép, írógép, helyesírási szótár, értelmező szótár, szinonima szótár) biztosítása, mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. (471/2015/OJBIT)

A felsőoktatásban tanuló fogyatékosággal élő hallgatók oktatáshoz történő egyenlő hozzáférési esélyeit érintő eszközbeszerzéssel kapcsolatban érkezett panasz hivatalunkhoz.

Az egyik felsőoktatási intézményt képviselve a fogyatékosügyi koordinátor azért fordult hozzánk, mert a fogyatékosággal élő hallgatók után kapott normatívát nem tudták elkölteni, tekintettel arra, hogy jogszabály zárta ki a százezer forint feletti eszközbeszerzést, valamint minden informatikai eszköz beszerzését. Ez meggátolta többek között a Neptun akadálymentesítését, illetve Braille nyomtató beszerzést. A beszerzési tilalom részleges feloldása rendkívül indokolt esetben, egyedi kérelemre engedélyezhető. Az ügyben megkerestük az illetékes minisztériumokat és államtitkárokat, és egyeztetést kezdeményeztünk a kérdésről, melynek hatására egyedi ügyben feloldásra került a beszerzési tilalom. (275/2015/OJBIT)

A HALLGATÓK ÁLTAL FIZETENDŐ DÍJAK, TÉRÍTÉSEK ÉS A RÉSZÜKRE NYÚJTHATÓ TÁMOGATÁSOK

A finanszírozás tekintetében a kiinduló kérdés mindig az, hogy a hallgató állami ösztöndíjas (államilag támogatott), állami részösztöndíjas vagy önköltséges (költségtérítéses) képzésben vesz részt. Az idei évben is számos hallgató fordult hozzánk e kérdéskörrel kapcsolatban.

Az Nftv. szerint a hallgató a felsőoktatási intézmény irányában teljesítendő fizetési kötelezettségének teljesítéséhez részletfizetési kedvezményre, halasztásra, mentességre a rektor – a fenntartó tájékoztatása mellett meghozott – döntése alapján jogosult a szervezeti és működési szabályzatban foglalt feltételek és eljárás szerint.

A felsőoktatási intézményeknél nem kizárólag tanulmányi ügyekben kérelmezhetnek méltányosságot a hallgatók, hanem önköltség megfizetésével kapcsolatban is. A méltányosság olyan általános rendelkezéstől történő eltérés a hallgató szempontjából kedvező irányba, amelyet a norma bizonyos kivételes esetekben lehetővé tesz a jogalkalmazó számára. A méltányossági jogkör gyakorlója a körülményeket mérlegelve jár el, és a kérelmező javára eltekinthet a meghatározott feltételektől. A méltányossági döntés meghozatala során az intézmény nagyfokú szabadsággal rendelkezik, rá van bízva, hogy melyiket választja a több, egyaránt jogszerű megoldás közül. Jogszerűen dönt, ha a kérelemben foglaltaknak eleget tesz, és akkor is jogszerűen jár el, ha elutasítja azt.

Egy panaszos hallgató önköltségmentesség tárgyában benyújtott méltányossági kérelme nem került elbírálásra. Beadványában a hallgató előadta, hogy 2014 szeptembere óta folytat tanulmányokat. A panaszos egyéni önköltségcsökkentési kérelmet adott be a 2014/2015. tanév őszi félévére, amely kérelmet az illetékes bizottság elbírálta, és a hallgató önköltségének csökkentését engedélyezte, így tandíjából 78.000,- Ft kedvezményt kapott. A panaszos előadta, hogy ugyanezen oktatási időszak vonatkozásában egyéni kérelmével párhuzamosan több hallgatótársával együtt méltányossági kérelmet írt önköltség megfizetésének mentessége tárgyában. A hallgató kérelme indoklásában a tanári mesterképzés jellegére hivatkozott. Miután minden válaszadási határidő lejárt, a panaszos kérelemmel fordult a felsőoktatási intézmény vezetőjéhez, amelyben tájékoztatta a korábbi méltányossági kérelemről és a válaszadás hiányáról. Ezt követően az oktatási dékánhelyettestől kapott levelet, aki a méltányossági kérelemre nyújtott válasz elmaradását azzal indokolta, hogy a kérvényt aláírók egyénileg adtak be önköltségcsökkentés iránti kérelmet. Ezek a kérelmek egyedileg kerültek elbírálásra, minden hallgató határozatot kapott a döntésről. Az oktatási dékánhelyettes megítélése szerint az egyedileg beadott kérelmek felülírták a csoportos kérelmet, a hallgatók pedig, többek között a panaszos is, egyénileg választ kapott a kérelmére. A hallgató sérelmezte az eljárással kapcsolatban azt, hogy a két külön tárgyban benyújtott kérelme közül csak az egyéni önköltségcsökkentés iránt benyújtott kérvénye került elbírálásra. Erre tekintettel a méltányossági önköltségmentesség iránt benyújtott kérelmét továbbra is fenntartotta.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, amely során megállapításra került, hogy a csoportosan benyújtott méltányossági kérelem, amelynek tárgya az önköltség megfizetése alóli mentesség, nem került elbírálásra. Mindezekre figyelemmel kezdeményeztük, hogy a felsőoktatási intézmény vezetője tegye meg a szükséges lépéseket a hallgató által méltányosság tárgyában benyújtott kérelem elbírálására, valamint a hallgató mielőbbi értesítésére. Az intézmény a kezdeményezésünket elfogadta. (18/2015/OJBIT)

Speciális kérdés a fizetési kötelezettségek között az ún. kredittúllépésért fizetendő összeg. Ez a kötelezettség érinthet minden – akár állami ösztöndíjjal támogatott képzésben részt vevő – hallgatót, aki meghatározott mértéken felüli kreditet vesz fel.

Egy hallgató kreditelszámolással kapcsolatban előadta, hogy 2011 februárjában kezdte meg tanulmányait kommunikáció és médiatudomány szakos mesterképzésen, tanulmányait 2013. tavaszi félévében szándékozta befejezni. Ekkor azonban kiírásra került a kredit elszámolásának

összege, amelynek értelmében a rá vonatkozó 132-es kredithatárt 43 kredittel lépte túl. Ebből a mennyiségből 23 kredit szándékos túllépését a panaszos elismeri, azonban a „Szakdolgozat” 20 kreditet érő kurzus újrafelvételéért a felsőoktatási intézmény hibás tájékoztatását okolja.

Hivatalunk vizsgálatot indított az ügyben, amely során megállapításra került, hogy a felsőoktatási intézmény írásban eleget tett az előzetes tájékoztatási kötelezettségének, továbbá az abszolutórium teljesítéséhez a tantárgy ismételt felvétele sem volt kötelező abban az esetben, ha a hallgató 100 kredittel már rendelkezett tanulmányai során. (83/2015/OJBIT)

Az Nftv. meghatározza, hogy felsőoktatási szakképzésben, alapképzésben és mesterképzésben egy személy tizenkét féléven át folytathat tanulmányokat magyar állami (rész)ösztöndíjas képzésben, a tíz félévet meghaladó képzési idejű osztatlan képzés esetén maximum tizennégy félév, míg a doktori képzésben részt vevő hallgató támogatási ideje legfeljebb hat félév. Ha a hallgató kimerítette a rendelkezésre álló támogatási idejét, a tanulmányait önköltséges képzési formában folytathatja. (35/2015/OJBIT)

Egy általános orvosi szakon tanulmányokat folytató hallgató fordult hozzánk, aki korábban fogorvosi végzettséget szerzett. Azért fordult hivatalunkhoz, mert vélhetően az eddig felhasznált támogatási idejére figyelemmel nem fogja tudni magyar állami ösztöndíjas képzésben befejezni jelen képzését. Álláspontunk szerint az állam a hatályos jogi szabályozással, a tizenkét félév, valamint a tíz félévet meghaladó osztatlan képzés esetén rendelkezésre álló tizennégy félév magyar állami ösztöndíjas képzéssel teljesíti a felsőoktatáshoz való jog alapján fennálló alkotmányos kötelezettségét. A magyar állami ösztöndíjas képzések körének meghatározásával a jogalkotó célja annak biztosítása volt, hogy az alapképzések, mesterképzések és osztatlan képzések képzési és kimeneti követelményeiben megtalálható képzések képzési idejére is figyelemmel minden állampolgár lehetőséget kapjon legalább egy felsőfokú végzettség megszerzésére. Tájékoztattuk a panaszost a hallgatói hitel lehetőségéről. (570/2015/OJBIT)

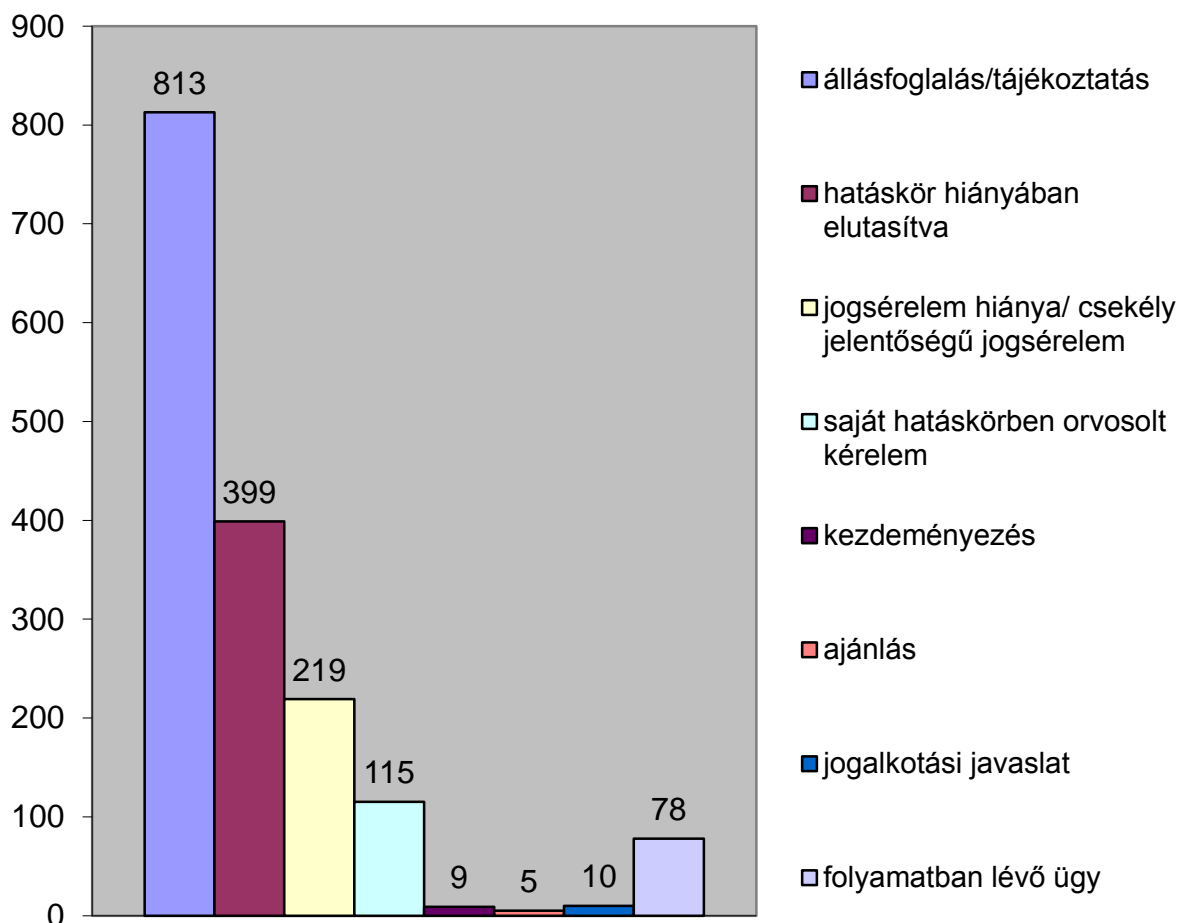
A magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzésre történő átvétel az alábbiak szerint lehetséges. A magyar állami (rész)ösztöndíjas hallgató köteles az általa folytatott, magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott adott képzésen a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott tanulmányi idő alatt, de legfeljebb a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott képzési idő másfélszeresén belül megszerezni az oklevelet. Ezen kötelezettség azonban a szakváltást nem korlátozza. Az Nftv. 48/B. § (6) bekezdése értelmében mindezt alkalmazni kell a magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzésre átvétel alapján hallgatói jogviszonyt létesítő hallgatóra is. A szakváltás történhet a képzés munkarendjének, nyelvének, helyének megváltoztatásával, átvétellel, felvételi eljárás útján. A felvételi eljárás útján történő szakváltás a végbizonyítvány nélkül befejezett felsőoktatási képzést követő egy éven belül teljesített beiratkozással lehetséges. Szakváltás esetén a feltételek teljesítése szempontjából az újabb szak képzési ideje, képzési költsége az irányadó.

Egy beadványozó arról érdeklődött, hogy lehetséges-e állami ösztöndíjjal támogatott képzésről átvételt nyerni egy másik felsőoktatási intézmény ugyanilyen képzésére. A finanszírozásra tekintettel a fogadó felsőoktatási intézmény tájékoztatása szerint csak önköltséges képzésre teszik

lehetővé az átvételt. A beadványozót tájékoztattuk az átvétel, a kreditátvitel és a finanszírozási forma részletszabályairól. A jogszabály szerint lehetséges az átvétel magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzésre, ennek azonban korlátja lehet többek között a fogadó felsőoktatási intézményben rendelkezésre álló helyek száma. Az átvételre vonatkozó további feltételek, valamint a korábbi tanulmányok beszámításának lehetőségei a felsőoktatási intézmény szabályzataiban vannak lefektetve, így javasoltuk a panaszosnak, hogy a fogadó intézmény által előírt részletszabályokról a fogadó felsőoktatási intézménynél helyben tájékozódjon. (641/2015/OJBIT)

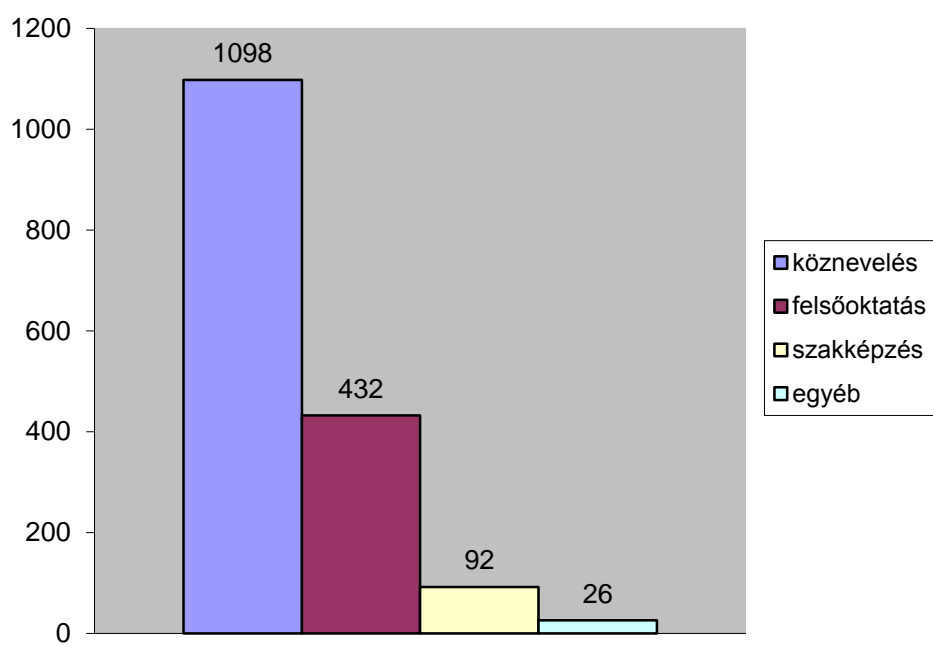
Statisztikák

ÁLLÁSFOGLALÁSOK ÉS VIZSGÁLAT ALAPJÁN TETT INTÉZKEDÉSEK*

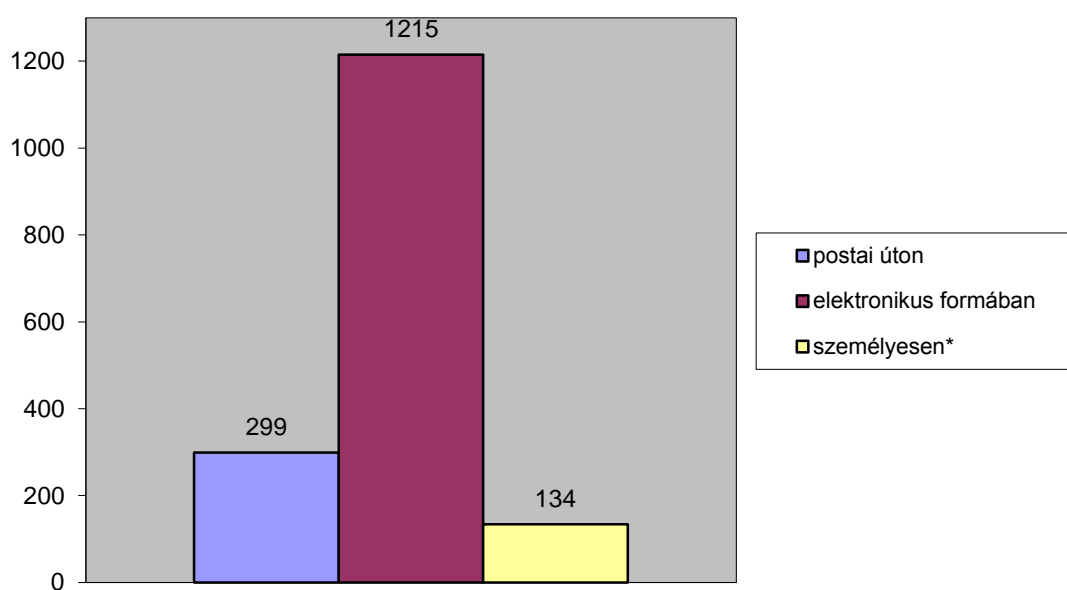

*egy-egy ügyben több intézkedés is született

AZ OKTATÁS MELY TERÜLETÉRŐL SZÁRMAZIK A PANASZ?

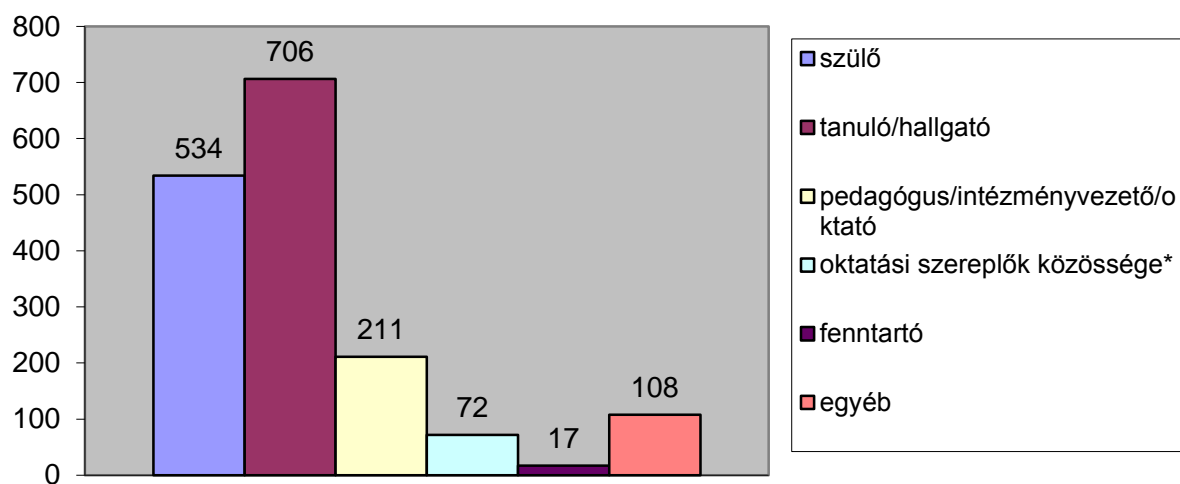

HOGYAN ÉRKEZETT HOZZÁNK A PANASZ?

* Itt azokat az ügyeket szerepeltetjük, amelyekben a beadványozó személyesen is előadta panaszát.

KI NYÚJTOTT BE PANASZT?

*szülői szervezet, diákönkormányzat, nevelőtestület, iskolaszék, hallgatói önkormányzat stb.

**AZ OKTATÁSI JOGOK
BIZTOSÁNAK MUNKATÁRSAI
A 2015. ÉVBEN**

Baranya Dániel
Pottyondy Edina
Dr. Rácz Remigia
Skoda Judit Edit
Dr. Szirmai Ágnes
Dr. Viszokai Beáta

SZAKMAI GYAKORNOK

Bárány V. Fanny
Havasi Márta Eszter
Papp Dorottya
Zámbó Ákos Bertalan

TARTALOMJEGYZÉK

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZOKTATÁS

A SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

A tanszabadságból eredő jogok

A tanév rendje

Értékelés, minősítés

Mulasztás

Fenntartói irányítás

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

FELSŐOKTATÁS

ÉRETTSÉGI – FELVÉTELI A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE

TANULMÁNYI ÉS VIZSGAÜGYEK

A HALLGATÓK ÁLTAL FIZETENDŐ DÍJAK, TÉRÍTÉSEK ÉS A RÉSZÜKRE NYÚJTHATÓ TÁMOGATÁSOK

MELLÉKLETEK

STATISZTIKÁK

Állásfoglalások és vizsgálat alapján tett intézkedések

Az oktatás mely területéről származik a panasz?

Hogyan érkezett hozzánk a panasz?

Ki nyújtott be panaszt?

AZ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK MUNKATÁRSAI A 2015. ÉVBEN